

Møte torsdag den 8. november 2007 kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 13):

1. Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 6. november 2007)
2. Innstilling fra utenrikskomiteen om overenskomster inngått med fremmede stater eller internasjonale organisasjoner i 2005
(Innst. S. nr. 15 (2007-2008))
3. Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om nytt informatikkbygg ved Universitetet i Oslo (IFI2)
(Innst. S. nr. 17 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 90 (2006-2007))
4. Referat

Presidenten: Representanten Kari Lise Holmberg vil fremsette et representantforslag.

Kari Lise Holmberg (H) [10:00:49]: På vegne av representantene Per-Kristian Foss, Bent Høie, Cathrin Bretzeg og meg selv har jeg den glede å fremme et forslag om en helhetlig flyktning- og migrasjonspolitikk med særlig vekt på utviklingen internt i eget land, Norges handlingsrom og EUs utvikling.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 6. november 2007)

Presidenten: Etter ønske fra utenrikskomiteen vil presidenten foreslå at lengste taletid for innlegg fra hovedtalerne for hver partigruppe og medlemmer av Regjeringen settes til 10 minutter og for øvrige talere til 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

– Det anses vedtatt.

Vidar Bjørnstad (A) [10:02:42]: Først vil jeg gjerne takke utenriksministeren for en god redegjørelse om aktuelle EU- og EØS-saker denne høsten.

Denne redegjørelsen er den andre i rekken etter behandlingen av europameldingen i vår, hvor også forslag om slike halvårslige redegjørelser fikk enstemmig støtte. Det har skjedd en liten justering: I vårsesjonen kom kom-

mentarene fra partiene som en refleks rett etter redegjørelsen, nå har vi hatt muligheter for refleksjon et par dager – med mulighet til å involvere flere. Fra Arbeiderpartiets side har vi derfor også ønsket å trekke med i denne debatten våre medlemmer fra de komiteer som har ansvaret for aktuelle fagområder. Hensikten med europameldingen og innstillingen her i Stortinget var jo nettopp å involvere flere i en mer åpen, koordinert og aktiv påvirkning og innflytelse på EU/EØS-saker i tidlig prosess. Slik vil en bedre kunne ivareta norske nasjonale interesser, men også gi muligheter for innspill til EUs, for ikke å si Europas, felles utvikling, fordi dette til slutt uansett vil påvirke vår egen utvikling i Norge.

I oppfølgingen av europameldingen og innstillingen påhviler det både Regjeringen, Stortinget og partigruppen et ansvar. La meg derfor her kort nevne at Arbeiderpartiet på sitt gruppemøte i går bestemte at vi skulle utpeke EU/EØS-ansvarlige blant våre medlemmer i hver komite, som skal utgjøre en utvidet EU/EØS-fraksjon. Videre ble det foreslått tiltak for nærmere kontakt med vår partigruppe i Europaparlamentet.

Norges hovedbindeledd til EU de siste 14 årene har vært EØS-avtalen. Avtalen har, med sine begrensninger, fungert godt og gitt Norge adgang til det indre marked og like vilkår for handel og økonomisk samkvem i Europa. EU er en samarbeidspartner og et avgjørende område for Norge og norsk økonomi. EØS-avtalen betyr imidlertid at vi ikke er med alle steder, at vi ofte kommer sent med i prosessen, og, som utenriksministeren påpekte, er det spørsmål om avtalens evne til å møte nye utfordringer og nye samarbeidsområder. Det er en konsekvens av ikke å være medlem i EU, noe Arbeiderpartiet her legger til grunn.

Innenfor denne rammen er det behov for en aktiv europapolitikk.

En ny reformtraktat for EU foreligger. Det er nødvendig å analysere betydningen av denne for utviklingen i EU-samarbeidet og for norsk politikk i forhold til EU og EØS. La meg imidlertid si meg enig med utenriksministeren i at vi er tjent med at EU-samarbeidet fungerer, fordi EUs politikk nå griper inn i alle sider ved det norske samfunn, også dem som tradisjonelt har vært innenrikspolitiske, som vi skriver i innstillingen til europameldingen.

Jeg vil gjerne se at EUs evne til å opptre på det utenrikspolitiske området styrkes som følge av traktaten, fordi jeg deler verdigrunnlaget for EUs utenrikspolitiske engasjement. Norge må videreføre en nær dialog med EU på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området og om sikkerhetspolitikk i et bredt perspektiv.

Jeg var så heldig å være til stede som gjest på Nordisk Råds sesjon i forrige uke. Her drøftes nå alle politikkområder, og det deltar land som er medlem av EU, men som ikke er medlem av NATO, NATO-medlemsland som ikke er medlem av EU, og land som er medlem begge steder. Det grunnleggende er at dette er et felles nordisk ståsted, med muligheter for sammenfallende interesser også i et europeisk perspektiv. Jeg nevner nordisk velferdsmodell og nordlig dimensjon, inkludert klima og miljø. Jeg synes dette er en spennende utvikling.

Utenriksministeren antydnet at traktaten kunne innebære ny lovgivning raskere ved økt bruk av flertallsavgjørelser. Dette vil være en ekstra utfordring for påvirkning fra utenforskapet.

Det er positivt at nasjonale parlamenter skal trekkes tidligere med i arbeidet med ny lovgivning. Her bør vi vurdere om noe kan tilpasses Norges stilling og norske forhold, slik at også Stortinget har mulighet til å komme med innspill i en tidlig fase av prosessen.

Arbeiderpartiet støtter selvsagt utenriksministerens vurderinger av de spesielle saker og fagområder han tok opp i sin redegjørelse. Men jeg henviser også til synspunkter og kommentarer fra våre medlemmer i ulike komiteer senere i debatten når det gjelder klima og miljø, maritim politikk og Schengen- og Prüm-samarbeidet. La meg bare her gi en overordnet refleksjon når det gjelder disse saksfeltene: Vi deler de samme felles grunnholdningene eller målsettingene med EU på disse områdene, til tross for variasjon i konkretisering.

Vi har i dag i hovedtrekk ett arbeidsmarked i EØS-området, noe vi etter hvert har fått stor nytte av i Norge. Flere titusener personer fra EØS-landene arbeider i dag i Norge fordi vi har et stort behov for arbeidskraft. Mange har ordnede lønns- og arbeidsforhold, men for mange har det ikke. Vi må unngå at det vokser fram en gruppe arbeidstakere som skal ha et lavere lønnsnivå og dårligere arbeidsforhold enn det vi godtar for norske arbeidstakere. Regjeringen har her en offensiv holdning og har gjennomført flere tiltak i arbeidet mot sosial dumping. Dette må følges opp. Men det er ingen tvil om at kampen mot sosial dumping også må føres på den europeiske arena, som del av vår utenrikspolitikk. Det er viktig at Norge støtter den sosiale dialogen i Europa, et område der vi har stor erfaring, kompetanse og gode resultater å vise til.

Vi må sørge for samarbeid og erfaringsutveksling over landegrensene. Jeg er derfor spesielt fornøyd med at Regjeringen på neste års budsjett har avsatt midler til arbeidslivets parter for å fremme sosial dialog og samarbeid med partene i de nye EU-landene i Sentral-Europa. Utvidelsen av EØS-området i år til også å omfatte de nye EU-landene Romania og Bulgaria var viktig for å sikre et felles indre marked. Norge vil bidra med store beløp for å oppnå økonomisk og sosial utvikling i de nye EU-landene.

Det nye med finansieringsordningen knyttet til inkluderingen av Romania og Bulgaria var at halvparten av midlene skulle gå til bilaterale samarbeidsprogrammer, direkte forvaltet av Norge. Programmene forutsatte samarbeidsprosjekter med norske aktører. Med henvisning til betydningen av den sosiale dimensjon og sosialdialogen vil jeg understreke målgruppen arbeidslivets parter. EØS-finansieringsordningene er en forutsetning for deltakelse i EUs indre marked på lik linje med EUs egne medlemsland. Finansieringsordningene skal reforhandles i inneværende stortingsperiode.

Min utfordring til utenriksministeren blir om en her kan oppnå tilsvarende forvaltning og inkludere den sosiale dimensjon som en målsetting og arbeidslivets parter som målgruppe for utvikling av samarbeidsrelasjoner til

alle de nye EU-landene. Jeg ser her heller ikke bort fra samarbeid mellom øvrige organisasjoner i det sivile samfunn. Jeg mener at sterke organisasjoner og samarbeid mellom partene på arbeidsmarkedet vil være positivt for hvert lands sosiale og økonomiske utvikling og forebygge sosial dumping.

Jeg registrerer av talerlisten at det er langt flere i dag som deltar i debatten om EU/EØS-saker, enn ved forrige gangs redegjørelse. Vi kan derfor notere at noen delmål fra behandlingen av europameldingen allerede er oppfylt. Debatten om sakene er kommet ut fra EØS-utvalget til det offentlige rom, og flere fra ulike fagkomiteer er involvert. Det er en positiv utvikling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:12:11]: Under overskriften «Så nært, men likevel så fjernt» kommenterer Aftenposten på lederplass i går redegjørelsen fra utenriksministeren, og jeg siterer:

«Med bred penn slo han fast at Norges rolle i Europa er begrenset til å svare på initiativ som kommer fra EU, og med det som utgangspunkt gjøre det vi kan for å ivareta norske interesser.»

Aftenpostens beskrivelse av dette tilsvarer i grunnen vår reaksjon på avslutningen av utenriksministerens redegjørelse.

Er Arbeiderpartiet komfortabelt med en så defensiv tilnærming til europapolitikken?

Vidar Bjørnstad (A) [10:12:52]: Det er en realitet at utviklingen i EU vil få betydning for veldig mange områder innenrikspolitisk i Norge. Det skal ikke være noen tvil om primærstandpunktet til Arbeiderpartiet når det gjelder at medlemskap ville ha tjent våre interesser best, men i Soria Moria-erklæringen er det fastslått at EU-medlemskap ikke står på dagsordenen i dag, og at det er EØS-avtalen og Schengen-avtalen som er våre primære forbindelseslinjer til EU.

Jeg synes det er litt merkelig at Høyres representant anklager oss for å ha en passiv holdning, all den stund den forrige regjeringen, der Høyre satt, visst nok ble kritisert både av Riksrevisjonen og av Statskonsult for at de ikke utnyttet de mulighetene som lå i EØS-avtalen. Det prøver nå denne regjeringen å rette på ved å ha en aktiv europapolitikk som har fått enstemmig tilslutning her i Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:14:15]: Klima og miljøpolitikk var veldig sentrale emner i utenriksministerens redegjørelse. Jeg vil i mitt innlegg fokusere på det og henviser en del av de andre problemstillingene, som også er viktige, til senere innlegg fra Fremskrittspartiets representanter.

Jeg vil først takke utenriksministeren for en redegjørelse som tar opp mange viktige tema, mange sentrale problemstillinger. Når en diskuterer miljø og klima i denne

sammenheng, er det ikke fordi en nødvendigvis diskuterer de målsettingene som Regjeringen har. De er viktige. Fremskrittspartiet er også opptatt av at en skal løse problemene. Men en er litt mer bekymret for måten Regjeringen har håndtert en del av disse spørsmålene på. De framstår faktisk som ganske trøblete håndtert. Det virker som den har tatt veldig lett på utfordringene, det har vært en slags drømmefabrikk som har kommet med store ambisjoner og store målsettinger om at denne regjeringen og Norge nå skal bli verdensmester på stort sett alle områder. Men når det gjelder gjennomføringen, har Regjeringen ikke tatt inn over seg det verdenssamfunnet vi lever i, og de reglene som vi er pålagt gjennom EØS-avtalen. Da virker det egentlig ganske meningsløst å framstå som den store, ambisiøse mester, når en ikke lever i virkelighetens verden.

Jeg skal ta for meg bl.a. klimakvoteloven og kjøp av ulandskvoter. Mongstad og CO₂-rensing illustrerer dette veldig godt. Jeg hadde forventet at utenriksministeren i sin redegjørelse ville kommet inn på hvor i prosessen industrikraftregimet nå står, og hvor prosessen med hjemfall står. Dette er saker som i høyeste grad er relatert til temaet for redegjørelsen. Det er saker som Regjeringen på ingen måte har løst, men den har skapt store forventninger om at de skal løses på en veldig god måte. I opposisjon sa de at det var veldig lett å løse dem, hvis de bare fikk makt. Da er det litt spesielt at både industrikraftregimet og hjemfall forbigås i stillhet.

Jeg ser i spenning fram til forhandlingene på Bali. Det er betydelige svakheter i Kyoto-avtalen som må forbedres. Som også statsministeren flere ganger har sagt, bl.a. til landsmøtet i Arbeiderpartiet, er det en alvorlig svakhet i Kyoto-avtalen at kun 36 av 172 land har restriksjoner på sine utslipp. Det betyr at en ny avtale må ha en mye bredere form for forpliktelser som gjør at vi unngår det som har vært Fremskrittspartiets kritikk mot Kyoto, nemlig at en innenfor avtalen bare kan flytte utslipp fra land som har restriksjoner, til land som ikke har restriksjoner. Det betyr en dreining av økonomisk aktivitet, men det betyr ingen gevinst for miljøet i det hele tatt – snarere tvert imot.

Det som også er en konsekvens av dagens Kyoto-avtale, er at den bidrar til å bygge opp Kina til et økonomisk maktsentrum – en utvikling som ikke lett lar seg reverse, og som en heller ikke tror er ønskelig med tanke på at velferdsstater, stormakter, må ha en betydelig grad av industri i sitt eget land for å være troverdige.

Jeg merket meg at utenriksministeren ikke nevnte utfordringene som nå eksisterer når det gjelder Kyoto, der bl.a. Canada sår tvil om de vil innfri avtalen, og der England i det siste har gått ut og sagt at de trolig ikke vil nå EUs målsettinger om fornybar energi, som er en viktig del for at EU skal innfri Kyoto-avtalen. Så jeg henstiller til den norske delegasjonen på Bali å vektlegge realistiske løsninger når de forhandler, framfor høytflygende ambisjoner som kun oljerike nasjoner som Norge vil ha råd til å innfri.

Så var utenriksministeren mye innom EUs kvotesystem, og han sa det var mye bra med EUs kvotesystem. Og

det er jeg enig i. Når EUs kvotesystem i utgangspunktet er så bra, er det ganske uforståelig at Norge bruker så mye tid på å forhandle fram relativt marginale særnorske tilpasninger.

Nå, mindre enn to måneder før kvotehandelen skal tre i kraft, er det fortsatt mange norske bedrifter som ikke vet hvilke rammebetingelser de har å forholde seg til. Et eksempel er gasskraftverket på Kårstø. Får de gratis kvoter, eller får de ikke gratis kvoter? Det er to måneder til! Forskjellen på et ja eller et nei der er opp mot 200 mill. kr i året. Jeg tror Naturkraft hadde syntes det var veldig greit å få en avklaring, og jeg utfordrer utenriksministeren eller olje- og energiministeren til å komme med en oppklaring av dette, for det har litt med å være forutsigbar. En kan ikke bare klage på at EU ikke har reglene sine ferdig i tilstrekkelig tid til at Regjeringens ambisjoner skal innfris, når den norske regjeringen ikke klarer å ha sine regler klare slik at norsk næringsliv skal ha forutsigbarhet.

Hvorfor ønsker en å behandle nytt næringsliv strengere i Norge enn det en gjør i EU? I sin omtale av REACH vektlegger utenriksministeren at norsk industri skal få de samme rammevilkår som sine konkurrenter i EU. Altså: Når det gjelder kjemikaliepolitikken, skal en ha like rammevilkår. Når det gjelder CO₂-politikken, har denne regjeringen bevisst gått inn for at en skal være strengere i Norge enn i EU. Det skal ikke tildeles gratis kvoter til industri som etableres i Norge etter 2001. Dette er jo fullstendig på tvers av policyen i EU. Dette flytter industrien ut av Norge, men reduserer ikke globalt.

Et eksempel er NorFraKalk, som leverer til et globalt marked. Hvis ikke NorFraKalk leverer, så er det andre som vil overta den leveransen. Det er sannsynligvis fabrikk som har større utslipp enn det NorFraKalk ville hatt. Så sier en: Det er ikke å tildele gratis kvoter. Det vil gi incentiv til at en investerer i ny, bedre teknologi. NorFraKalk er en helt ny fabrikk som ennå ikke er åpnet. Det er allerede investert i den beste teknologien tilgjengelig, men uten gratis kvoter får de en så betydelig ekstrakostnad at andre vil utkonkurrere dem uten problemer. Da må det være en utfordring for utenriksministeren, når han snakker om hvor flott EUs kvotesystem er, å sørge for at norsk industri får konkurrere på like vilkår i kvotesystemet. Jeg vil derfor utfordre utenriksministeren til å se på kvotesystemet om igjen, fordi det er en viktig forutsetning her som regjeringspartiene la til grunn, men som nå er brutt.

Jeg viser til hva Asmund Kristoffersen og Tore Nordtun sa i Odelstingets debatt den 19. juni. Asmund Kristoffersen sa at en kan ha strengere tildeling til ny industri, fordi den nye industrien vil kunne kjøpe ubegrenset med kvoter fra Den grønne utviklingsmekanismen. Det er billigere kvoter enn det en får i EU-systemet. Tore Nordtun sa:

«Dette er strengt. Men på samme tid har vi en mer liberal holdning til å nytte Den grønne utviklingsmekanismen (...). Dette understreker ytterligere at kvoteloven som vi behandler i dag, er særns balansert og godt utformet.»

Hva har skjedd etter at dette ble sagt? EU har sagt: Nei, dere får ikke bruke Den grønne utviklingsmekanismen slik dere vil. Dere får kjøpe maks 10 pst. gjennom den. Det betyr at den forutsetning at ny norsk industri skulle få kjøpe billige kvoter, ikke er oppfylt. Da er det en naturlig konsekvens at en ser på hele klimavoteloven, slik at en ikke ødelegger fullstendig for ny norsk industri. Det håper jeg Regjeringens representanter svarer på.

Så stiller jeg meg undrende i denne sammenheng: Hvordan kan det ha seg at en regjering som har verdens mest offensive og ambisiøse klimapolitikk, likevel skal selge 12 millioner tonn CO₂-kvoter i det europeiske markedet, slik som det er omtalt i proposisjonen? Hvis en mener at den skal være offensiv, skulle en jo makulert disse kvotene i stedet for å fylle statskassen.

Så utfordrer jeg utenriksministeren til å oppklare hva han egentlig mente da han sa at næringslivet forbereder seg på at «ingen kvoter skal være vederlagsfrie etter 2012». Er en ikke klar over at Regjeringen vil jobbe for at EU skal ha den policyen i 2012? Men vil Norge legge seg på den policyen, uavhengig av hva EU gjør? Det vil jo være interessant for nye norske industrietableringer de neste årene.

Så over til Mongstad. Det har lenge vært kjent at ESA kan ha hatt innvendinger mot Mongstad. Det er ikke en nyhet den siste uken, selv om olje- og energiministerens, ny i sin rolle, later som om det ikke har vært et tema før. Det er ganske mye som plutselig har blitt nytt etter at vi fikk en ny statsråd i Olje- og energidepartementet. Men jeg vil henlede olje- og energiministerens oppmerksomhet på Fremskrittspartiet og Høyres merknader da Mongstad-saken ble behandlet, der vi viste til at Aftenposten så tidlig som 8. mars påpekte akkurat det samme som nå er tema, at ESA ikke automatisk vil godkjenne det prosjektet som nå foreligger, det må skje et vesentlig arbeid. Vi tok opp dette med forrige olje- og energiminister, Enoksen, i brev både 16. april og 24. april i år. Han forsøkte ikke å gi en avklaring på dette, sannsynligvis fordi de allerede da så at dette var vanskelig. En kan jo bare spekulere i hva motivene er for at Regjeringen først nå lager en offentlig debatt om dette. Er det fordi en selv ser at en ikke klarer å innfri de målsettingene om tidsramme som man har satt, og nå trenger noen å skyldte på? For problemstillingen er ikke ny på noen måte.

Så ser jeg også at Regjeringen nå sier de skal vurdere en notifikasjon av Kårstø-anlegget. Kårstø, som altså skal være ferdig til år før Mongstad, og som Regjeringen har jobbet med – og vært tydelige på – mye lenger enn Mongstad, har en ennå ikke notifisert. Det skal altså 100 pst. statsfinansieres – mer enn Mongstad. Da kan en jo bare lure på hva slags skrik som kommer til å komme fra Regjeringen når en ser at dette også gjerne vil bli problematisk. Jeg vil da utfordre Regjeringen til å se på prosjektet en gang til. En har allerede brutt Soria Moria-erklæringens løfte om å innfri CO₂-rensing i 2009. Kostnaden på prosjektet vil over en 25-årsperiode være 17,5 milliarder kr. Finnes det bedre måter å utvikle ny CO₂-rensende teknologi på enn å bygge betong og stål på Kårstø, f.eks. å forske mer?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:24:57]: Utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker omfatter en rekke temaer: klimautfordringer, miljø, mattrygghet, maritim politikk, justispolitikk, kriminalitetsbekjempelse, migrasjonsutfordringer, asylpolitikk m.m. Flere av disse temaene vil bli kommentert av mine partikolleger i ulike komiteefraksjoner. Det er interessant å se at EØS-saker vekker bredt engasjement.

Egentlig holdt utenriksministeren en redegjørelse om helt sentrale innenrikspolitiske saker. Vår sterke integrering i EU-samarbeidet gjør at «viktige EU- og EØS-saker» like gjerne kan kalles «viktige norske saker». EUs beslutninger og politikk berører oss mer og mer, i takt med endringene i EU og endringene globalt.

Høyre har lenge ment at Norge vil være bedre tjent med å delta fullt ut på den europeiske arenaen, fordi Norge er en del av Europa og fordi EU-medlemskap vil gi oss rett til å bidra, til å bli hørt og til å stemme. Vi har ment at medlemskap vil gjøre det lettere å ivareta norske interesser og verdier. Nå er det åpenbart et nytt argument: Vi må med av hensyn til demokratiet vårt. Når internasjonale forhold og beslutninger berører oss mer enn før, må vi delta der beslutningene fattes, for å ivareta demokratiet. Ved å velge fortsatt utenforskap overlater vi til andre å fatte beslutningene for oss. Derfor handler EU-saken i økende grad om å styrke det norske demokratiet.

Nå er altså ikke medlemskaps spørsmålet temaet i dag, men utenriksministerens redegjørelse har ikke svekket Høyre i troen på at vi nærmer oss et tidspunkt hvor medlemskap må på agendaen igjen.

Utenriksministeren redegjorde for EUs ambisiøse mål og omfattende arbeid i klimapolitikken. Det er vel i dag hevet over tvil at EU er et foregangsområde for både høye klimamål og effektive klimaløsninger. Den forrige miljøministerens målsetting var at Norge ikke skal være dårligere enn EU. Uttalelsen er en god illustrasjon på EUs viktige rolle i å løse klimautfordringene.

Når Regjeringen peker på at det økonomiske systemet må innrettes slik at personer og virksomheter trekkes i mer klimavennlig retning, dvs. at markedsmekanismene må tas i bruk, har Regjeringen helt rett i det. Men håndteringen av såkalte markedsimperfeksjoner, som f.eks. den at det ikke har vært satt noen kostnad eller pris på CO₂-utslipp, krever internasjonalt samarbeid. Som utenriksministeren poengterer: Det indre markedet baner veien for at EU-landene kunne utvikle et felles kvotesystem.

EU har vist seg som et foretaksområde når det gjelder å skape og etablere et flernasjonalt kvotemarked, og Norge er blant de landene som har sluttet seg til EUs kvotesystem. Høyre mener at Regjeringen valgte en tilnærming som innebærer en forskjellsbehandling av eksisterende bedrifter i Norge, uten at det får noen miljømessig effekt. Men vi støtter tilslutningen til systemet.

EU er en svært viktig drivkraft i internasjonale klimaforhandlinger, og var sentral når det gjaldt både å forhandle frem og å gjennomføre FNs konvensjon om klimaendringer i 1992 og den tilhørende Kyotoprotokollen fra 1997. Naturligvis vil EU ha en sentral rolle i de nært forestående klimaforhandlingene på Bali. Noe av utfordrin-

gen for Norge vil være å påvirke og samordne oss med EU i forkant av disse forhandlingene. Men det kan synes som om vi henger litt etter. Det må være et tankekors for Regjeringen at Norge ønsker EUs støtte til vårt såkalte månelandingsprosjekt på Mongstad, men velger å ikke bidra til flaggskipprosjektet som EU-kommisjonen og Storbritannia nå bidrar til i Kina. De har der innledet samarbeid om finansiering og utvikling av et kullkraftverk nesten uten CO₂-utslipp. Ja, det kan synes som om det er Bellona, og ikke norske myndigheter, som har bidratt til at EU nå satses betydelig på CO₂-fangst og -lagring, både i Europa og som en del av en internasjonal klimadagsorden.

Derfor reageres det også på at Regjeringen sier den er urolig for fremdriften i egne prosjekter fordi EUs regelverk ikke er på plass. Det er utrolig at arbeidet med prosjektet på Mongstad og avtalen med Statoil ble startet uten koordinasjon og kontakt med EUs organer.

Høyre mener imidlertid at saken illustrerer veldig godt utfordringene for Norge ved å stå utenfor EU. Det gjelder klimapolitikken, og det gjelder i økende grad også energipolitikken. EU fremmet i januar i år en banebrytende handlingsplan for energi. Som kjent er målsettingen å redusere CO₂-utslippene med 20 pst. i forhold til 1990-nivå innen 2020, og med 30 pst. dersom andre store industriområder, inkludert USA, blir med. Bærekraft og kampen mot klimaendringene er den røde tråden i EUs nye energipolitikk. På en rekke områder skal EU-landene samle seg om tiltak for mer effektive energimarkeder, energisparing, teknologiutvikling og satsing på fornybar energi. EU har også en helt avgjørende dialog med Russland og land i Sentral-Asia om energi, en dialog som Norge ikke deltar i, men som kan få stor betydning også for vårt energisamarbeid med Russland.

Utenriksministeren berørte EUs nye traktat og hvilke utfordringer den kan innebære for Norge. Det er liten tvil om at traktaten vil, dersom den trer i kraft innen juni 2009, få stor betydning for oss. Når søylestrukturen endres, vil EU få større handlefrihet til å se politikkområder og tiltak i sammenheng, slik utenriksministeren sa. Beslutningsstrukturen endres og nasjonale parlamenter vil få større innflytelse. Hva dette betyr for Norge og norske styringsorganer blir et viktig tema som bør stå høyt på Regjeringens dagsorden i tiden frem til 2009. Stortinget må få Regjeringens ærlige vurdering av om endringene påvirker Norges mulighet for innflytelse. Høyre varsler allerede nå at vi vil følge opp dette parallelt med ratifikasjonsprosessen i EU.

Enigheten om en ny reformtraktat gjør det mulig for EU å bli mer effektiv og tydelig, noe som er avgjørende for at EU kan spille en viktigere rolle internasjonalt.

Det skjer en betydelig global maktforskyvning i favør av Kina, India og Russland og energirike autokrater. Til tross for at USA er, og vil forbli, den økonomisk, militært og politisk viktigste enkeltstat i verden, er det åpenbart at USA de siste årene har mistet mye politisk legitimitet, eller det man kan kalle myk makt.

I denne ganske kompliserte internasjonale situasjonen er det behov for et EU som med større kraft og tydelighet

kan bidra til demokrati, menneskerettigheter, sikkerhet og bærekraftig utvikling i verden.

Forutsetningen er at EU får en mer samlet, enhetlig og effektiv utenrikspolitikk. Dette er et av de viktigste fremskritt i den nye reformtraktaten, som ble vedtatt på EU-toppmøtet i slutten av juni. Selv om det fortsatt vil være områder hvor medlemsstatene er uenige og vil fremstå med nasjonale markeringer, er endringene, bl.a. opprettelsen av en høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetspolitikk, et riktig skritt mot økt koordinering og dermed større europeisk kraft og evne til å håndtere internasjonale problemer.

Utenriksministeren avsluttet sin redegjørelse med å si at

«oppgaven vår handler om å svare på initiativ som kommer fra EU, og gjøre det vi kan for å ivareta norske interesser og påvirke med våre syn».

Slik oppsummeres altså en aktiv europapolitikk. Men bør Norge slå seg til ro med å svare på initiativ? Er det vårt bidrag til Europas felles utfordringer? Høyre mener nei. En aktiv europapolitikk handler om å legge premisser, om å være med og forme løsningene slik at også vårt nordlige perspektiv preger sluttresultatet. En aktiv europapolitikk vil f.eks. være å gå sammen med de land vi står særlig nært, som de nordiske, for å skape mer handlekraft og dynamikk i det europeiske samarbeidet. En slik europapolitikk vil Høyre ha. Men så lenge vi står utenfor, får vi ta til takke med redegjørelser om EUs mange initiativer, og Regjeringens forsøk på å komme i såkalt tett inngrep med EU.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [10:33:58]: Vi diskuterer i dag viktige EU- og EØS-saker. På samme dag går Høyres leder ut i avisene og sier at den viktigste saken nå er medlemskap – uten å få særlig gehør verken i opinionen eller i det politiske miljøet.

Når medlemskap er det viktigste i EU-/EØS-debatten, er det da slik å forstå at Høyre vil stille som forutsetning for deltakelse i en eventuell samarbeidsregjering, hvor altså Høyre er med, at EU-medlemskap skal på dagsordenen, og at EU-medlemskap skal inn i den regjeringens erklæring?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:34:48]: Høyres syn på behovet for medlemskap er formet av utviklingen i EU og vår økende avhengighet av de forutsetninger EU skaper for oss, og de beslutninger som fattes der. Vi ønsker å ha innflytelse på beslutningsprosessen. Jo mer av EUs regelverk som implementeres hos oss, jo mer tydelig blir det avhengighetsforholdet.

Vi er opptatt av å informere det norske samfunnet om hva situasjonen er, og hvor stort det gjensidige avhengighetsforholdet er mellom EU og Norge. Vi tror at det bør trappes opp betydelig aktivitet for å bevisstgjøre Norges befolkning på hva EU faktisk betyr for den. Det må være veien til å skape en forståelse for, og et flertall for, at en igjen kan sette medlemskapsdiskusjonen på dagsordenen.

Erling Sande (Sp) [10:35:56]: Dette er ein debatt som får fram det beste i folk, heiter det seg. Vi i Senterpartiet har no tidlegare høyrte Framstegspartiet snakke varmt både om heimfall og om korleis ein kan betre Kyoto-avtala, og no Høgre om klima og miljø – det gleder oss.

Representanten adresserer problematikken kring støtte til prosjekta med CO₂-fangst og -lagring og forholdet til EU sin konkurransepolitikk. Vurderer Høgre det slik at det er grunn til å tru at vi blir fritekne frå denne konkurransepolitikken dersom vi går inn og blir fullverdig medlem av unionen?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:36:38]: Vårt synspunkt er at en del av tingene som EU vedtar, og som vedrører oss, vil vi ha stor forståelse for og synes er greie. Andre ting er mer besværlige. Men i alle fall er vår oppfatning at det er galt om vi ikke deltar i premissleggingen og beslutningsprosessen for disse tingene, enten det gjelder klima eller andre ting. Så eksempler av denne typen illustrerer for så vidt veldig godt hvor skjævt det blir når vi ikke er del av selve utrednings-, premissleggings- og beslutningsprosedyren. Det er vår bakgrunn.

Marit Nybakk (A) [10:37:26]: La meg først konstatere at representanten ikke svarte på Vidar Bjørnstads spørsmål om forutsetningene for å gå inn i regjering med nei-partier i en eller annen framtid.

La meg fortsette med å vise til et innlegg i Aftenposten i går fra tidligere rådgiver for Høyre i Stortinget, nemlig Knutsen, som skriver:

«EU er i ferd med å overta hovedansvaret for europeisk sikkerhet, delvis på bekostning av NATO.»

Deler Vallersnes dette synspunktet? Det er bred enighet i Norge om at NATO er hjørnesteinen i norsk sikkerhetspolitikk. Innlegget fra Knutsen var faktisk litt oppsiktsvekkende.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:38:22]: Det var to spørsmål her. Jeg får ta det siste først.

Jeg tror det er ganske bred enighet både i Høyre og flere steder om at den europeiske del av NATO i økende grad ser ut til å samordne sine synspunkter gjennom EU-strukturen. Det kan etter min oppfatning være sannsynlig at vi i økende grad vil se behov for å være en del av den felles beslutningsprosessen i EU, som vi vil møte igjen i NATO. Sånn henger tingene sammen.

Når det gjelder regjeringsspørsmålet, vet representanten Nybakk liksom godt som meg at både mitt parti og hennes har lang erfaring i å være realistiske når det gjelder det å gå inn i ulike regjeringssamarbeid. Jeg bare gjentar det jeg har sagt før: Vårt mål er å arbeide for en økt forståelse i landet slik at det blir et flertall som er for medlemskap, og som gjør at vi kan sette dette spørsmålet på dagsordenen igjen. Det aktive pådriverarbeidet vil vi også ta med oss inn i regjeringarbeidet.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Ågot Valle (SV) [10:39:51]: Også jeg vil takke utenriksministeren for en fyldig og god redegjørelse.

Det er ingen tvil om at EU på enkelte miljøområder vil være drahjelp for oss som ønsker en mer miljøvennlig framtid. EUs holdning til Kyoto-avtalen er et eksempel på det. Jeg forventer også at EU vil være til hjelp når vi nå skal gå i gang med forhandlinger om ytterligere reduksjoner i utslipp av klimagasser.

På enkelte områder stikker likevel EU kjepper i hjula for oss som vil hindre menneskeskapte klimaendringer. Staten er en helt nødvendig støttespiller for å få til rensing av gasskraftverkene på Mongstad og Kårstø. Som utenriksministeren sa i sin redegjørelse, er Regjeringa urolig for framtida både på Kårstø og på Mongstad fordi EUs regelverk på dette området ikke er klart.

Vi kan ikke utsette en månelanding fordi EU ikke får på plass regelverket. Vi må fortsette med våre planer for rensing, samtidig må vi presse på EU for å få på plass regler som sikrer at vi kan gi statsstøtte til å rense gasskraftverk. Jeg tror at Norge kan være et foregangsland på dette området, et land de som arbeider for et bedre miljø i EU, kan bruke som eksempel i sitt arbeid for å redusere utslipp av klimagasser.

De problemene vi nå kan ha med EU, er eksempel på hvordan EUs regelverk for det indre marked fungerer. Det er markedskreftenes frie spill som er regelen, alt annet er unntaket. Det finnes unntak fra denne regelen, og nå må vi sørge for at statlig støtte til håndtering av CO₂ blir ett av unntakene.

Jeg ser at enkelte er blendet av Brussel og mener at det er Regjeringas feil at EU ikke allerede har godtatt at det kan gis statlig støtte til CO₂-håndtering. Jeg tror vi må innse at den norske regjeringa, sjøl om det er en flertallsregjering, ikke alene kan bestemme over EUs regelverk. Det kunne vi heller ikke gjort sjøl om vi hadde vært medlem av EU. Jeg tror det er viktig at vi alle, uansett syn på både EØS og EU, setter kjepphestene på stallen. Vi må nå sørge for at gasskraftverkene på Mongstad og Kårstø blir renset etter planen.

På andre miljøområder enn klima sliter vi mer med EU. Et stadig tilbakevendende problem er at vi ønsker å gå lenger enn EU når det gjelder å redusere bruk av miljø- og helseskadelige stoffer. Det var noe Norge sleit med allerede under EØS-forhandlingene for mer enn 15 år siden. Den gang slapp vi å tillate bruk av asbest, fordi vi fikk overgangsregler. Etter at EØS-avtalen ble inngått, har vi flere ganger måtte tillate bruk av stoffer som vi i utgangspunktet ønsket å forby, bl.a. tilsetninger i barnemat.

Denne regjeringa har inntatt en mye mer offensiv holdning til EU enn tidligere regjeringer. Det er ikke noe vi gjør bare for å beskytte oss sjøl. Vi kan også påvirke EU. Ved å gi statsstøtte slik at bedrifter kan redusere utslippene sine av klimagasser, kan vi drastisk påvirke EU. Det samme gjør vi hvis vi forbyr miljø- og helseskadelige stoffer.

Stortinget behandlet i vår St.meld. nr. 14 for 2006-2007, Sammen for et giftfritt miljø – forutsetninger for en tryggere framtid, hvor en samlet komite støttet Regjeringa bl.a. når det gjaldt forbud mot miljøgifter i forbrukerpro-

dukter. Komiteen bad også Regjeringa vurdere forbud mot bromerte flammehemmere. SFT har nå sendt ut på høring et forslag om å forby 18 miljøgifter i forbrukerprodukter. Regjeringas holdning er at det har vi rett til å gjøre i forhold til EØS. I sin høringsuttalelse er ESA kritisk til at vi kan forby disse stoffene.

Det er viktig at vi utfordrer regelverket i EØS. ESA må også ta inn over seg de problemer miljøgifter representerer. Ny kunnskap om både klimaendringer og miljøgifter krever endringer i hvordan reglene i EØS anvendes, og hvordan de forstås.

EU påvirker oss på godt og vondt. Sjøl om jeg kunne tenkt meg at vårt samarbeidsforhold med EU var mer jevnbyrdig, har Norge, et rikt naboland, et samarbeid med EU som mange land vil misunne oss. EU har inngått avtaler med andre land, avtaler som Norge aldri ville akseptert. Et eksempel er avtaler EU ønsker å ha med utviklingsland, Economic Partnership Agreements, såkalt EPA. EPA har skapt stor motstand, ikke minst fordi felles regler først og fremst gir fordeler til EU. Tidligere har disse landa hatt tilgang til EUs markeder på mer fordelaktige vilkår enn EU har hatt til utviklingslandas markeder, såkalt asymmetri. På den måten har bedrifter i disse utviklingslandene hatt mulighet både til å eksportere produkter til EU og å hindre at hjemlandets industri blir utkonkurrert av EU-bedrifter. De gamle avtalene med EU kunne vært mye bedre, men mange utviklingsland går nå fra vondt til verre på grunn av EPA, fordi at prinsippet nå er like regler for bedriftene både i EU og i u-landene.

Like regler slår ulikt ut når forskjellene mellom dem som omfattes av reglene er store. Tidligere president i Tanzania, Julius Nyerere, har illustrert problemet med felles regler med hvordan det ville slå ut hvis han og Muhammad Ali møttes i en boksering. Norge tåler bedre enn mange u-land å være i ringen med EU med de samme reglene. Problemet med EUs handelsavtaler er at de gjelder for land som har et mye dårligere utgangspunkt for å konkurrere med de samme reglene. Skal ulike land bli behandlet som likeverdige, må reglene være forskjellige.

Fordi vi ikke er medlem av EU, har vi heller ikke felles handelspolitikk med EU. Norge kan derfor bruke eksemplets makt til å lage mer solidariske avtaler med utviklingsland. Det må være avtaler med regler som gir størst fordel til dem som trenger det mest. Dette handler ikke om veldedighet, det handler om rettferdighet.

Vi har nå opplevd økt arbeidsinnvandring fra øst til Norge. Det er ingen tvil om at denne arbeidsinnvandringa fører godt med seg. Det blir stadig flere ledige hender, noe som gjør at vi kan skape mer. I tillegg kan det føre til at bedrifter i øst må tilby bedre lønns- og arbeidsvilkår for å holde på de ansatte. Særlig positivt vil det virke dersom arbeidsinnvandrere fra øst får oppleve hva fagorganisering kan bety for lønns- og arbeidsvilkår mens de jobber her i vest. De erfaringene er gull verdt både for dem sjøl og for de mange som reiser hjem igjen.

Økt arbeidsinnvandring kan også øke faren for sosial dumping, fordi arbeidsgivere forsøker å presse arbeidstakere til å godta lav lønn og elendige arbeidsforhold. Mennesker som kommer til Norge for å få seg et arbeid, er eks-

tra utsatt for dette presset. Som Regjeringa skriver, kan denne sosiale dumpinga føre til en urettferdig konkurransesituasjon med urimelig press på opparbeidede rettigheter og svekket rekruttering til særlig utsatte yrker og bransjer, og til at seriøse bedrifter kan tape oppdrag og kunder til useriøse aktører.

Det er viktig at vi legger til rette for å hindre sosial dumping. Det viktigste er å unngå høy arbeidsledighet. Er arbeidsledigheten lav, er muligheten der for at arbeidsgivere utnytter menneskers nød og betaler dem mindre. Det nest viktigste er organisering. Gode fagforeninger, med flinke tillitsvalgte lokalt, er uvurderlig i kampen mot sosial dumping.

I tillegg må vi unngå regler som kan føre til sosial dumping. Regjeringa arbeider nå med tjenstedirektivet. Dette direktivet skal øke konkurransen om å yte tjenester. Det kan vi tåle dersom arbeidstakerne var effektivt organisert også i det vi for lengst kaller «utsatte» deler av norsk arbeidsliv, hotell og restaurant, biltransport, rengjøring og de mange andre tjenestjobbene som vil bli utsatt for heftigere utenlandsk konkurranse.

Regjeringa foretar nå en grundig vurdering av tjenstedirektivet. I den vurderinga er det viktig å ha med seg de erfaringene fagbevegelsen har.

Vi må ikke godta at lav lønn og dårlige arbeidsvilkår skal gi dramatiske konkurransefortrinn i kampen om jobbene, noe som allerede skjer i dag, særlig i de deler av arbeidslivet som ikke dekkes av tariffavtaler.

Kampen mot sosial dumping er internasjonal, og arbeidstakere må lære av hverandre. Jeg vil derfor trekke fram et viktig lyspunkt i norsk europapolitikk: Det at det for neste år foreslås en tilskuddsordning til partene i arbeidslivet for at de skal kunne drive nettverksarbeid i forhold til søsterorganisasjoner i EUs nye medlemsland i Sentral- og Øst-Europa.

Den nye reformtraktaten blir neppe favorittlektyre i medlemslandene. Likevel er det viktig at den gjøres tilgjengelig for folk. Vi har også bruk for å kjenne til den traktaten. Derfor er det positivt at utenriksministeren i sin redegjørelse er åpen for at den skal oversettes til norsk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:50:09]: Da jeg hørte innlegget til Valle, tenkte jeg at det er forskjell på å skape støy og å være offensiv. Jeg registrerer at hun selv mener hun er offensiv, men det minner meg om støy. For mens en fra SVs side sier at kjemikalierregelverket er for lite offensivt, fordi en ønsker at Norge skulle hatt strengere regler enn det en har lagt seg på i EU, registrerer jeg at Regjeringen sier at det vil være viktig å gi norsk industri samme rammevilkår som sine konkurrenter i EU når det gjelder REACH. Da framstår hele denne tiraden mot EU som relativt meningsløs, eller, som jeg sa, støyete.

Det samme gjelder egentlig også når en kritiserer EU og CO₂-rensing, for det er så langt ikke EU som har utsatt Regjeringens prosjekt når det gjelder CO₂-rensing. Det står i Soria Moria-erklæringen at Kårstø-anlegget skal

renses innen 2009, men det er Regjeringens eget arbeid som har gjort at det er utsatt med minst tre år.

Så har jeg registrert at representanten sier: Vi kan ikke utsette månelandingen på grunn av EU. Da må en spørre: Hva betyr det i klartekst? Betyr det rett og slett at SV, om nødvendig, vil sette til side EØS-avtalen i denne saken?

Ågot Valle (SV) [10:51:31]: Først til REACH, som jeg forstod at representanten tok opp.

Ja, det er viktig at norske bedrifter får forutsigbarhet, og de har ønska nettopp forutsigbarhet. Det er sånn at vi i offensive forhandling med EU fra denne regjeringas side har fått godkjenning til å fortsette forbudet mot de miljøavgiftene vi allerede har forbud mot.

Når det gjelder de nye stoffene, synes jeg det er viktig å utfordre regelverket også på det området, og at vi er offensive overfor ESA når de prøver å stikke kjepper i hjulene her.

Så var det CO₂-rensinga. Noe av problemet er nettopp at EU ikke har fått på plass regelverket for CO₂-rensing, til tross for at også EU er interessert i å få på plass miljøvennlig industri. Det må de jo for å få oppfylt Kyoto-avtalen og innfri de forpliktelsene de har.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:52:54]: I redegjørelsen omtaler utenriksministeren utenriks- og sikkerhetspolitikken og sier:

«Her vil vi videreføre en tett og nær dialog med sikte på å utvikle samarbeid om felles mål. Slike mål er mange, og de blir neppe færre i framtiden.»

Dette er synspunkter som jeg og Høyre deler fullt ut. Jeg går ut fra at det i stor grad bygger på at vi erkjenner at vi har svært mye felles med Europa for øvrig når det gjelder menneskerettigheter, demokrati og verdier i en ellers global setting. Derfor er det desto mer overraskende når representanten Valle tar avstand fra en del av EUs utenrikspolitikk, særlig det som gjaldt bistand og avtaler med andre land. Er det slik at Valle føler seg ukomfortabel med Regjeringens tilnærming til utenriks- og sikkerhetspolitikken, slik den fremgår i utenriksministerens redegjørelse?

Ågot Valle (SV) [10:53:55]: Overhodet ikke! Jeg føler meg meget komfortabel med å være med i et parti som er med i denne regjeringa. Det er klart vi må samarbeide om mange vesentlige ting, ikke bare i Europa, men også utover Europa, ikke bare med EU-land, men også med land som ikke er medlem av EU, og samarbeide om de viktige tingene som representanten Vallersnes tok opp.

Så kritiserte jeg EUs ganske aggressive tilnærming for å få på plass disse EPA-avtalene. Jeg er ikke alene om det. Også Namibias fiskeriminister tok ganske klart avstand fra dem da vi var på besøk i Namibia.

Norge kan føre en mye mer solidarisk politikk på dette området, og få utviklingspolitikken og handelspolitikken til å henge i hop. Det har jeg tiltro til at denne regjeringa kommer til å gjøre.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:55:07]: Ved en inkurie kom representanten Valle til å glemme å svare på mitt

egentlige spørsmål! Jeg vil gi representanten en ny anledning. Spesielt med tanke på at Arbeiderpartiets to representanter i replikkordskiftet etter innlegget fra Høyres representant var veldig bekymret for hvordan Høyre ville klare seg i en den nye borgerlige regjeringen fra 2009 med eventuelle nei-partier, er det vel like interessant for Arbeiderpartiet å få klarhet i hvordan deres regjeringsspartnere i dag stiller seg til EØS-avtalen.

Da tar jeg det som kom fra Valle selv: Vi kan ikke utsette en månelanding på grunn av EU. Når vi vet at Regjeringen vil og skal gjennomføre Mongstad-prosjektet, betyr det at SV i denne saken er villig til å sette til side EØS-avtalen for å innfri løftet om CO₂-rensing på Mongstad?

Ågot Valle (SV) [10:55:52]: Vi har gått inn i en regjering som utelukker medlemskap i denne perioden, men som også bygger på EØS-avtalen. Det fritar oss ikke for ansvaret for å være offensive, noe som også jeg oppfatter at både utenriksministeren og olje- og energiministeren er. De gjør alt de kan for å få på plass nødvendige tiltak for at vi skal kunne ivareta våre klimaforpliktelser og være enda mer offensive i framtida. Det betyr å være offensiv i å få på plass CO₂-rensinga. Jeg er ganske sikker på at det klarer denne regjeringa.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [10:56:54]: Det er mykje me er einige i i det som utanriksministeren seier i si utgreiing, t.d. når han i starten av utgreiinga slår fast at EØS gjennom sine 14 år i det store og heile har vore ei stabil og langsiktig ramme for det økonomiske samkvemmet mellom EFTA- og EU-landa.

Desse halvårlege utgreiingane kan vera nyttige, spesielt om ein er open om utfordringar, er realistisk i analysane og legg fram konstruktive løysingar til debatt. Faren er likevel at utgreiingane vert lite problematiserande når det gjeld vurderingar av EU sin praktiske politikk. Det merka me litt denne gongen òg, m.a. i omtalen av EU sin klimapolitikk og i omtalen av reformtraktaten.

Denne utgreiinga frå utanriksministeren svarer likevel meir til formålet med desse halvårlege utgreiingane om viktige EU- og EØS-saker enn den førre. Denne var meir fokusert på aktuelle saker, og det set me pris på.

Utaniksministeren gjekk grundig inn på ein del klimautfordringar. Regjeringa fortel om ambisiøse mål i klimapolitikken. Det er for så vidt rett – i alle fall samanlikna med EU.

EU sitt nye mål om 20 pst. reduksjon i 2020 samanlikna med 1990 representerer ein 15 pst. reduksjon i forhold til Kyoto-avtala. Noreg sitt 30 pst. reduksjonsmål er om lag dobbelt så ambisiøst. EU har presisert at deira 2020-mål skal nåast gjennom bruk av dei internasjonale fleksible mekanismane, utan uttalte avgrensingar når det gjeld kor mykje som skal takast i og utanfor EU. Kvifor er den norske regjeringa så beskjeden at ho ikkje tydeleg får fram at klimamåla trass alt er dobbelt så ambisiøse som EU sine?

Regjeringa sin klimapolitikk er likevel ikkje ambisiøs nok. I Kristeleg Folkeparti har me høge mål. Me ønskjer at Noreg skal vera eit føregangslan i klimapolitikken, og at det skal skje i langt sterkare grad enn det Regjeringa har lagt opp til. Me ønskjer m.a. ein kraftig auke i forskinga på ny fornybar energi. Me ønskjer ein vesentleg auke i støtta til kollektivtrafikken og strengare krav til CO₂-reinsing.

Utanriksministeren nemnde at det er ei hovudutfordring å finna fram til system som sikrar ei global byrdefordeling når det gjeld finansiering av utslppsreduksjonar. Kristeleg Folkeparti ønskjer tiltak i utviklingsland velkomne. Det er mogleg å oppnå større og raskare globale utslppsreduksjonar om den industrialiserte verda hjelper til med å redusera utslappa i utviklingsland, t.d. gjennom finansiering eller gjennomføring av konkrete klimatiltak. Utslppsreduksjonar kan ha mykje å seia for helsesituasjonen i utviklingslanda. Vidare kan klimatiltak og innføring av ny teknologi i utviklingsland i seg sjølv leggja til rette for både utvikling og redusert fattigdom.

Kristeleg Folkeparti vil stå hardt på at tiltak for å redusera det globale klimaproblemet som industrilanda har skapt, ikkje skal finansierast over bistandsbudsjettet. Me vil heller ikkje akseptera at tiltak internasjonalt skal redusera det nasjonale ambisjonsnivået.

No er det ikkje alltid at utanriksministeren si utgreiing om EU- og EØS-saker i Stortinget byr på overraskingar. Men det var faktisk tilfellet denne gongen. Det er ikkje noko nytt at Regjeringa kan få store problem med å få EU-godkjenning av statsstøtta til CO₂-reinsinga på Mongstad og Kårstø. Men når utanriksministeren seier at Regjeringa er uroa for framdrifta i desse prosjekta sidan statsstøtteprosjektet er ei utfordring både i innhald og mogleg tidsbruk, så er det nye tonar. Så seint som 30. oktober i år sa statsministeren til Aftenposten at han var sikker på at me ville få til ei løysing med EU.

Det er ein betydeleg forskjell på å vera uroa og på å vera sikker. Er det Regjeringa sin retorikk som har endra seg i løpet av den siste veka, eller er det realitetar i saka som no ser annleis ut?

For to år sidan vart innbyggjarane i ei rekkje EU-land bedne om å ta stilling til utkastet til ny EU-grunnlov – den såkalla grunnlovstraktaten. Målet med traktaten var at EU-systemet skulle koma nærmare folket. Dei høge herar i EU sitt råd hadde godkjent framlegget etter ein relativt open prosess – iallfall til EU å vera. Men det gjekk ikkje like glatt då folket vart spurt. Ved folkeavrøystingane i Frankrike og i Nederland vart det som kjent eit nei-fleirtal, og sidan det måtte vera einigheit mellom landa for at grunnlova skulle verta vedteken, var dermed grunnlovstraktaten død.

Men at folket seier nei i ei demokratisk folkeavrøysting, stoppar ikkje EU-eliten. Etter ein taktisk sørgjeperiode dukka grunnlovstraktaten opp igjen i nysminka versjon. Denne gongen vart det gjort på gamlemåten: ein lukka prosess utan innsyn utanfrå og eit framlegg i eit juridisk komplisert språk, så folk ikkje så lett skulle kunna skjønna kva konsekvensane eigentleg var. Det meste av

innhaldet var framleis på plass, men barnet hadde fått eit nytt namn. No heiter det reformtraktaten.

Her kan EU nesten likna på hinduistisk sjelevandring. Den som døyr, kjem stadig tilbake i nye liv, ein gong som hund, ein gong som kastelaus, ein gong som handelsmann, osv. Slik er det òg i EU. Grunnlovstraktaten døyde i møte med folket, men har no fått nytt liv under namnet reformtraktaten.

Då utanriksministeren kommenterte reformtraktaten, nemnde han ikkje kravet om folkeavrøysting, som er eit heitt tema i fleire EU-land. Eg tenkte då: Ville utanriksministeren seia at overføring av stadig meir kompetanse eller avgjerdsrett frå nasjonale folkevalde organ til unionen sine organ inneber redusert makt til nasjonalt folkevalde organ og styresmakter? Men nei, eg hørde ingen ting. Og ville han peika på at meir fleirtalsvedtak og mindre rom for vetorett og semje ville redusera små medlemsland sin rett til å hindra vedtak dei er ueinige i? Ein augneblink hørdest det faktisk slik ut, men så fekk me veta at formelt sett var det rett, underforstått at reelt sett så var det ikkje det. Derimot fekk me høyra at dei nasjonale parlamenta no har fått ei viktigare rolle, og der hørde eg ikkje noko om atterhald om at dette poenget berre formelt sett var rett.

Utanriksministeren sine utgreiingar om EU og EØS ville tena på om ein òg var villig til ope å problematisera sider ved EU, og ikkje berre problematisera sider ved EØS, andre internasjonale institusjonar og norske ordningar.

Ei anna sak som me hadde venta ei grundig vurdering av no, er tenestedirektivet. Denne vurderinga har vore etterlyst frå stortingshald sidan starten av året. Me har bedt om ei grundig vurdering, og det har no gått lang tid sidan høringsfristen gjekk ut. Men heller ikkje i denne utgreiinga fekk me Regjeringa sin konklusjon. Vil Regjeringa tilrå at Noreg godtek direktivet? Eg vil nytta høvet til å spørja utanriksministeren om kva tid Regjeringa vil gjera sin konklusjon kjend for Stortinget. Kan han lova å svara i løpet av haustsesjonen, eller seinast til våren i tilknytning til utgreiinga om EU- og EØS-saker?

Forholdet til EU og samarbeidet i EØS er ein viktig del av norsk utanrikspolitikk. Det har etter kvart vorte store økonomiske forskjellar mellom dei landa som deltek i dette samarbeidet, og den solidariske stønaden som Noreg gjennom ulike ordningar gjev til nye og mindre utvikla medlemsland. Dette er viktig. Der er me heilt einige med utanriksministeren.

Til slutt vil eg minna om at den store solidaritetsutfordringa gjeld forholdet til dei fattigaste landa i verda. Det er enno langt igjen til det rike Europa fullt ut tek sitt solidaritetsansvar i den globale samanhengen. Det bør spora oss alle til å vera både audmjuke og ikkje minst utolmodige.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Erling Sande (Sp) [11:05:26]: Kristeleg Folkeparti ynskjer ein ambisiøs klimapolitikk. Det er bra. Senterpartiet deler dei ambisjonane. Men for å få til ein ambisiøs

klimapolitikk må vi ha tiltak som verkar. På grunn av vår tilknytning gjennom EØS-avtala kan desse tiltaka t.d. tenkjust å kome i konflikt med konkurransepolitikken til EU.

Mitt spørsmål til Kristeleg Folkeparti er følgjande: Viss det viser seg at konkurransepolitikken til EU i stadig større grad blir til hinder for å få tiltak som verkar i klimapolitikken – noko som òg Kristeleg Folkeparti understrekar viktigheita av – vil då Kristeleg Folkeparti vere villig til å revurdere sitt standpunkt til EØS-avtala?

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [11:06:12]: Det er hyggeleg at eit tidlegare sentrumparti, som no er i regjering, ber om råd om korleis dei skal behandla EU- og EØS-saker i regjering. Me gjev gjerne råd der, men fyrst og fremst er me no opptekne av å få på plass eit breitt klimaforlik nasjonalt. Som kjent går i dag tre opposisjonsparti i samtalar med regjeringspartia om å få til eit breitt klimaforlik.

Når det gjeld spørsmålet om å få til ei nødvendig avtale på Mongstad og Kårstø – det var vel det representanten sikta til – så må eg få lov til å returnera spørsmålet. Dette er jo nett ei av dei store utfordringane som Regjeringa har. Dei etterlyser eigentleg eit svar på kva haldninga er. Er dette eit problem, eller er det ikkje eit problem? Så me må avventa ei avklaring frå Regjeringa på dette spørsmålet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:07:41]: La meg først få takke utenriksministeren for hans redegjørelse.

Senterpartiet har tenkt oppfølgingen av europameldingen som en blanding av en orientering om hvor prosessene i EU, som er av viktighet for Norge, og som vi allerede er engasjert i, står, nye initiativ som er på gang, og bekymringsmelding på områder hvor det er helt avgjørende at Norge engasjerer seg.

For Senterpartiet var Stortingets samstemmige innstilling til europameldingen også et varsel om at ikke bare Regjeringen skal føre en aktiv europapolitikk, Stortinget og Stortingets fagkomiteer skal også gjøre det. Derfor vil også mine partikolleger i andre komiteer være aktive i deler av debatten som foregår på områder som angår deres fagfelt – som utenriksministeren har lagt vel til rette for.

Jeg skal konsentrere meg om hvordan Senterpartiet håper Stortinget skal kunne ta mer ansvar i europasaker i framtiden, med bakgrunn i redegjørelsen.

Stortinget skal inn i europapolitikktutviklingen tidligere. Vi skal bidra til å fastsette hva som er viktige prioriteringer for Norge. Vi skal ta ansvar. Vi skal ikke drive passiv EU-tilpasning.

Da Stortinget behandlet europameldingen, var innstillingen enstemmig. Jeg skal gjerne innrømme at for Senterpartiet var beskrivelsen av EU i overkant positiv, slik jeg finner at utenriksministerens redegjørelse også er. Men dette aksepterer vi for å få til en enighet om mer åpenhet og tidligere involvering i behandlingen av europasaker, og at flere EØS- og europasaker skal kunne gå gjennom fagkomiteene.

Viktigst av alt var imidlertid at fagkomiteene skulle få initiativrett i europasaker, slik at Regjeringen tidlig kunne få signal om Stortingets holdninger, og at komiteene tidlig kunne invitere til høringer og ha dialog med de respektive fagstatsrådene om saker som er viktige for landet.

Vår lesning av Stortingets vedtak til europameldingen var at tidlig orientering om initiativ i kommisjonen ville gjøre det mulig for Stortinget å bidra til større åpenhet og debatt. Da kan vi også tidlig involvere samfunnsaktørene og bidra til å sikre Norges interesser mot negative effekter av EUs oftest ensidige markedstenkning.

Utenrikskomiteen valgte å være forholdsvis åpen i sin henvendelse til Presidentskapet om å komme tilbake til Stortinget med nye forslag til forretningsorden. Innstillingen sier at

«de faste komiteene også skal kunne ta initiativ til å følge spesielle EU/EØS-relaterte saker. På denne bakgrunn anbefaler komiteen at Presidentskapet utreder et tillegg i Stortingets forretningsorden som gir de faste komiteene en slik initiativrett».

Senterpartiet venter med spenning på Presidentskapets forslag til endring i forretningsordenen. Vi er utålmodige etter å starte en reell debatt, og at Norges øverste politiske organ skal være aktivt med på politikktutforming i saker som krever stadig nye suverenitetsavgivelser.

Komiteen merket seg også at Norges EØS-medlemskap i økende grad gjør utenrikspolitikk til innenrikspolitikk. EU prøver, og lykkes langt på vei, å legge markedsrettede føringer for vår miljøpolitikk, vår energipolitikk, vår eierskapspolitikk og vår arbeidslivspolitikk. Jeg synes utenriksministerens redegjørelse med all tydelighet synliggjorde det. Han orienterte om klimapolitikk, kjemikaliepolitikk, matpolitikk og asylpolitikk – for å nevne noe. Dette er politikkområder for våre fagstatsråder.

Grunnlaget for komiteens initiativ ville være bedre med kommenterte lister over EØS-saker, den halvårlege uformelle skriftlige informasjon som kommer fra Utenriksdepartementet om antatt relevante rettsakter, de vedtatte halvårlege redegjørelser fra departementet over saker som er i gang i kommisjonen, hyppigere bruk av kortfattede stortingsmeldinger og Stortingets egen utvidede utredningskompetanse på EU/EØS-saker.

Det meste av dette har vi fått, bortsett fra initiativretten for fagkomiteene til å arrangere høringer i europasaker, til å føre dialog med fagstatsrådene og til å få kortfattede stortingsmeldinger som kunne bidra til tidlig involvering av Stortingets fagkomiteer. For eksempel kunne initiativrett til å få korte stortingsmeldinger tas inn i komiteene i forbindelse med de halvårlege redegjørelsene. I utenriksministerens redegjørelse merket jeg meg flere saker som kunne være gode kandidater til slike stortingsmeldinger som vi bad om.

Nå hører Senterpartiet til dem som støtter folk i EU i deres krav om at reformtraktatutkastet prøves med folkeavstemning, som meningsmålinger i mange EU-land viser at folk vil ha. Uavhengig av dette er uttalelser fra vår utenriksminister såpass viktige at jeg synes Stortinget burde få en stortingsmelding der Regjeringen forklarer hva som endres, hvilke konsekvenser det får for vår sam-

arbeidsmåte overfor EU, hvordan vi skal håndtere det, og om det har konsekvenser for det avtalemessige innholdet i EØS-avtalen og Schengen-avtalen.

For det andre nevnte utenriksministeren kommisjonens blåbok om en integrert havpolitikk og en mer helhetlig maritim politikk. Dette er områder der Norge har vitale og store interesser. Ifølge utenriksministerens redegjørelse vil blåboka inneholde flere elementer som Norge har generasjoners erfaringer med.

Dette er et eksempel på det Senterpartiet forstår som et tema der Stortinget bør kunne få en kort stortingsmelding som grunnlag for tidlig engasjement i prioriteringene overfor EU.

Det tredje området som kan egne seg for grundigere gjennomgang, er spørsmålet om EUs innvandrings-, asyl- og grensepolitikk. Koplingen som utenriksministeren nå gjorde til utviklingspolitikk i nabolandene og nabokontinentet i sør for å redusere flyktningstrømmen, er sentralt. Det varsles om behov for tidlig involvering i denne prosessen fra Norges side. Det er også en sak det vil være naturlig å legge fram på en grundigere måte for Stortinget, hvor en kan gis mulighet til å drøfte hvilken rolle Norge skal spille i denne prosessen, og hva det kan komme til å bety for Norges Schengen- og Frontex-engasjement.

Disse tre sakene er eksempler på saker som jeg mener Stortinget bør involveres tettere i enn bare gjennom en redegjørelse. De illustrerer også at de halvårslige redegjørelsene kan legges fram av en fagstatsråd.

Videre burde EØS-utvalget kunne velge å sende saker til fagkomiteer for behandling – saker som bør få en grundigere politisk vurdering.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg har tatt meg friheten til å reflektere over hvordan vi kan involvere Stortinget mer aktivt i europapolitikken, bl.a. basert på de halvårslige redegjørelser. Jeg håper at det kan inspirere oss til å løfte blikket, som vi gjorde da vi behandlet europameldingen i vår, uansett holdning til medlemskap i EØS og EU.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [11:17:13]: Da Senterpartiet gikk inn i Regjeringen og undertegnet Soria Moria-avtalen, lå det allerede der et kompromiss sett fra Senterpartiets side i forhold til tilslutning til EØS, og det er en del av politikken hverdag. Så lenge EØS-avtalen og forholdet til EU er relativt uproblematisk, er det sikkert ikke de store problemene for Senterpartiet heller.

Nå har Senterpartiet i denne debatten valgt å utfordre Kristelig Folkeparti på deres holdning til EØS-avtalen, hvis det blir en konflikt i forhold til Mongstad. Hvordan ser Senterpartiet på dette, og hvor langt er Senterpartiet villig til å gå for at vi skal få en løsning på Mongstad så fremt vi ikke får den optimale løsning slik olje- og energiministeren ønsker det?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:18:02]: Det er alltid vanskelig å spå om fremtiden, og her blir det tenkte tilfeller. Vi vet ikke hva som blir resultatet av de sonderingene som Regjeringen gjør overfor EU. Vi vil gå rimelig langt

i retning av å få til en løsning, og jeg tror at den løsningen vil ligge innenfor det samme interesseområdet som EU vil ha, selv om de ikke har kommet så langt i sitt arbeid med å få ferdig det regelverket som vi alle venter på.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:18:52]: Den internasjonale organiserte kriminaliteten tar stadig mer alvorlige former og rammer både enkeltindivider, næringsliv og samfunnet som helhet. Det er derfor avgjørende viktig at vi legger til rette for at norsk politi kan delta på internasjonale politiarenaer, slik at også Norge skal kunne bidra aktivt i bekjempelsen av internasjonal kriminalitet.

Norges tilknytning til Europol og Schengen står her sentralt. På tross av behovet for økt internasjonalt politisamarbeid har Senterpartiet markert motstand mot Norges deltakelse i Schengen-samarbeidet. Betyr denne redegjørelsen fra Regjeringen at Senterpartiet har gitt opp sin motstand mot norsk Schengen-samarbeid, og at Senterpartiet stiller seg bak norsk politis aktive deltakelse i EUs justis- og politisamarbeid?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:19:45]: Senterpartiet står bak det som jo er utformet i Soria Moria-erklæringen. Vi er skeptiske til deler av Schengen-traktaten, men vi er innenfor en samarbeidskonstellasjon som gjør at vi vel kan sies å være handlingsorientert i så måte. Men jeg konstaterer at Norge på en rekke felt samarbeider på en god måte med landene omkring oss.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:20:43]: Jeg vil benytte anledningen til å takke utenriksministeren for en god redegjørelse. Dette er den andre i sitt slag, og den bidrar til å forsterke inntrykket av at dette er et nyttig virkemiddel for å fremme informasjon og konsultasjon mellom regjering og storting om europarelaterte spørsmål.

Jeg er spesielt fornøyd med balansen mellom overordnede spørsmål knyttet til f.eks. EUs reformtraktat, og mer konkrete spørsmål knyttet til avgrensede saksfelt av betydning for Norge.

Når det gjelder det første, reformtraktaten, stiller jeg meg fullt ut bak utenriksministerens vurderinger. Jeg savnet imidlertid en utdyping av to viktige forhold for Norge. Det ene gjelder EUs demokratiunderskudd. Utenriksministeren nevnte riktignok at de nasjonale parlamentene vil få en viktigere rolle hvis traktaten blir ratifisert. Jeg hadde imidlertid ønsket meg en utdyping av dette, samt en vurdering av om dette og andre tiltak er nok for å løse det vedvarende problemet med demokratiunderskudd som har fulgt EU i mange år. Dette vil være av stor betydning for mange nordmenns vurdering av EU.

Det andre forholdet gjelder hvilken vei den videre integrasjonen i EU skal ta. Vil den gå i dybden, vil den gå i bredden, eller vil vi se en kjernegruppe omgitt av mindre ambisiøse land? Sterke krefter trekker i ulike retninger innad i EU. Grunnen til at jeg vektlegger dette, er at det kan få stor betydning for hva slags EU Norge vil måtte

forholde seg til i framtiden, uansett hvilken tilknytningsform vi måtte velge.

Når det gjelder gjennomgangen av konkrete saksfelt som ble berørt i utenriksministerens redegjørelse, var den i hovedsak aktuell og god. Denne delen av redegjørelsen var betydelig styrket i forhold til den første redegjørelsen, som ble gitt i juni, noe jeg vurderer som positivt.

Jeg har lyst til å bruke den gjenværende tiden på to saksfelt på den mer problematiske siden. Det gjelder statsstøtte til CO₂-rensing på Mongstad og tjenstedirektivet.

CO₂-rensing på Mongstad er i løpet av de siste ukene blitt en svært aktuell EØS-relatert sak. Bakteppet er Regjeringens løfte i Soria Moria-erklæringen om full rensing av CO₂ på nye gasskraftverk fra dag én. Siden har Regjeringen gitt konsesjon til bygging av gasskraftverk på Mongstad uten et slikt opplegg for CO₂-rensing. Finansminister Kristin Halvorsen har imidlertid «med hånda på hjertet» forsikret oss om at CO₂-rensing vil være på plass i 2014 – dette til tross for at det er usikkerhet knyttet til teknologien som skal brukes. Det er videre uklarerhet om EUs framtidige regelverk vil åpne for omfanget av statsstøtte som dette krever. I tillegg kommer hensynet til EUs konkurranseregler. Dette mener jeg viser at det har vært en dårlig kvalitetssikring av løftene som Regjeringen har avgitt på dette området.

Internt i EU pågår det nå en tautrekking om hvordan reglene for statsstøtte og finansiering av CO₂-fangst skal se ut. I et utkast til retningslinjer for statsstøtte til miljøprosjekter er de norske synspunktene ikke tatt hensyn til, noe som ikke lover godt for Regjeringen. Videre kan nevnes at EU-kommisjonen har satt foten ned for statsstøtte til et CO₂-håndteringsprosjekt i Nederland. Dette prosjektet var planlagt med 40 pst. statsstøtte, altså et mindre omfang for statlig støtte enn det Regjeringen legger opp til for renseanlegget på Mongstad.

Dette reiser flere problemstillinger. Den ene er om Regjeringen har gjort et godt nok forarbeid. Burde den ikke ha visst om usikkerheten knyttet til EUs regelverk? Burde den ikke tatt denne med i betraktningen da den gikk ut og solgte sin «månelanding»? Videre er det ting som tyder på at saksbehandlingen kanskje ikke har vært god nok. Det viser seg at Regjeringen ikke har notifisert ESA om statens engasjement innen fangst, transport og lagring av CO₂ både på Mongstad og Kårstø. Bare investeringen i testsenteret på Mongstad er notifisert. Dette alene er nok til å kunne forsinke prosjektet. Sist, men ikke minst, er det sådd tvil om Regjeringens egentlige agenda. Vil den bruke EU som skalkeskjul for at den ikke klarer å innfri sitt løfte om fullskalarensing på Mongstad i 2014?

Jeg mener at Regjeringen bør rydde opp i dette så snart som mulig. Den har gjort en betydelig innsats for å effektivisere håndteringen av EØS-saker. Jeg tenker på St.meld. nr. 23 for 2005-2006, Om gjennomføring av europapolitikken, og handlingsplanen som følger vedlagt. Håndteringen av statsstøtte knyttet til CO₂-rensing har imidlertid vist at den ikke klarer å leve opp til sine gode intensjoner nedfelt i disse dokumentene. Tidlig varsling, informasjonsflyt og transparens er her sentrale stikkord.

En annen EU/EØS-sak hvor Regjeringen halter noe, er håndteringen av tjenstedirektivet. Det ble ikke nevnt i utenriksministerens første europapolitiske redegjørelse 4. juni i år og heller ikke i redegjørelsen han holdt sist tirsdag. Dette mener jeg er påfallende, gitt oppmerksomheten tjenstedirektivet har fått i Norge. Regjeringen synes å vegre seg mot å imøtekomme ønsket fra en samlet opposisjon om å holde en redegjørelse her i Stortinget om tjenstedirektivet. Dette ville gi en god anledning til å diskutere de prinsipielle sidene ved direktivet og hvilke følger det vil få for Norge. Hver gang dette spørsmålet er blitt tatt opp, har Regjeringen framholdt at den vil komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse på et egnet tidspunkt og på en egnet måte. Den har kunnet vise til at direktivet er ute på høring. Etter at høringsfristen gikk ut 22. februar i år, har den vist til at den trenger tid til å gjennomgå høringsuttalelsene og bli ferdig med konsekvensutredningen. Det er skuffende, gitt Regjeringens store vektlegging på åpenhet og god informasjonsflyt mellom regjering og storting i stortingsmeldingen «Om gjennomføring av europapolitikken».

Bakgrunnen for dette er forståelig nok intern uenighet i Regjeringen. Men statsminister Jens Stoltenberg har forsikret om at alle nødvendige nasjonale tiltak mot sosial dumping kan innføres selv om tjenstedirektivet blir gjort gjeldende. Dette har imidlertid ikke virket beroligende på hans egne, noe som har medført at det har dannet seg en betydelig motstand mot tjenstedirektivet innad i Regjeringen og i fagbevegelsen.

Dette viser at gode intensjoner knyttet til åpenhet kan få et brutalt møte med virkeligheten. Åpenhet er lett å snakke om, men verre å gjøre noe med i praksis når det røyner på i egne rekker, eller når sentrale løfter om rensing av CO₂ står på spill. Allikevel vil jeg oppfordre Regjeringen til å strekke seg lenger med hensyn til å vise åpenhet i disse og andre EØS-relaterte saker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Erling Sande (Sp) [11:28:27]: På same måten som enkelte andre frå opposisjonen vel Venstre å ta opp den prosessen som har vore mellom Regjeringa og EU om fangst og lagring av CO₂, men utan i det heile å adressere dei openberre utfordringane ein stor statleg økonomisk innverknad for å nå ambisiøse klimamål på den eine sida og EU/EØS sitt konkurranseregelverk på den andre sida fører med seg. Spørsmålet til Venstre er det same som til KrF: Viss det viser seg at ein gong på gong møter veggen i konkurranseregelverket til EU/EØS når ein skal iverksetje viktige klimatiltak, vil då Venstre revurdere sitt syn på EØS-avtalen?

Anne Margrethe Larsen (V) [11:29:26]: Som min kollega i Kristelig Folkeparti er også Venstre opptatt av å få til et bredt klimaforlik nå, og det må være en hovedsak. Når det gjelder CO₂-fangst på Mongstad, antydet jo jeg i mitt innlegg at det er mulig at Regjeringen ikke har gjort godt nok forarbeid på dette, verken i forhold til konkurranseregler eller andre regler. Det ser nok Regjeringen i

dag. Dermed har de fått litt problemer, og de kan ikke bare skyve dem over på EU.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:30:19]: Først vil jeg si at det er veldig bra at så mange deltar i denne debatten, og uten forkleining for de kjente fjes i utenrikskomiteen synes jeg det er veldig positivt at fagkomiteen stiller med representanter her. Det er det vi sammen har ønsket å få til. Jeg er enig i den beskrivelsen at dette er mye innenrikspolitikk – det handler jo også om viktige deler av vår økonomi og vårt politiske samspill med Europa. Da blir det lett slik. Og sånn bør det være.

Jeg vil svare på noen spørsmål som har kommet i løpet av innleggene. Fra representanten Solvik-Olsen ble det mange detaljerte spørsmål. Jeg tror olje- og energiministeren vil komme inn på noen av dem. Men la meg først si om nyansen mellom å være urolig, utålmodig og trygg når det gjelder utviklingen av Mongstad-prosjektet i forhold til EUs arbeid, at vi føler fra Regjeringens side overordnet når det internasjonale klimapanelet sier at 30 pst. av løsningen på klimautfordringene må ligge i fangst og lagring, Bellona mener at 50 pst. av de rike industrilandenes utfordringer må møtes på den måten, og EU har fastslått dette på sitt toppmøte og jobber nå med regelverk – da ser vi hvilken vei utviklingen går – at dette skal vi få til.

Så er det, som olje- og energiministeren har sagt – jeg er enig i og sa det i min redegjørelse – grunn til å være urolig for framdriften. Da er «urolig» for meg synonymt med å være utålmodig, fordi vi må framover med dette viktige prosjektet. Jeg er mest urolig over det vi leser i avisene i dag fra IEAs siste vurderinger: 50 pst. økning av energiforbruket fram til 2030 og kraftig økning av CO₂-utslipp nærmest i alle referansebaner, og avgjørende tiltak må til de neste seks-åtte år. Derfor er dette så viktig å få til, og derfor må Norge stå på.

Så opplever jeg at vi fra Regjeringens side har vært grundige i vår orientering til Stortinget om Mongstad-prosjektet. Det har vært en helt ordinær prosess med ESA når det gjelder trinn 1, første fase, med CO₂-håndtering. De første kontakter med ESA ble tatt dagen etter at avtaleinnngåelse med Statoil ble gjort i oktober i fjor, og det har vært tett dialog med ESA siden den gang. Notifikasjonen kunne neppe gått tidligere, fordi avtale med selskapene som deltar, først ble klar inn i dette året. Dette vil olje- og energiministeren kunne beskrive nærmere etter sine møter i Brussel i går.

Jeg synes det er ganske fantastisk å høre Fremskrittspartiets representant stille spørsmål ved hvorvidt Regjeringen lever i virkelighetens verden når det gjelder klimaspørsmål – her er partiet som stemte imot Kyoto-avtalen, som i 2003 fornektet at klimautfordringen var reell, og som ikke er med på dagens samtaler om å få til et bredt nasjonalt kompromiss for å sette inn kraftige tiltak i Norge og internasjonalt! I tillegg kommer representanten Solvik-Olsens påpekning av at vi har en manglende realistisk strategi fram mot Bali-konferansen, og at man stiller seg kritisk til at vårt opplegg fokuserer på en løsning

som bare rike land kan påta seg. Det er jo omvendt. Norge legger vekt på hva som skal til av incentiver og løsninger for å trekke utviklingsland med i dette avtaleverket. Avtalen dekker som kjent bare 30 pst. av utslippene. Vi må få med USA og Australia, men også Kina, India, Indonesia og utviklingsland må med, og det trengs det en fornyelse i avtalen for å få til.

Representanten stilte også spørsmål om vederlagsfrie kvoter. Vi har lagt vekt på å få Norge inn i kvotedirektivet for å gi våre bedrifter like rammevilkår – det var et poeng i min redegjørelse – som en del av EØS-avtalen. Og så får vi påvirke der så godt vi kan, når dette blir utviklet også i videreutviklingen av kvotemekanismene i EU.

Så var det spørsmål om tak på utviklingsmekanismen. Der nevnte representanten at det var 10 pst. som var satt som tak. Det er altså 20 pst. som er satt. Dette er et resultat av forhandlingene med EU, og ideen er at man setter et tak for å hindre at det bringes for mange kvoter inn utenfra i systemet, som dermed vil underminere EUs eget system. Så får vi også se på hvordan det vil utvikle seg over tid.

Det ble framholdt fra representanten Vallersnes min bemerkning om at vi i EØS-samarbeidet har en hovedutfordring i å forholde oss til EUs initiativ. Det betyr jo ikke at vi er passive på en stor dagsorden i Europa. Men nå er jo EØS-avtalen engang slik at initiativretten til direktiver ligger i EU, og samarbeidet handler i stor grad om hvordan EØS-landene, deriblant Norge, tilpasser seg det. Ved en mer aktiv europapolitikk prøver en å sette en ambisjon som går videre, nemlig å komme tidlig inn i prosessen for å kunne påvirke. Her er arbeidet med fangst og lagring et godt eksempel.

Så kom det opp i en del replikker – jeg vil kommentere det – at hvis vi ikke liker EUs statsstøttesystem, vil vi da ut av EØS? Jeg merket meg også representanten Valles påpekning av at EU er markedets frie spill, alt annet må vike. Jeg kan ikke slutte meg til den vurderingen. Jeg mener at den diskusjonen vi nå har omkring statsstøtte, er et eksempel på at det er en lang rekke reguleringer av markedets frie spill.

Jeg vil også påpeke at hvis alternativet til å forholde seg til EUs regelverk, EØS-regelverket, om vi ikke skulle like det, er å si at da går vi ut av det, og da er vi frikoblet fra det, tror jeg egentlig ikke det stemmer. En av grunnene til at vi fikk EØS-avtalen, var nettopp at vi skulle få en forutsigbarhet som gjorde at vi ikke kom i situasjoner hvor vi ble mistenkt for å misbruke statsstøtte og dermed ble rammet av antidumpingiltak. Det er en av de viktige tingene ved EØS-avtalen at det gir oss den sikkerheten.

Nå er representanten Sørfonn langt mer bevandret i hinduistisk sjelevandring enn jeg, så jeg skal ikke gå tungt inn på det feltet. Men jeg vil jo si at vi må sette en slags grense for hva slags EU-debatt vi har i denne salen – om vi liker eller ikke liker EUs reformforslag og hvilken vei EU går, om det er demokratisk eller ikke demokratisk. Jeg synes det er en fantastisk spennende debatt, og jeg stiller opp i den hvor det måtte være. Men det er altså slik at vi ikke er med i EU, og når jeg skal redegjøre for EØS- og EU-spørsmål som er aktuelle for Norge, må man finne et slags grensesnitt i forhold til EUs interne spørsmål, som

på et vis er hovedsaker for de landene som deltar, og hvor vi skal komme inn. Jeg aksepterer at det kan være ulike syn på hvor den linjen går, men jeg har nå iallfall forsøkt å trekke en linje i min redegjørelse rundt det.

Så gjelder det tjenstedirektivet, som da ikke er nevnt i redegjørelsen. Vel – til representanten Larsen og representanten Sørfonn – det er ikke noe forsøk på å være lukket. Tjenstedirektivet ligger der, det kan studeres, det er lagt ut, Norge har gitt høringsuttalelser. Vi har altså tre år på oss før det må være inntatt i norsk rett, og vi skal følge det meget grundig. Statsministeren, jeg og næringsministeren har orientert i Stortinget at vi skal komme bredt tilbake med en orientering. Det vi nå gjør, etter å ha hatt dette ute på høring, er å gå gjennom og se hvilke norske lover og regler som blir berørt av tjenstedirektivet slik vi ser det, og med en veldig fast fokusering på at vi skal kunne gjennomføre nasjonale tiltak mot sosial dumping. Men jeg kan igjen bekrefte at vi kommer tilbake til Stortinget med denne saken på en bred og grundig måte som skal ivareta alle de krav til åpenhet og diskusjon som den viktige saken trenger.

Så til representanten Samuelsen, som gjorde en etter mitt skjønn interessant refleksjon rundt St.meld. nr. 23 for 2005-2006 og oppfølging. Jeg tror vi hadde om lag 90 tiltak i den meldingen, og vi mener at om lag 70 av dem nå er implementert. Men det er viktig at Stortinget tenker videre langs denne linjen, og jeg merker meg hans forslag om å få korte stortingsmeldinger som et rom for diskusjon. Det kunne være interessant å høre nærmere om hvordan komiteen ser på det, og ha en diskusjon rundt det.

Jeg vil for øvrig si at det at Stortinget engasjerer seg også politisk i forhold til sentrale EU-saker, ikke minst opp mot Europaparlamentet, er en viktig del av hvordan Norge samlet kan føre en mer aktiv europapolitikk. For det er klart at i en del av disse institusjonene er vår tilgang dårligere. Når olje- og energiministeren melder seg i Brussel for å diskutere CO₂-fangst og -lagring, får vi sentrale møter, for der er Norge en viktig spiller i Europa, og jeg mener at EU ser betydningen av det arbeidet Norge gjør på dette området. De lytter til det vi har å si, og jeg har også tro på at vi ved enden av dagen skal komme til en god løsning på det feltet. Men i hele den institusjonen Europaparlamentet er, der er utfordringen større. Fra Regjeringens side forsøker vi å være til stede i ulike sammenhenger hvor vi har muligheter, men når nasjonale parlamenter nå får en mer sentral rolle i EUs institusjoner, trolig inn i neste tiår, håper jeg Stortinget vil være seg den møteplassen bevisst og søke veier også for et land som står utenfor unionen.

S o l v e i g H o r n e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:40:07]: Jeg reagerer litt på noen av uttalelsene fra utenriksministeren. Han sier at Fremskrittspartiet ikke vil være med i dagens samtaler om et klimaforlik. Sannheten er at Fremskrittspartiet ikke

har vært ønsket fra de rød-grønne. Vi ønsker gjerne å delta selv, det har vi skrevet i brev til statsministeren, men jeg registrerer at Regjeringen heller vil snakke om Fremskrittspartiet enn med Fremskrittspartiet. Det er trist at utenriksministeren ikke forholder seg til de forslag som Fremskrittspartiet faktisk har fremmet rundt Kyoto-avtalen, istedenfor å komme med gammelt oppgulp.

Jeg reagerer enda mer på den uriktige opplysningen som kom fra utenriksministeren om hva slags klimakvotelov Stortinget faktisk har vedtatt, for i den norske klimakvoteloven tildeles det ingen gratiskvoter til industri etablert etter 2001, ei heller til økt produksjon i eksisterende industri etter 2001. Det er jo særnorsk, og det er derfor Fremskrittspartiet reagerer og spør: Hva vil en gjøre når forutsetningene som lå til grunn, at de skulle få kjøpe kvoter gjennom den grønne utviklingsmekanismen uten restriksjoner, er endret? Restriksjonene ligger på 80 pst. forbud, 20 pst. får en lov til å kjøpe. Da er forutsetningene endret.

Presidenten: Presidenten er ikke helt sikker på om «oppgulp» er et parlamentarisk uttrykk, men det får gå for denne gangen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:41:26]:

Jeg kan leve med det. Når Fremskrittspartiet ikke er med i de samtalene, er det jo fordi vi anser at grunnlaget i forhold til holdning til dette spørsmålet ikke gjør det naturlig å gå inn i den type samtaler. Det er vår vurdering.

Så har den norske kvoteloven vært grundig diskutert. Vi har valgt et historisk utsnitt for å vurdere hvordan man definerer utslippsnivået. Tildelingen skal også legges ut på høring, og skal til ESA, og jeg har respekt for at det her kan være ulike syn.

Når det gjelder bruk av Kyoto-mekanismene, gjelder det begrensninger på det i forhold til bedriftene som deltar og omfattes av EUs kvotedirektiv – det gjelder ikke Norge som stat. Men jeg er åpen for at man kan ha en diskusjon om modalitetene i dette. Det er også grunnen til at det har vært en åpenhet rundt det, det har vært framlegg fra Regjeringen, tildelingen vil også bli lagt ut på høring, og så får vi lytte og lære i den prosessen.

Erna Solberg (H) [11:42:38]: Jeg har tenkt å komme tilbake til CO₂-fangst senere. Jeg har lyst til å komme med en refleksjon etter å ha hørt redegjørelsen som ble gitt på tirsdag, og det er at det synes som om Regjeringens standpunkt og gjennomføring av klimaspørsmål er helt avhengig av at det kan skje i samarbeid med andre europeiske land gjennom EU. Den redegjørelsen statsråden gav, var en redegjørelse som beskrev at det på alle viktige treffpunkt faktisk er EU som er virkemidlet, også for å gjennomføre klimapolitikk på verdensbasis, som vi ønsker. Jeg skulle gjerne be utenriksministeren kommentere om det ville vært mulig å gjennomføre vår klimapolitikk uten at EU hadde laget et CO₂-kvotehandelsystem, uten at EU var samtalepart, og uten at de la til grunn f.eks. den politikken de gjør nå.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:43:45]: Det er ikke underlig at en redegjørelse om EU/EØS-saker handler om EU/EØS, og det gjorde da også min redegjørelse. Jeg tror jeg vil svare langt på vei ja på det spørsmålet. Innledningen i min redegjørelse var jo at EØS-avtalens idé var å sikre like, forutsigbare regler for norsk næringsliv og en lang rekke andre i forhold til det europeiske. Av historiske årsaker er det naturlig. Jeg sa også at når EU kunne lage sitt kvotesamarbeid, var det fordi de over så mange år hadde utarbeidet felles regler og felles institusjoner til å påse at reglene følges osv. Derfor var det naturlig for Norge å velge dette sentrale virkemidlet, som vil gi ganske garanterte reduksjoner i utslippet, markert også, viktig volum, ved å slutte oss til kvotedirektivet. Jeg mener også at det ikke bare er viktig at vi kan gjennomføre Mongstad-prosjektet innenfor regler som er akseptert i Europa, men det øker jo også spredningsmuligheten i det vi gjør – hvis Mongstad lykkes – at vi har det tett integrert i et europeisk samarbeid. Jeg er nemlig helt overbevist om at hvis ikke Europa er den oppgaven voksen, får vi heller ikke transportert teknologien eller påvirket de internasjonale forhandlingene.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [11:45:03]: Eg vil litt tilbake til tenestedirektivet.

Eg tvilar ikkje på at Regjeringa jobbar grundig med saka, og utanriksministeren stadfesta òg at Regjeringa vil koma tilbake til Stortinget med ei brei orientering, med ein konklusjon. Me har trass alt tre år på oss, seier han. Kan utanriksministeren likevel lyfta litt på sløret og koma med ei antydning om kva tid dette vil skje – i haust, neste år eller seinare?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:45:34]: Jeg er i grunnen skeptisk til slør i enhver form, så jeg kan godt ta det helt vekk og si at vi jobber med den saken med den grundigheten saken krever. Det skal tas viktige politiske beslutninger av Regjeringen om Regjeringens syn på den. Vi har valgt en framgangsmåte med bred høring, ta imot mange innspill, analysere behovet for lovendringer, grundig vurdere hvordan vi kan gjennomføre en aktiv og komplett politikk mot sosial dumping, utenfor tjenstedirektivet og innenfor tjenstedirektivet. Når vi har det klart, tar Regjeringen sin beslutning, og vi kommer til Stortinget på vanlig måte. Til det trenger vi ikke noe slør, verken for å dekke til eller illustrere. Det er slik det er, og da skal vi gi en veldig grundig orientering for Stortinget og trekke Stortinget med på den måten som det høver seg.

Gunnar Kvasheim (V) [11:46:31]: Det har blitt et kjennetegn ved Regjeringens energipolitikk at en har gitt bombastiske løfter som en ikke har skaffet seg handlingsrom i forhold til EU og ESA til å gjennomføre. Vi som var i valgkampen som representanter for de daværende regjeringspartiene, ble fortalt at det var et spørsmål om vilje å gjennomføre et industrikraftregime som skaffet industrien billig kraft. Nå vet vi at statsråden har returnert fra Brussel med klar beskjed om at det kan en ikke gjennomføre, og nå skal Regjeringen i tenkeboksen. Likeså ble det

når det gjelder Mongstad, gitt bombastiske garantier når det ble stilt spørsmål om EUs mulige holdning til dette. Vi fikk bl.a. i debatt med utenriksministeren klar forsikring om at opplegget skulle gjennomføres slik som det var beskrevet. Finansministeren sa at hun med hånden på hjertet kunne garantere at Mongstad står klart med renseanlegg i 2012. Kan utenriksministeren i dag slutte seg til en slik garanti?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:47:32]: Jeg mener at med denne enorme utfordringen som vårt land og i grunnen hele verden står overfor, å finne varige teknologiske løsninger på utfordringene ved utslipp av CO₂, så må man ha en kraftig politisk vilje og definere seg store mål. Det har Regjeringen gjort. Det ville etter mitt skjønn være lite ambisiøst om vi skulle ha gått etter alle mulige innvendinger og begrenset ambisjonene før vi lanserer dem. Vi har gjort dette på en måte der vi setter et klart mål. Vi registrerer nå at EU deler dette målet. Vi registrerer at EU møter oss med interesse, fordi vi ligger i forkant i erfaring på dette området. Vi ligger i forkant fordi vi har startet tidlig. Summen av det er at jeg er enig med statsministeren i at dette skal vi få til, fordi det er Norges, Europas og hele verdens felles utfordring. Kanskje ligger mellom 30 og 50 pst. av svaret der. Så får vi ta det skritt for skritt og ha ambisjonene med oss når vi håndterer de terminene vi har i forhold til EU.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:48:49]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiet kan samarbeide med parti som er mot NATO, som er mot EØS, som er mot Schengen, og som har gjentatt denne motstanden selv i regjering. De synes det er helt greit for et regjeringssamarbeid, men de kan altså ikke samtale med Fremskrittspartiet om klima, til tross for at vi har ønsket samtaler. Vi har fremmet forslag om reduserende tiltak for CO₂-utslipp, osv. Den logikken skal utenriksministeren få lov til å forklare senere.

Jeg vil heller gå tilbake til klimakvoteloven. Utenriksministeren snakket om like konkurransebetingelser som grunnlag for klimakvoteloven, til tross for at Stortinget – etter anbefaling fra Regjeringen – vedtok at vi skal ha en strengere klimakvotelov i Norge enn i EU, der spesielt all ny industrivirksomhet i Norge etablert etter 2001 og all utvidet eksisterende virksomhet etter 2001 ikke skal få en eneste gratiskvote. Ikke en eneste gratiskvote! Det er ikke de samme rammebetingelsene som er i EU. Da spør jeg: Mente statsråden i sitt forrige svar at han likevel åpnet for å tildele gratiskvoter til den industrien, avhengig av hva en får som svar på høringen?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:50:01]: Jeg vil be om respekt for at dette ikke er mitt fagområde som statsråd. Det skal komme gode svar på det fra de ansvarlige statsrådene. På kvotesiden er det finansministeren.

Jeg vil samtidig si at Norge ved gjennomtenkningen av og framlegget til klimakvoteloven har valgt å definere et ambisiøst utgangspunkt. Vi har valgt vår referanseperiode, og vi har valgt å stille mot et system der alle skal måtte

betale for kvoter. Det det handler om nå, er å kunne koble oss på det europeiske systemet. Det må gjøres på en måte som EU aksepterer. Det har vi hatt grundige forhandlinger om, og vi har kunnet legge fram et opplegg som vi mener skal kunne gi oss den løsningen. Så skjer det samtidig normale høringer og normal kontakt med ESA, og i den perioden vil vi selvfølgelig gå inn og være lyttende og sikre at det systemet som kommer, blir så godt som mulig.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Morten Høglund (FrP) [11:51:14]: En av de formuleringene som jeg leter etter når en slik redegjørelse blir fremlagt, er de overordnede tanker omkring EØS-avtalen. Jeg er derfor svært tilfreds med at også denne regjeringen gjør det veldig tydelig og klart at EØS-avtalen er til gjensidig nytte for partene. Det er en selvfølgelig, banal setting som ikke nødvendigvis sier så veldig mye, men som slår fast det grunnleggende, at vi skal gjøre det best mulige ut av en EØS-avtale som vi nok må leve med i en god del år fremover. Da er det viktig at både regjering og storting gjennom en slik debatt, gjennom det arbeidet som er satt i gang fra regjeringens side, og gjennom det arbeidet man gjør på Stortinget, fokuserer på hvordan vi kan få best mulig ut av samarbeidet. Jeg tror det har vært tatt riktige grep både i dette hus og i Regjeringen for å utnytte dette samarbeidet bedre, se på, selvfølgelig, at EU er i endring, men at også vi kan endre oss, hvordan vi målbærer våre holdninger, hvordan vi kommer i en tidligere inn- gripen. Her gjøres det et godt stykke arbeid.

En bærebjelke i EØS-tenkningen er like betingelser for næringslivet i hele EØS-området. Vi forutsetter at dette fortsatt er et grunnleggende prinsipp. Selv om vi føler en viss uro for at det kan være i ferd med å utvannes, tror vi vel ikke det er Regjeringens intensjon og mening, men at man arbeider aktivt for at vårt næringsliv skal ha de samme betingelser som næringslivet i EU.

Jeg vil kommentere noen forhold som utenriksministeren tok opp i sin redegjørelse, bl.a. finansieringsordningen som nå er utvidet til også å gjelde Romania og Bulgaria. Jeg har tidligere rost Regjeringen for at man her fikk inn en egen bilateral ordning hvor man så på partnerskap med norske aktører. Jeg tror det kan være en modell som man gjerne kan utvikle ved fremtidige forhandlinger med nye medlemsland, og kanskje også revisjon av eksisterende ordninger.

Fremover mener jeg vi må forsøke å prioritere å rette disse finansieringsordningene inn mot de fattigste landene. Vi må jo tro på dynamikken i mange av disse landene, både i forhold til demokrati og økonomisk utvikling, og at mange av de nye EU-landene, som vi fortsatt kan betrakte som nye, beveger seg over i en velstandsutvikling som er positiv, og at man dermed kan fase dem gradvis ut, slik at vi kan fokusere ressursene på de landene som trenger det mest. Jeg tror det er nødvendig, særlig når vi ser at enkelte av de gamle EU-landene fortsatt henger med i ordninger. Vi må ta det grepet nettopp for å kunne forsvare ordningene. Ellers blir de litt uforståelige for skattebetalerne og innternt i EU.

EUs interne prosesser har vært nevnt, at vi skal følge de aktivt. Det er hele tiden en debatt om hvor mange synspunkter vi skal ha på EUs utvidelsesprosess og EUs traktatrevisjoner. Jeg tror vi skal tillate oss å ha meninger der vi føler at meningene våre er relevante, der vi føler at det som skjer i EU, er relevant og interessant for oss. Ikke minst er EUs utvidelser relevant for oss i mange tilfeller, og vi skal tørre å målbære våre synspunkter.

Avslutningsvis vil jeg fokusere på EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk, som er og blir viktigere. Det er mange felles interesser, ikke minst i møte med omverdenen. Enten det gjelder Midtøsten, bistandspolitikk eller WTO-spørsmål, er det mange ting som vi skal samtale med EU om, men jeg vil gjerne dvele litt ved hvor samordnet EU egentlig er, og hvor langt EU egentlig er villig til å gå.

Norge har en del viktige interesser, ikke minst i forhold til våre nordområder, og ikke minst i forhold til Russland. Vil det ikke være slik at det fortsatt er EUs hovedsteder, EUs medlemsland, som vil være de viktigste samtalepartnere for de spesielle norske utenrikspolitiske interessene fremover, og at det derfor i mindre grad er EU, som et felles organ, som vi vil kunne få drøftinger med, f.eks. om utfordringene i nord?

Kosovo er en utfordring for et samlet EU, sa utenriksministeren i sin redegjørelse. Helt uavhengig av hva EU gjør vil jeg si at det er en utfordring for Norge. Jeg vil også si at det ikke nødvendigvis er slik at Norge må opptre som en blåkopi av det EU foretar seg. Det at vi er utenfor EU, kan også bety at vi i slike sammenhenger gjør selvstendige valg.

Svein Roald Hansen (A) [11:56:42]: Representanten Ingebrigt Sørfohn beskrev reformtraktaten som en hinduistisk sjelevandring og etterlyste i redegjørelsen en påpekning av om traktaten medfører økt overføring av suverenitet. EU-samarbeidet er i sitt vesen en overføring av suverenitet. Det er nødvendig hvis et internasjonalt samarbeid skal være forpliktende. Hvordan skulle det ellers være forpliktende, hvis landene ikke er villige til å gi fra seg suverenitet? Det skulle jeg gjerne hatt Sørfohns vurderinger av, for jeg tror Sørfohn er enig i at vi trenger forpliktende internasjonalt samarbeid. Hvordan vil Sørfohn betegne Norges situasjon, som har overført suverenitet til 27 naboland og selv frasagt seg stemmeretten? Jeg vet ikke om han kan finne inspirasjon i hinduismen, men jeg synes han burde reflektere litt over det problemet.

EUs reformtraktat reiser nye utfordringer i vårt forhold til EU-samarbeidet. Jeg vil peke på noen av dem. Traktaten vil forsterke den utviklingen vi allerede har sett, nemlig at EUs initiativ ser alle politikkområder og tiltak i sammenheng. To aktuelle saker illustrerer dette på en god måte: grønboka om energi og klima og blåboka om maritim politikk.

Disse prosessene vil kunne ut i mange politiske tiltak som vil omfatte ulike områder. Det vil bli uklart hva som er EØS-relevant, og hva som ikke er det. Det blir en utfordring for EFTA-landene. Vil også Liechtenstein være med på å ta de tingene Norge og Island ser seg tjent med fra blåboka om maritim politikk inn i EØS-avtalen?

(Svein Roald Hansen)

Reformtraktaten gir økt makt til EU-parlamentet. Den gir grunnlag for økende bruk av såkalt soft legislation og andre metoder for å utvikle en felles politikk, metoder som ikke fanges opp av EØS-avtalens instrumenter for hvordan EFTA-landene skal kunne delta i prosessene og ivareta sine interesser. Det utfordrer vår evne til nettopp å ivareta våre interesser.

To aktuelle direktiver, REACH og tjenstedirektivet, gjennomgikk omfattende endringer under behandlingen i EU-parlamentet. I den prosessen sto EFTA-landene helt på sidelinjen. Det svekker verdien av det påvirkningsarbeidet vi kan gjøre i henhold til avtalen, i ekspertgrupper og overfor kommisjonen, og den lobbyvirksomhet vi kan utøve overfor de enkelte medlemslands regjeringer.

EØS-avtalens struktur forutsetter at det er et klart skille mellom det som gjelder det indre marked, og det som faller utenfor. Men for EU-landene er dette helt uinteressant. To aktuelle eksempler er det europeiske kvotesystemet og EUs arbeid med migrasjonsutfordringene.

Denne utviklingen reiser nye krav til samholdet mellom tre svært ulike EFTA-land, som det har vært lite oppmerksomhet om. Vi har sett det tydelig når det gjelder kvotesystemet. Norge var ganske alene om å ønske dette inn i EØS-avtalen, noe som forsinket arbeidet. Vi har også sett det i forhold til direktivet om tredjelandsborgeres rett til bosetting, hvor vi var svært nær en reservasjonssituasjon.

På møtet i den felles parlamentariskkomiteen mellom EFTA og EU-parlamentet neste uke vil vi drøfte hvilke utfordringer reformtraktaten kan skape for EØS-avtalen i årene som kommer. Her vil vi kunne få viktige innspill til den vurdering vi selv må gjøre, og som utenriksministeren har varslet at Regjeringen vil ta initiativet til.

Det spørsmålet som reiser seg, er om Norge, Island og Liechtenstein kan fortsette å håndtere disse problemstillingene fra sak til sak, eller om det er behov for å se på selve strukturen i EØS-avtalen. Representanten Erling Sandes ønske om å se på EØS-avtalen kan fort bli oppfylt, men kanskje ikke med det perspektiv han har i tankene.

EØS-avtalen la grunnlaget for en langt dypere integrering i EU-samarbeidet enn den gamle handelsavtalen gjorde. Vi er ikke bare med i det indre marked, vi fikk også adgang til de mange samarbeidsprogrammene som EU har satt i gang, og vi er med i nærmere 30 ulike slike. Vi er med i ti av byråene, som jo er viktige instrumenter for forvaltning og utvikling av regelverk på ulike områder.

Schengen-avtalen fra 1997 brakte oss inn i samarbeidet på det området hvor samarbeidet mellom EU-landene har utviklet seg sterkest de siste årene. Norge har i alt 53 samarbeidsavtaler med EU.

Norge har faktisk et så omfattende samarbeid med EU at vi er mer integrert i EU-samarbeidet enn medlemslandet Storbritannia. Likevel er vi, som utenriksministeren avsluttet sin redegjørelse med, henvist til å svare på de initiativ som kommer fra EU. Det kaller også på den refleksjon som Regjeringen ønsker å stimulere til gjennom en aktiv europapolitikk.

Erna Solberg (H) [12:01:52]: La meg få lov å begynne der sistnevnte taler sluttet, og der også utenriksministeren avsluttet sin redegjørelse, nemlig med ordene om at redegjørelsen viser at «oppgaven vår handler om å svare på initiativ som kommer fra EU, og gjøre det vi kan for å ivareta norske interesser og påvirke med våre syn». Det var etter en redegjørelse som var en lang bekreftelse på at EUs regelverk og utviklingen i EU har betydning på en lang rekke viktige saksområder, og i forhold til å finne løsninger på viktige saksområder som vi i norsk innenrikspolitikk er opptatt av. EU er ikke utenrikspolitikk. Det dreier seg om rammebetingelser for å kunne gjennomføre mye av den politikken vi er opptatt av at vi skal finne løsninger på.

I løpet av de siste 20 årene har utfordringene vi møter i hverdagen, i større og større grad flyttet seg over landegrensene. Globaliseringen har sin effekt på det, miljøproblemene, flyktningbevegelsene og alle de andre tingene som gjør at vi henger tettere sammen, ikke minst i en mye sterkere integrert internasjonal økonomi.

Vi er et lite land med en åpen økonomi, er en av de læresetningene som jeg tror alle som har studert sosialøkonomi og annet, har lært seg. Det betyr ganske mye også for hva slags politikk vi fører, og for hvor viktig det er at vi deltar på internasjonale arenaer for å sørge for gode rammebetingelser rundt de regler og systemer som skal styre og ordne den internasjonale økonomien og det internasjonale samarbeidet.

Vi har fått ett krav som hverdageksempel på hva husmannskontrakten vår med EU egentlig betyr, gjennom hvordan vi nå har problemer knyttet til CO₂-fangst. Ja, det er jo ikke det at problemet vårt er at EU har et regelverk. Problemet er at vi ikke sitter på innsiden ved utformingen av det regelverket. Problemet vårt er også at vi har en regjering som la opp til et tempo og solgte et tempo rundt denne saken som var nøye laget til mellom regjeringspartnerne for at SV ikke skulle måtte sluke flere kameler, og som ikke tok hensyn til at nettopp det at vi har et internasjonalt regelverk å forholde oss til gjennom EU, også betyr at det må tas med inn i tidsplanen. Derfor er det også opposisjonen reagerer, fordi det i fjor høst ble sagt at ESA og EU ikke var noe problem i forhold til tidsplanen. Vi har gjentatte ganger bedt om redegjørelser og annet – ja, energikomiteen stilte spørsmål i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 49 for 2006-2007 om samarbeid om håndtering av CO₂ på Mongstad, om resultatene av dialogen Regjeringen hadde hatt med ESA på dette området, om statsråden kunne forsikre om at ESA ville godta statsstøtten på CO₂-rensing på Mongstad, med henblikk på å få et formalistisk svar tilbake at hvis, såfremt, i fall – og dette er i april måned, og det gjelder altså energiministerens forgjenger – det skulle være noe statsstøtte i det nye teknologiskapet, ville det bli notifisert etter de vanlige reglene. Det ble ikke gitt uttrykk for noen bekymring. Det ble heller ikke stadfestet på det tidspunktet at det kunne komme til å være snakk om statsstøtte, noe alle vi andre har visst siden dag én med dette prosjektet, at det kommer det til å være på alle nivåer.

Regjeringen har kanskje jobbet overfor EU og ESA på en korrekt og formelt riktig måte, men jeg mener den ikke har jobbet i forhold til de ambisjoner Regjeringen selv trakk opp for å ha en aktiv europapolitikk, for å være i forkant, for å være i dialog, for å være der og snakke.

Vi har nå gått gjennom hele korrespondansen som vi har fått oversendt knyttet til disse sakene. Jeg synes det er mangelfull informasjon til Stortinget når vi i et brev fra april måned fra den forrige energiministeren kan lese at man i det hele tatt ikke overfor Stortinget gir antydninger om den uroen som to statsråder i løpet av de siste dagene har gitt uttrykk for, nemlig at tidstabellen og annet ikke holder. Til og med i april måned kunne man overfor Stortinget klare å gi inntrykk av at det var ikke sikkert at det kom til å være statsstøtte i dette teknologiselskapet, og at det derfor bare var trolig.

Hvis det var den reelle holdningen i Regjeringen på det tidspunktet, sov man i klassen. Hvis det ikke var den reelle holdningen i Regjeringen på det tidspunktet, har man faktisk hatt problemer med å snakke ærlig overfor Stortinget. Det synes jeg er et problem i denne saken. Problemet er at det virker som om energiministeren forsøker å skyld på EU for dårlig planlegging, for tidsfrister som man har satt opp av hensyn til interne ting i Regjeringen (presidenten klubber), og ikke for å ta hensyn til det vi alltid må ta hensyn til (presidenten klubber igjen), at det finnes et EU og et EU-regelverk vi må forholde oss til.

Presidenten: Presidenten vil minne om taletiden.

Erling Sande (Sp) [12:07:22]: Fyrst vil eg få takke utanriksministeren for ei omfattande orientering om saka. Særskilt var det gledeleg at tematikken rundt miljø og klima fekk ein så stor plass i den orienteringa som han gav.

Det er eit viktig poeng for Senterpartiet at desse orienteringane lét oss få ta pulsen på det som skjer i EU og i skjeringfeltet mellom Noreg og EU og EØS. Utanriksministeren sytte for at det blei gjort på ein god måte.

Vi er frå Senterpartiet si side heilt samde med statsråden når han så tydeleg seier: «Våre land må innrette det økonomiske systemet slik at lover og regler trekker personer og virksomheter i mer klimavennlig retning, når det gjelder både forbruk og produksjon.» Og vidare: «I tillegg til kunnskap og medansvar må det ligge en økonomisk motivasjon for bedrifter, kommuner og enkeltmennesker til å få sine utslipp nede.»

Senterpartiet vil at Noreg skal vise veg i miljøpolitikken. Eit av dei viktigaste grepa vil vere å gje aksept for prinsippet om at miljøomsyn er overordna marknadskrefte.

Olje- og energiministeren var i går i møte i Brussel for å drøfte prosjektet om fangst og lagring av CO₂. Senterpartiet meiner at prosjektet er for viktig til å strande på ei eventuell usemje med EU, og vi fylgjer EU si tilnærming til dette spørsmålet med stor interesse.

Spørsmålet om EU vil akseptere statleg medfinansiering av fangst og lagring av CO₂ frå gasskraftverka på Mongstad og Kårstø, vil vise om unionen har teke miljøutfordringane inn over seg. Vi hadde sjølvsagt ynskt at

EU allereie no klart hadde signalisert ei positiv haldning til den nødvendige statlege finansieringa av desse prosjekta.

Når representanten Erna Solberg seier at problemet er at vi ikkje er innanfor, altså at vi ikkje er EU-medlemmer, snur ho heile problemstillinga på hovudet. Ein gjev eit inntrykk av at vi ikkje hadde hatt utfordringar med konkurranseregulverket i EU og EØS viss vi var medlemmer. Det er jo heilt feil. Det er tvert om.

Senterpartiet vil i tråd med Regjeringa sin aktive europapolitikk arbeide for ei rask og positiv avklaring i forhold til miljøprosjekta på Mongstad og Kårstø. I tillegg vil Senterpartiet sterkt anbefale EU å la viktige miljøtiltak gå fri frå konkurranseregulverket når unionen no er i gang med å utarbeide ei ny lovgjeving på dette området. Hindringar for effektive miljøtiltak vil vere eit signal om at utviklinga går i feil retning. Det vil både miljøet, Noreg og EU tape på.

EU si ukonkluderte haldning kjem av tolking av konkurranseregulverket, som Noreg er ein del av gjennom EØS-avtalen. Fangst og lagring av CO₂ er svært viktige og positive miljøtiltak, og det vil vere heilt urimeleg om EU sitt konkurranseregulverk skulle hindre realisering av den typen prosjekt. Ei stivbeint tolking kan hindre eit pionerprosjekt som vil gje nødvendig teknologiutvikling, ein teknologi Europa og resten av verda treng viss vi skal nå dei forplikingane som Kyoto-avtalen og verda si klimakrise stiller oss overfor.

EU har dessverre generelt hatt ein uvilje mot å setje miljø og helse framfor marknadsliberalistiske prinsipp og fri konkurranse. Unionen sin Lisboa-strategi om å bli verdas mest konkurransedyktige økonomi byggjer opp under ein ukritisk vekstfilosofi.

Senterpartiet meiner at Noreg skal utfordre EU og unionen sine medlemsland til å gjere ei prioritering mellom marknad og miljø der det er nødvendig. Økonomisk vekst på kostnad av miljøomsyn fører til auka forbruk og auka transport. Senterpartiet meiner at ein slik politikk fremjar ei utvikling som er fundamentalt feil viss vi skal løyse klimautfordringane.

Den norske regjeringa vil redusere CO₂-utsleppa for bilar til 120 gram pr. køyrde kilometer innan 2012. I EU ser det ut til at grensa blir sett til 130 gram pr. km. Også på dette feltet må Noreg utfordre EU til å setje miljøet i fremste rekkje.

Skal Europa nå måla sine, er vi avhengige av å kunne stimulere til ei positiv teknologiutvikling. EU har uttalt at dei i utgangspunktet vil kutte klimautsleppa med minimum 20 pst. innan 2020. Noreg har sett eit mål om 30 pst. klimakutt. Noreg skal overoppfylle Kyoto-forplikingane med 10 pst. og vere karbonnøytralt innan 2050. For å nå desse måla må ein ha andre politiske visjonar enn størst mogleg økonomisk vekst.

Senterpartiet støttar utanriksministeren sine signal om at lover og reglar i Noreg skal bidra til å trekke landet vårt i ei meir klimavennleg retning. Vi kan ikkje la konkurranseregulverket liggje til grunn for klimapolitikken. Iverksetjing av effektive tiltak er avgjerande viss vi skal løyse klimautfordringane, og eg trur at EU veit det. Derfor er eg

trygg på at det finst ei løysing på dei utfordringane knytte til fangst og lagring av CO₂ som Regjeringa har.

Marit Nybakk (A) [12:12:41]: Jeg vil også understreke det positive i at vi nå får en EU- og EØS-redegjørelse fra utenriksministeren hvert halvår. La meg legge til, som vi har hørt i hele dag, at vi er et europeisk land. Vi er utenfor EU, og vi er utenfor EUs besluttede organer. Men vi er ikke bare integrert i EUs indre marked gjennom EØS-avtalen. Vi har 53 samarbeidsavtaler med EU. Vi er en del av Schengen-samarbeidet. Vi deltar i forsknings-samarbeidet og på en rekke andre områder. Det betyr at norske interesser er avhengig av at det føres en aktiv europapolitikk ikke bare vis-à-vis Brussel og EU, men også overfor det enkelte medlemsland, som det har vært understreket her i dag.

Så kan det anføres, som Aftenposten gjorde på lederplass i går, og som vel også utenriksministeren avsluttet sin redegjørelse med, at i arbeidet med EU-direktiv og EØS-saker er vår rolle i Europa begrenset til å svare på initiativ som kommer fra EU. Det er nå engang vårt utgangspunkt, og da må vi gjøre det vi kan for å ivareta norske interesser. Det gjør Regjeringen, og i økende grad gjør også det norske stortinget det. Vi er bare i startfasen av vårt aktive europaengasjement.

Til tross for EØS-avtalen og de øvrige avtalene og tilknytningsformen til EU, står vi likevel fjernt fra den politiske dynamikken som driver EU framover, den spennende prosessen som nå har resultert i den nye reformtraktaten, eller for den saks skyld i EUs forsvars- og sikkerhetspolitikk. Ja, til og med i NATO opplever vi at ikke-NATO-land som Sverige har vel så stor innflytelse, fordi de deltar i formøter i EU før viktige avgjørelser tas i alliansen i spørsmål som gjelder euro-atlantiske forhold.

At EU på toppmøtet i Lisboa 18. oktober ble enige om en ny reformtraktat, viser nettopp hvilken dynamikk, for ikke å si stahet, som driver EU videre. Det har vært en krevende prosess. Målet nå er at traktaten skal være ferdig ratifisert i god tid før valgene til Europaparlamentet i juni 2009. Traktaten vil gi EU et nytt rammeverk for samarbeidet.

Jeg vil understreke det utenriksministeren sa i sin redegjørelse: «Vi er gjennomgående tjent med at EU-samarbeidet fungerer.» Det sikrer at avtalene våre med EU – inkludert EØS-avtalen – ikke blir blokkert.

For oss er det viktig at reformtraktaten bl.a. betyr at de nasjonale parlamentarikerne og parlamentene får en viktigere rolle ved utarbeidelse av ny EU-lovgivning. Det kan styrke folkevalgte organers deltakelse i lovgivningsprosessen.

Så skal vi være oppmerksom på at EUs evne til å oppføre seg på det utenrikspolitiske området styrkes. Stillingen som høyrepresentant for utenrikspolitikken blir omgjort til en visepresidentstilling med ansvar for utenrikssaker, og presidentskapet blir også fast.

La meg til slutt komme med noen kommentarer til EUs forsvars- og sikkerhetspolitikk. La meg understreke at jeg ikke er villig til å gå god for det FFI-forsker Bjørn Olav Knutsen sier i gårsdagens Aftenposten, at EU er i ferd

med å overta hovedansvaret for europeisk sikkerhet, delvis på bekostning av NATO. For Norge er NATO hjørnesteinen i vår sikkerhetspolitikk, og det transatlantiske og euroatlantiske samarbeidet står sterkt. NATO er i tillegg til å være en forsvarsallianse også et viktig forum for euroatlantisk sikkerhetspolitisk debatt, og har økt sin politiske rolle og relevans også etter utvidelsen og PFP-programmene.

ESDP har vist seg å være mer robust enn mange ville ha spådd. Kanskje blir vi forbauset over å registrere at EU siden 2003 har iverksatt i alt 16 større eller mindre operasjoner. Særlig på Balkan og i Afrika har EU vært aktive. Så er det selvfølgelig slik at styrkene til henholdsvis EU og NATO kan betraktes som Tordenskjolds soldater etter Berlin pluss-avtalen. Likevel: EUs operasjoner har vært krevende. I Norge bør vi være forberedt på at et nytt selvbevisst EU med ny traktat vil utgjøre tyngdepunktet på europeisk side i en euroatlantisk dialog. Dette er en vesentlig utfordring for NATO og for oss som står utenfor EU og ESDP.

Norge har hele tiden støttet utviklingen av EUs sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeid og har også hatt tette kontaktordninger. Vi har også valgt å delta i en av EUs «battlegroups» under svensk ledelse.

Øyvind Vaksdal (FrP) [12:18:15]: Utenriksministerens redegjørelse inneholdt en rekke interessante betraktninger rundt arbeidet med å få til en mer helhetlig europeisk maritim politikk. Norge har lange tradisjoner innen maritime næringer, og har gjennom mange år utviklet en unik kompetanse på dette området, noe som kan brukes i dette arbeidet. Norsk sjøfart har gjennom flere århundrer bidratt aktivt til verdiskaping, sysselsetting og velstandsutvikling over store deler av landet.

Skipsfarten har i tillegg hatt stor sikkerhetspolitisk betydning for Norge, og de maritime næringer har stått i fremste rekke internasjonalt med hensyn til teknologiutvikling.

Regjeringens forslag til å harmonisere norske rederers skatteregler med reglene i EU er, isolert sett, så absolutt et skritt i riktig retning. Men at inngangsbilletten til et slikt skattesystem skal innebære at de såkalte skatterabattene må innbetales, er dramatisk, og det tyder dessverre på at Regjeringen ikke skjønner hvor viktig denne næringen har vært, er og forhåpentligvis vil være for Norge. Dette får vi imidlertid komme tilbake til i budsjettdebatten.

Jeg er svært tilfreds med at det i utenriksministerens redegjørelse ble fokusert på utviklingen av en helhetlig politikk på det maritime området. Ifølge utenriksministeren har man fra norsk side deltatt aktivt i dette arbeidet og fremmet en rekke godt dokumenterte forslag og innspill. Norge har lange og gode tradisjoner på dette området, slik at våre bidrag til utviklingen av det maritime Europa er både konstruktive og nyttige. Målene for EUs felles politikk på dette området er i mange tilfeller sammenfallende med norske mål for den maritime politikken, og jeg registrerer med tilfredshet at Regjeringen derfor slutter seg til de overordnede mål for denne.

Bærekraftig bruk av hav og sjø, oppbygging av et bredere kunnskaps- og utviklingsgrunnlag for maritim politikk, høy livskvalitet i kystregionene i tillegg til synliggjøring av det maritime Europa er grunnpilarene for EUs politikk på området. De sammenfallende målene på dette området gir oss et svært godt grunnlag for et videre samarbeid med EU og medlemslandene i tiden fremover.

Jeg er også tilfreds med Regjeringens interesse for EU-kommisjonens blåbok om en integrert havpolitikk, der man har lagt merke til enkelte tverrfaglige områder som kan være svært interessante i et videre samarbeid mellom Norge og EU. Dette gjelder bl.a. erfaringsutveksling og «beste praksis»-eksempler i forhold til maritim arealplanlegging og integrert kystsonoplanlegging samt arbeidet med å utvikle et felles europeisk marint observasjons- og datanettverk.

Et meget interessant område for samarbeid mellom Norge og EU er maritime overvåkingsaktiviteter, der vi har store muligheter for videreutvikling av eksisterende løsninger samt nye systemer. Jeg vil minne om at vi fra norsk side også på dette området har utviklet kompetanse og erfaring som det vil være viktig å bidra med i et slikt samarbeid.

EU skal opprette fem overvåkingsentraler for skipstrafikken i Europa. Det er kjent at en av disse overvåkingsentralene skal legges til Nordsjøbassenget. Norge skulle derfor, som fullverdig medlem av European Maritime Safety Agency, være et svært aktuelt lokaliseringsland for en slik sentral. Jeg vil derfor også minne om at Kystverket Vest i Haugesund har opparbeidet betydelig kompetanse i spørsmål som vedrører overvåkingsløsninger for skipstrafikken, og at en lokalisering i et maritimt miljø der også Sjøfartsdirektoratet befinner seg, ville være svært fordelaktig i så måte.

Jeg håper at utenriksministeren vil bruke disse klare fortrinn, de kompetansetilgjenger vi har, og den kompetanse vi gjennom mange år har opparbeidet på dette området i Norge, både når det gjelder lokaliseringsspørsmålet for de maritime overvåkingsentralene, og når den felles europeiske maritime politikk skal bygges.

Torbjørn Hansen (H) [12:22:40]: Norske bedrifters daglige virke er tett sammenvevd med næringslivet i EU. EU er vårt viktigste hjemmemarked. Det vil si at rammebetingelsene for norske bedrifter i stor grad legges i et EU hvor Norge dessverre har plassert seg selv på gangen i alle viktige beslutningsprosesser. På et eller annet tidspunkt bør Norge bli medlem av EU, siden vi i dag så å si er fullt integrert, men mangler den siste viktige delen som handler om innflytelse og stemmerett.

I mellomtiden er det viktig at Norge benytter de mulighetene som finnes for å komme tidligst mulig inn i prosessene for å påvirke saker som er viktige for norske interesser. Derfor virker det litt passivt når utenriksministeren ikke er mer ambisiøs i sin redegjørelse enn at han konkluderte med at en viktig rolle for Norge er å svare på initiativer fra EU. Det er viktig å svare på henvendelser fra EU,

men vi må ha større ambisjonsnivå enn å vente på telefoner fra Brussel.

Det er noen spesielle sektorer innenfor næringspolitikken som er spesielt viktige for Norge. Maritim politikk er en av dem. Utenriksministeren nevnte spesielt arbeidet med kommisjonens såkalte blåbok om en integrert havpolitikk. Norge har bidratt i denne viktige prosessen, bl.a. ved at tidligere fiskeriminister Svein Ludvigsen hadde fiskerikommissær Joe Borg på besøk for å gi sine innspill. Det er fortsatt uklart hvor store konsekvenser blåboken vil få for Norge, men det som er klart, er at vi ikke vil ha mulighet til å være med på å legge en siste hånd på slutføringen av dette arbeidet med å utforme EUs helhetlige maritime politikk. Dette synes jeg er et stort paradoks for en av Europas viktigste maritime nasjoner.

En helhetlig tankegang rundt forvaltningen av kystsonen i forhold til økologi, økonomi og bosetting er sentralt for oss med en lang kyststripe og stor avhengighet av havet som matfat, transportåre og rekreasjonsområde.

En rekke av problemstillingene som tas opp i blåboken, er ikke veldig kontroversielle, men de er av betydning og de kan ha innflytelse på Norges utvikling som maritim stormakt. Dette er et område hvor det pågår en nasjonal konkurranse mellom landene, bl.a. på skattebetingelser. Her er den rød-grønne regjeringen dessverre helt bakpå og lite i harmoni med strategien i EU. I budsjettet for 2008 foreslår Regjeringen en overgangsordning til et nytt rederiskattesystem som setter en rekke rederier langs norskekysten langt tilbake i sin utvikling. Regjeringen foreslår å kreve inn 14 milliarder kr ved overgangen til et nytt system, et skattesjokk som betyr en redusert investeringskapasitet langs kysten på kanskje tre ganger så mye, opp mot 50 milliarder kr i redusert investeringskapasitet.

Selv om det nye systemet isolert sett vil være et framskritt, så vil overgangen bety svekket konkurranseevne for vårt maritime næringsliv. Våre konkurrentland i EU har ikke gitt sine rederier samme skattesjokk i overgang til et nytt system. Dette er Regjeringens særnorske oppfinnelse, et nesten absurd kompromiss mellom næringsfiendtlige SV-ere på den ene siden og mer pragmatisk innstilte Arbeiderpartiet og Senterpartiet på den andre siden. Det forteller mye om det rød-grønne havariet på det maritime området at næringsministeren i Dagens Næringsliv i går var avslappet til at den maritime strategien først vil få sin endelige avklaring i norsk høyesterett.

En annen viktig problemstilling for Norge er kampen mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske, såkalt UUU-fiske. I områder som vi forvalter sammen med andre nasjoner, har det over tid vært omfattende UUU-fiske, som har store konsekvenser for bestander og for norske fiskeres inntekter.

Økt fokus fra politiske myndigheter over lengre tid og bedre kontrollregimer har synliggjort et omfattende overfiske, spesielt i Barentshavet. Fokuset på UUU-fiske har vært sterkt den siste tiden som følge av store enkeltsaker, og som følge av at avtaler har kommet på plass etter lengre tids arbeid. Tiltakene som er satt i verk, har til en viss

grad virket, men kampen mot UUU-fiske krever stor innsats i mange år framover.

Det var med interesse jeg registrerte at EUs fiskerikommissær varslet fire konkrete strategier mot UUU-fiske 30. oktober 2007 i Lisboa. Målet er å få bort alt ulovlig fiske, for det første å stenge EU-markedet mot illegale fiskeprodukter gjennom et havnekontrollsystem som krever forhåndsgodkjent sertifisering av havnestaten, før fartøyene får anløpe EU-havner. Det andre forslaget er å etablere en svarteliste over UUU-fartøy og stater som ikke tar dette problemet på alvor. Det tredje er å styrke mulighetene EUs medlemmer skal ha til å påvirke sanksjoner på egne fartøy som gjør seg skyldig i deltagelse eller støtte til UUU-fiske. Størrelsen på bøtene økes, slik at ikke de økonomiske fordelene ved ulovlig fiske er større enn bøtenivået.

Havforskningsinstituttet la nylig fram en rapport som viser at det ulovlige fisket var i tilbakegang for 2007. Det er en gledelig utvikling.

Steinar Gullvåg (A) [12:28:09]: Siden vi er en av verdens ledende skipsfartsnasjoner, spiller de maritime næringene en svært viktig rolle i norsk næringsliv. Den maritime klyngen sysselsetter nær innpå 100 000 mennesker, i alle deler av landet. I pakt med våre rike tradisjoner er skipsfarten fortsatt vår ære og vår makt. Slik vil det formodentlig også være i framtida, når rederinæringen blir ferdig med å sykeliggjøre seg selv som ledd i den pågående kampanjen for å få ettergitt opparbeidede skattekreditter. Der deltar også, som vi hørte, de to siste talerne. Da kan det hende at de oppdager at de tilbys meget gode skattevilkår, og da kan det hende at de blir mer opptatt av å utnytte de mulighetene som europeiske konkurransevilkår i virkeligheten skaper. Nettopp fordi skipsfarten er internasjonal og avhengig av internasjonale markeder, konjunkturer og konkurranseregler, er det så viktig at norsk skipsfart tar del i den regel- og policyutviklingen som finner sted i EU.

På tross av vårt utenforskap har norske skipsfartsmyndigheter betydelig innflytelse og påvirkningskraft. Som skipsfartsnasjon er vi en stormakt og en foregangsnaasjon ikke minst i utviklingen av et internasjonalt regelverk for skipsfarten gjennom vår deltagelse i IMO. Det gjelder sikkerhet til sjøs, miljø og sjøfolks velferdsordninger.

EUs arbeid med å utforme en helhetlig maritim politikk er utvilsomt av interesse for Norge. Jeg er derfor ikke spesielt overrasket over at EUs maritime politikk ligner på den norske, eller omvendt. Egentlig er dette et ledd i en mer helhetlig transportpolitikk, der sjø- og landtransporten møtes i knutepunkthavnene, og der de ulike transportformenes fordeler utnyttes i et mer effektivt transportsystem. Her har vi mye å lære av EU.

Vi snakker altså om intermodale havner og om etableringen av sjøens motorveier, til avlastning for et overbelastet europeisk veinett. Color Lines nye fergekonsept i trafikken over Skagerrak er i og for seg et uttrykk for dette. De nye hurtiggående og effektive bilfergene skaper faktisk en motorvei på sjøen.

Jeg håper at norsk næringsliv og norske transportmyndigheter ser rekkevidden av det som nå skjer i Europa. En velfungerende infrastruktur og effektive transportsystemer har uvurderlig betydning for næringslivets konkurransevne. Vi taper en mulighet om vi nå blir hengende etter.

I sin EØS-redegjørelse pekte utenriksministeren på nødvendigheten av en mer bærekraftig bruk av hav og sjø. Sjøtransporten er miljømessig langt å foretrekke framfor biltransporten, men også sjøfarten har sitt forbedringspotensial. Økt satsing på nye skipstyper, mer effektivt maskineri og reinere drivstoff vil utvilsomt bidra til skipsfartens konkurransekraft. Den strategiske satsingen på bærekraftig vekst i EUs maritime virksomhet passer godt overens med de ambisjonene som den norske regjeringen har på det maritime området.

Den 3. oktober la næringsministeren fram en strategi for vekst i de maritime næringene. Den bekrefter vår ambisjon om at Norge skal være en verdensledende maritim nasjon. Og ikke nok med det, vi skal være verdensledende innen maritim kompetanse, forskning og innovasjon. Våre tradisjoner, vår brede maritime kunnskap og vår brede maritime kompetanse, med verdensledende bedrifter og forskningsinstitusjoner, gir oss viktige konkurransefortrinn om vi forstår å utnytte dem. Det er neppe noen tilfeldighet at et lite firma i Austevoll i Hordaland er verdensledende innen skipsdesign.

Nettopp i arbeidet for en bærekraftig og mer miljøvennlig skipstransport kan Norge yte vesentlige bidrag til det europeiske samarbeidet. Gjennom vår deltagelse i Den europeiske romfartsorganisasjon, ESA, bidrar Norge nå til programmer der vi ved hjelp av satellittkommunikasjon er i stand til å overvåke store havområder. Bedre og mer presise navigasjonssystemer er under utvikling. Norske forskere og institusjoner deltar akkurat nå i en teknologiutvikling som vil kunne få enorm betydning, ikke bare for de involverte institusjonene og for europeisk skipsfart, men for sjø-, luft- og landtransport i sin alminnelighet. Derfor er det så viktig at vi også i fortsettelsen opprettholder de dialogkanalene som vi har hatt, i arbeidet med EUs maritime politikk.

Elisabeth Aspaker (H) [12:33:36]: Søndag 25. mars i år hadde jeg gleden av å være i Berlin og oppleve den store folkefesten ved markeringen av 50 års EU-samarbeid. Det var stort, men samtidig spesielt å oppleve at nesten alle europeiske land var representert, men ikke vi. I et samarbeid som samler land fra Baltikum til Portugal sitter Norge fortsatt på gangen når beslutninger tas. Uten stemmerett fratar vi oss selv hver dag viktig innflytelse på en serie politikkområder som griper dypt inn i vårt lands interesser.

En av vår tids kanskje største utfordringer er økningen av den organiserte kriminaliteten, som ofte er grenseoverskridende, og som representerer en langt større trussel mot samfunnet og samfunnsordenen enn tradisjonell kriminalitet. Samtidig er den vanskeligere å bekjempe. Den organiserte kriminaliteten omfatter alt fra grove overgrep mot barn, narkotika- og spritsmugling, hvitvasking av

pengar og annen økonomisk kriminalitet til menneskesmugling og handel med kvinner. Det finnes forbindelser til terrorvirksomhet innenfor denne kategorien kriminalitet.

Bekjempelse av internasjonal kriminalitet kan bare løses gjennom omfattende internasjonalt samarbeid. Det understreker behovet for at Norge fortsetter å ta aktivt del i et internasjonalt justissamarbeid, med det formål å bekjempe alvorlig kriminalitet og internasjonal terrorisme. I dette arbeidet står EU helt sentralt.

Høyre har vært en pådriver for at norsk politi skal delta aktivt på internasjonale arenaer, noe som kan bidra til mer effektiv bekjempelse av kriminalitet på tvers av landegrensene. Norge må ikke bli en øde øy, der kriminelle på flukt fra andre lands politimyndigheter skal kunne gjemme seg bort.

Høyre har med interesse fulgt utviklingen innenfor EUs justis- og politisamarbeid. Det er en realitet at EU-samarbeidet på dette feltet har fått økt betydning. Et uformelt samarbeid har utviklet seg videre til et traktatfestet, mellomstatlig samarbeid, og i dag er viktige områder underlagt overnasjonal myndighet. Politisamarbeid, kriminalitetsforebygging og -bekjempelse og strafferettslig samarbeid er blitt mellomstatlig.

Gjennom Europol har EU-landene etablert en egen politienhet som skal bedre effektiviteten og forebygge og bekjempe alvorlig internasjonal kriminalitet. Europol har som oppgave å arbeide for å bekjempe kriminalitet på flere områder, som f.eks. illegal handel med narkotika, illegal handel med kjernefysisk materiale, menneskesmugling, terrorisme og hvitvasking av penger.

Det er ett problem: Det er bare EU-stater som kan bli part i Europol-konvensjonen, og dermed bli medlem av Europol. Kommisjonen åpner likevel for at tredjestater og internasjonale organisasjoner kan inngå forskjellige former for samarbeid med Europol. Høyre mener det er positivt at Norge, som et ikke-medlemsland, har skaffet seg en samarbeidsavtale med Europol om bekjempelse av alvorlige former for organisert kriminalitet.

Norge har fra 2001 deltatt i det operative Schengen-samarbeidet sammen med Island og EU-landene. Dette samarbeidet innebærer bl.a. at det ikke skal gjennomføres personkontroll ved reise over grensene mellom Schengen-landene. Det innebærer også et styrket politisamarbeid og et styrket rettslig samarbeid, som er svært viktig i kampen mot den grenseoverskridende organiserte kriminaliteten. Gjennom et eget datasystem, Schengen Information System, får norske myndigheter tilgang til informasjon som vil kunne være viktig for forebygging og bekjempelse av kriminalitet. Schengen-avtalen betyr at Norge og Island deltar i Schengen-samarbeidet på folkerettslig grunnlag, uten å avgi kompetanse til EUs organer.

Selv om Norge er deltaker både i Europol og i Schengen-samarbeidet og kan dra nytte av den kompetanse og de informasjonssystemer som der finnes, er det etter Høyres mening ikke tilstrekkelig for å kunne møte de kriminalpolitiske utfordringene i tiden framover.

Norge er et land som på enkelte områder kan ha spesielle behov, både fordi vi er et land helt i utkanten av

Schengen-området og fordi vi har en svært lang kystlinje. Særlig i forhold til menneskesmugling og narkotikatraffikk kan dette føre til et behov for spesielle tiltak.

For Høyre er det viktig å understreke at fordi vi ikke er medlemmer av EU, får vi heller ikke den innflytelse som er ønskelig når framtidens politisamarbeid og strategien for framtidens kriminalitetsbekjempelse skal utformes. Vi får delta i samarbeidet, men vi må tilpasse oss det system de øvrige statene finner mest hensiktsmessig. Dette er etter Høyres mening utilfredsstillende. Det er derfor også på det justis- og politisamarbeidsmessige området viktige argumenter som bør tale for at Norge blir fullverdig medlem av EU.

Statsråd Åslaug Haga [12:38:42]: Det er alltid krevende å gå i front og pløye ny mark. Dette er nettopp hva Norge gjør når det gjelder CO₂-håndtering. Vi skal være stolte av at vi tar tak når det gjelder en av vår tids største utfordringer, nemlig hvordan vi skal evne å kombinere økt energibruk med god miljøpolitikk.

Det internasjonale energibyrået framskriver en økning av energiforbruket med 50 pst. innen 2030, og de sier at 80 pst. av dette vil være basert på fossilt brensel, altså kull, olje eller gass. Det er bare én ting å si om det, og det er at dette ikke er bærekraftig. Vi må rett og slett finne måter hvor vi evner å balansere vårt behov for å øke energiforbruket og ivareta miljøet.

Vi bør spare energi i Norge, sjølsagt bør vi det. Vi sløser til dels med energien, men vi kan ikke si til fattige folk i den fattige delen av verden at ikke de skal få lov til å øke sitt energiforbruk. Det ville være usolidarisk. Hvis vi sa dette, ville vi samtidig si at vi mener at de skal være fanget i en fattigdomsfelle.

Vi har noen svære utfordringer foran oss. Norge, som er blitt rikt på olje og gass, har sjølsagt et særlig ansvar for å bidra til å utvikle teknologi som kan hjelpe oss til å finne dette fine balansepunktet framover. Det er her CO₂-håndtering kommer inn i bildet.

Nå skal vi snakke om CO₂-håndtering i et EU- og EØS-perspektiv. La meg først få understreke at vi som ønsker å gå i spiss når det gjelder dette, skal glede oss over engasjementet man har i EU-kommisjonen for CO₂-håndtering. Vi fikk også bekreftet i går, da vi hadde samtaler med kommisjonen om dette, at de ser det som klart ønskelig sett fra deres side at Norge går i front på dette området, i den forstand at vi gjør det som er mulig for at vi skal kunne få opp de første fullskala CO₂-håndteringsanleggene.

Når det gjelder tenkning omkring CO₂-håndtering, ligger ikke Norge nødvendigvis i forkant av EU, men vi ligger i front når det gjelder å planlegge konkrete prosjekter. EU skal sjøl etablere ti–tolv pilotprosjekter, med sikte på å gjøre denne typen teknologi kommersiell. Det skal de gjøre innen 2020. Det er ikke godt å si når man kommer i gang med disse prosjektene – pilotene – som planlegges. Det kan se ut som om det blir en noe omfattende prosess knyttet til å velge ut disse, men vi vet samtidig at det kanskje ligger et britisk prosjekt i «pipeline».

Det at vi er av de første som jobber med konkrete fullskalaprosjekter, gjør at ESA kommer i en krevende situa-

sjon, fordi ESA må ganske enkelt pløye ny mark. Ikke noe land har tidligere notifisert et CCS-prosjekt. Vi – Regjeringa – håper sjølsagt at ESA vil kunne godkjenne Mongstad trinn 1, og at det kan gjøres raskt. Grunnen til at vi håper at det kan gjøres raskt, er at vi er avhengige av å fatte investeringsbeslutning i første kvartal 2008, altså til våren, for at vi skal greie å holde de tidsrammene som vi ønsker oss når det gjelder Mongstad trinn 1. La meg understreke: Det er sjølsagt fullt mulig. Men skulle vi ende opp i en situasjon hvor ESA setter i gang en formell undersøkelse, står vi overfor en tidkrevende prosess, og det er da vi vil ha utfordringer med tidsrammene.

Fordi ESA har en krevende oppgave foran seg, er jeg glad for at vi i løpet av de siste dagene har etablert en prosess for tett kontakt mellom ESA, kommisjonen og Norge. Denne spesielle prosessen er et uttrykk for EUs velvilje og interesse. Den er også et uttrykk for at det kan vise seg å være nødvendig for ESA å hensynta den politiske utviklingen i EU på dette området når de skal vurdere vår notifikasjon.

Det har vært, slik det kan se ut fra min side, en del armer og bein fra opposisjonen i forbindelse med denne saken i de seinere dagene. De har stilt spørsmål ved – slik jeg oppfatter det – prosessen fram til notifikasjon. La meg si noen ord om det. ESA fikk kopi av avtalen som ble inngått mellom Statoil og Regjeringa den 12. oktober i fjor om Mongstad, umiddelbart etter at den ble inngått. Jeg vil presisere at det i sjølve avtalen er tatt forbehold om at den godkjennes av Stortinget og av ESA. Dette er behørig omtalt i St.prp. nr. 49 for 2006-2007 om samarbeid om håndtering av CO₂ på Mongstad. Det står i punkt 5, side 7. I november i fjor hadde vi de første møtene med ESA på embetsnivå, der saken ble forklart, avtalen gjennomgått og bakgrunnen gitt. Man gjorde det allerede den gangen klart at man ville trenge en avklaring fra ESA på spørsmålet om statsstøtte, både i forhold til Mongstad og i forhold til Kårstø. Det er siden da blitt holdt en rekke arbeidsmøter med ESA. De ble holdt utover våren. Dialogen ble brukt til å kalibrere innhold og format på en notifikasjon. En viktig milepæl i arbeidet med Mongstad, trinn 1, var avtale med flere industrielle aktører som vi ønsker involvert i prosjektet, og de som følger godt med, vil vite at denne avtalen først kom på plass i juni i fjor. Mongstad, fase 1, ble notifisert den 4. juli. La meg da også nevne at det utover de møtene som jeg har nevnt, har vært holdt en rekke møter mellom departementet og kommisjonen for å orientere om utviklingen i våre CCS-prosjekter, og hvor forholdet til statsstøtteregulverket har vært diskutert. Utover dette vil en nå være kjent med at det har vært en rekke møter mellom representanter for kommisjonen, fra medlemslandene og fra det politiske nivået i Olje- og energidepartementet.

Proessen vi har hatt med ESA og kommisjonen på dette området, er en nødvendig del av den ordinære prosessen i slike saker. Dette skal sikre at statsstøttespørsmålet undergis en god behandling på basis av gjeldende regler.

La meg da bare helt til slutt si at vi håper at vi skal greie å holde tidsfristen. Det gjenstår å svare på en rekke spørs-

mål fra ESA og fra kommisjonen. Vi mener vi har gode svar her, men ESA står overfor en krevende oppgave. Vi skal gjøre alt som er mulig fra vår side for at vi skal greie å overholde de tidsfristene som vi ønsker oss, for vi har store ambisjoner på dette feltet, og vi ønsker å leve opp til våre ambisjoner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:48:42]: La meg først få si til statsråden at jeg er helt enig i bildet som hun innledningsvis tegner når det gjelder verdens energiforsyning, -behov og -utfordringer. Det er det samme bildet som Fremskrittspartiet tegnet da vi tok initiativet til en thoriumdebatt i Stortinget for et år siden. Det er godt vi er på linje der. Så får vi håpe at vi også finner realistiske løsninger, slik at målsettingene blir innfridd med praktisk politikk.

Når det gjelder Mongstad, derimot, bør ikke statsråden være overrasket over at opposisjonen reagerer når en føler at en ble ført litt bak lyset av Regjeringens lettvintheter da Stortinget behandlet saken i april – og så kommer Regjeringen i dag selv og overdramatiserer dette. Da har jo Stortinget blitt forledet til å tro at dette var en enkel sak, og så viser det seg at dette kan både bli dyrt og dra ut i tid i forhold til det Regjeringen beskriver. Og vi lar oss ikke blende av løfter, men venter at Regjeringen faktisk leverer.

En viktig forutsetning for Mongstad var at norsk næringsliv skulle være en aktiv del. (Presidenten klubber.) Åpner Regjeringen – og EØS-samtalene – nå for at norsk næringsliv blir sentrale på Mongstad (presidenten klubber igjen)?

Statsråd Åslaug Haga [12:49:54]: La meg for det første si at jeg er helt uenig i at Regjeringen på noen måte bidrar til å overdramatisere. Vi ble bedt av representanten Solberg om å komme til EØS-utvalget og orientere om status i dette arbeidet. Der var vi for 14 dagers tid siden og orienterte, og tok sjølsagt utgangspunkt i det som da var situasjonen, og som fortsatt er situasjonen. Jeg mener det er riktig å holde Stortinget orientert om den reelle utviklingen.

Når det gjelder spørsmålet om norsk næringsliv knyttet til Mongstad, vil representanten være kjent med at det der er utviklet et interessant industrielt samarbeid med ulike aktører. Det er disse aktørene vi nå har videre samtaler med, med sikte på en investeringsbeslutning i første kvartal 2008. Hvordan dette til sjuende og sist vil ende, gjenstår å se, men man vil jo under alle omstendigheter vite at StatoilHydro (presidenten klubber) er den sentrale aktøren i dette arbeidet.

Presidenten: Presidenten vil igjen minne om at når den røde lampen slukker, er taletiden omme.

Erna Solberg (H) [12:51:22]: Regjeringen har ikke på noe tidspunkt i denne prosessen informert Stortinget, annet enn etter initiativ fra Stortinget selv. Det synes jeg

er betenkelig. All informasjon har kommet fordi man har forlangt å bli informert. Derfor blir også Regjeringens nyvunne uro litt spesiell.

Jeg opplever at grunnen til at vi nå har fått denne debatten, er at statsråd Haga benyttet anledningen til å skylde på EU. Hun tar ikke selvkritikk for det som er hovedkjernepunktet i denne saken, nemlig at dette tar tid fordi Regjeringen selv ikke helt har visst hva den drev på med, da den satte i gang denne prosessen. Man skrev altså til Stortinget i april at «dersom statsstøtte imidlertid skulle bli aktuelt» – på et tidspunkt hvor alle visste at man sannsynligvis måtte ha statsstøtte, men man levde i en verden hvor statsstøtten ikke var avklart. Og nå er de spørsmålene ESA stiller til statsråden, også knyttet til hvilken statsstøtte som kommer i fase 2, og Regjeringen har ikke svar på dette. Derfor har vi trøbbel.

Statsråd Åslaug Haga [12:52:37]: Jeg tar til etterretning at representanten Solberg gjerne skulle sett at Stortinget hadde vært ytterligere orientert i hele denne prosessen. Da kan jeg bare si fra mitt ståsted her, at da får vi prøve å gjøre det bedre seinere. Jeg skal sjølsagt komme til Stortinget ved alle de anledninger jeg blir bedt om, slik jeg gjorde da representanten Solberg tok initiativ til en orientering i EØS-utvalget.

Når det gjelder påstanden om sjølkritikk eller om å skylde på noen, mener jeg det ikke er grunn til å ta noen sjølkritikk for Regjeringa i denne saken. Det er heller ingen grunn til å «skylde på EU», som det blir sagt her. Vi kunne gjerne ha ønsket oss at situasjonen kunne ha vært en annen når det gjelder regelverksutvikling, men det er noe helt annet.

Spørsmålet om statsstøtte er fryktelig komplisert, og representanten Solberg har sikkert lest notifikasjonen – man tar primært utgangspunkt i en notifikasjon som baserer seg på staten som markedsaktør. (Presidenten klubber.) Da er situasjonen i forhold til statsstøtte annerledes enn om man notifiserer etter andre hensyn.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:54:01]: For en som er i mindretall i eget parti når det gjelder synet på EU, var det iallfall hyggelig at det så ut som om statsråden hadde en god tid i Brussel da hun var der.

Det som kanskje er mer bekymringsfullt, er det som kom ut av møtet. Fra Kristelig Folkepartis side er vi glade for den klare vurdering som statsråden nå gjør – at man vil orientere Stortinget fortløpende i sakens anledning.

Mitt spørsmål knytter seg til hva som er den nærmere problemstilling i ESA og i kommisjonen. Vi vet at CO₂-håndteringsoppdraget er gitt til StatoilHydro uten at det har vært konkurranse. Mitt spørsmål er: Er det dette som i særlig grad opptar kommisjonen? Og: Har Regjeringen undervurdert den problemstillingen?

Statsråd Åslaug Haga [12:55:01]: Svaret på det konkrete spørsmålet er definitivt nei, det er overhodet ikke tema i diskusjonene med ESA. ESAs utfordring er at de må basere seg på det som er gjeldende regelverk i EU i dag.

Det går så en politisk prosess som man godt kan si ligger i forkant av regelverksutviklingen. Det er nettopp ESAs dilemma. Vi prøver så å argumentere overfor ESA om at det er viktig at de bruker sitt skjønn. Vi forstår at de må jobbe ut fra eksisterende regelverk, men vil at de også legger inn en god dose skjønn slik at de greier å ta høyde for den politiske prosessen som går i EU – altså en politisk prosess som er meget positiv, sett med våre øyne. Vi er opptatt av at vi skal få viktige CCS-prosjekter opp å stå så raskt som mulig.

Gunnar Kvasheim (V) [12:56:13]: Det er velkjent at Mongstad-kompromisset var resultat av en knallhard intern kamp i Regjeringen. Det som nå avtegner seg, er en konstruksjon som en ikke hadde kvalitetssikret, og som en heller ikke sørget for fra dag én å følge opp slik at den kunne gjennomføres. Resultatet er at ESA nå etterspør informasjon som burde ha blitt gitt for lenge siden. Statsråden sier resultatet kan bli en tidkrevende og forsinkende prosess. Dermed framstår Kristin Halvorsens garanti, med hånden på hjertet, om at dette skulle realiseres i 2014 på Mongstad, som en krydring av et nederlag SV måtte tåle når en ikke fikk rensing og utbygging samtidig. Det framstår som det, og ikke som et løfte eller en ambisjon om å realisere dette i 2014.

Kan statsråden forstå at opposisjonen følte seg lurert når våre gjentatte spørsmål om hvorvidt dette var forankret i forhold til ESA/EU, ble besvart med et absolutt ja?

Statsråd Åslaug Haga [12:57:20]: Jeg er stolt av å sitte i en regjering som tar store grep knyttet til CO₂-håndtering. I motsetning til den forrige regjeringa, som ikke tok noen grep i forhold til dette, har en nå en regjering som virkelig tar offensive grep.

Det er krevende å gå i front. Vi pløyer ny mark på dette området. Det er krevende i forhold til EØS-regelverket, det er krevende teknologisk. Men vi går inn i dette med den største entusiasme og iver – en iver som hele regjeringa står bak, sjølsagt – og med det klare siktemål at vi skal greie å følge opp de store ambisjonene som er nedfelt i Mongstad-avtalen. Det er stramme tidsløp, men for å si det så enkelt: Det krever klimautfordringene.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:58:25]: Jeg konstaterer at statsråden er ny i jobben og dermed ikke har tilstrekkelig med personlig erfaring fra det arbeidet som skjedde rundt Mongstad i april på Stortinget, og da heller ikke forstår grunnlaget for kritikken. Jeg skal la det være med det.

Men jeg registrerer altså at i april tok energi- og miljøkomiteen opp dette. Da var det ikke noen særlig bekymring fra Regjeringens side, da lot man som om dette skulle gå greit. De rød-grønne partiene i komiteen tok heller ikke opp problemstillingen i merknader i innstillingen. Det viser etter mitt syn at regjeringspartiene har tatt veldig lett på dette. Da er det litt hult å komme i dag og uttrykke denne bekymringen, som om Regjeringen har hatt den lenge.

Tilbake til Mongstad: Statsråden sa at i samtale med aktørene skal man prøve å få til dette. Men er disse aktørene norske, eller er de utenlandske? Meg bekjent er det, etter

samtaler med industrien og næringen, ingen norske aktører, verken på Kårstø eller Mongstad, som er prekvalifisert til å være med på denne store månelandingen. Komiteen uttrykte tydelig i merknad at det var norsk næringsliv som skulle være aktørene her. (Presidenten klubber.)

Da ber jeg statsråden svare på dette: Ligger det an til (presidenten klubber) at noen norske aktører i dag vil være sterkt involvert?

Statsråd Åslaug Haga [12:59:39]: Når det gjelder Mongstad, er Statoil det dominerende selskapet, og det selskapet som vi har inngått avtale med. Det er i bunn og grunn Statoil, nå StatoilHydro, som er grunnlaget for utviklingen av Mongstad, og så skal vi se hvilke andre aktører vi vil ha med oss på sikt. Det er så norsk som det kan få blitt.

Når det gjelder Kårstø, er vi i ferd med å klargjøre konkurransegrunnlaget. Når konkurransegrunnlaget er klart, tar jeg gjerne en drøfting med representanten. Så vil det være opp til norsk næringsliv hvordan de vil forholde seg til konkurransegrunnlaget. Dette er i arbeid, og det kommer rundt neste sving.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [13:00:53]: Verden blir mindre, vi reiser mer, og grensene er mer åpne – mellom land og på Internett. Dette gir oss nye utfordringer i bekjempelsen av kriminalitet.

Grenseoverskridende kriminalitet påfører enkeltmennesker og samfunn store økonomiske tap. Den kan være med på å undergrave trygghet og stabilitet i hverdagen, og den er avansert og profesjonalisert i en slik grad at det kan være ytterst komplisert å avdekke den. Dette innebærer at man hele tiden må videreutvikle effektive tiltak.

Det er viktig at Norge er med i internasjonalt samarbeid på justisfeltet. Til representanten Aspaker vil jeg si at Norge og Regjeringen er offensive på dette området. Blant de flernasjonale arenaene er Europa, og dermed EU, viktig.

EUs samarbeid på det bredere justispolitiske området, også de delene som er omfattet av Schengen-samarbeidet, er preget av betydelig utvikling. Det utvikles nytt regelverk, og det tas nye politiske initiativ. Vår avtale med EU om deltakelse i Schengen-samarbeidet er den viktigste og den mest omfattende justispolitiske avtalen vi har av denne karakter. Politiets muligheter til å forebygge og oppklare kriminalitet er bedret etter at Norge har inngått avtale med EU om å delta i både Eurojust og påtalemyndighetene.

Vi er også knyttet til EUs konvensjoner om rettslig bistand i straffesaker. Slik har vi nå både rettslige hjemler og nødvendig apparat til å oppklare saker om organisert kriminalitet. Ved at vi også deltar i EUs organ for koordinering av ytre grensekontroll, Frontex, er vi med på et viktig arbeid med å hindre kriminalitet over landegrensene.

Arbeidet med organisert, grensekryssende kriminalitet har nå betydelig prioritet i EU. Kampen mot narkotika-

smugling, menneskehandel og prostitusjon samt hvitvasking av utbytte fra slik kriminalitet, må skje i en internasjonal sammenheng. Internett har også gitt oss store utfordringer når det gjelder bl.a. overgrepssaker av barn. Den store saken som er under oppseiling, og som stammer fra Australia, er et eksempel på hvor viktig det er med samarbeid mellom landene for å få resultater.

Nylig har EU vedtatt å gjennomføre deler av den såkalte Prüm-konvensjonen, som gir adgang til en raskere og mer omfattende utveksling av politiinformasjon mellom landene. Det dreier seg ikke minst om å dele informasjon fra DNA- og fingeravtryksregistre. Dette gir muligheten for å oppklare alvorlig kriminalitet. Det samarbeidet som Prüm-konvensjonen legger opp til, innebærer en klar forbedring av mulighetene for det grenseoverskridende politisamarbeidet i forhold til dagens muligheter. Regjeringen ønsker at Norge skal knytte seg til dette samarbeidet.

Fra norsk side arbeider vi også målrettet for å få til avtaler med EU og enkeltland om overføring av soningsfanger, slik at disse kan flyttes fra norske fengsler til fengsler i sine hjemland.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [13:04:21]: La meg først og fremst takke utenriksministeren for en bra redegjørelse på tirsdag. – jeg synes den uttrykte at man tar inn over seg mange viktige områder for Norge og resten av Europa. Det er vel også et faktum at et av de bærende elementene i det utenriksministeren påpekte, er at man ikke er i stand til å løse ting alene, man må gjøre det i fellesskap. Utfordringen er å finne gode balansepunkt, hvor man kan ta vare på våre særnorske interesser, samtidig som man skal jobbe godt med andre involverte. Der har vi ulike avtaler for å gjøre det. Det er klart at Norge og Europa for øvrig har mange utfordringer å møte i fellesskap, også utenfor Europa, som f.eks. situasjonen i Afghanistan, som jeg mener er en av de største utfordringene vi har pr. i dag.

Selv om Norge er et lite land når det gjelder antall beboere, er vi en stormakt økonomisk. Vi er vel faktisk en så stor stormakt at økonomien vår av og til er en utfordring og et problem. I så måte tror jeg det hilses velkommen av andre som kan nyte godt av det – og vi skal selvfølgelig bidra innenfor de områder hvor vi synes det er riktig.

Jeg er veldig glad for at utenriksministeren tok inn over seg og redegjorde for en del av det viktige justissamarbeidet som foregår. Det er ikke tvil om at kriminalitet ikke kjenner landegrensener, og at også Norge utsettes for grov og alvorlig grenseoverskridende kriminalitet. Skal vi bekjempe dette, er vi nødt til å gjøre det sammen. Vi kan ha så mange regler, forordninger, lover, politifolk og jurister for øvrig som vi bare vil, men vi greier ikke å stoppe det på det viset.

Jeg mener også det er slik at for hver krone vi investerer i samarbeid ute, vil vi få titalls tilbake her. Det er vel også slik at enhver fornuftig investering Stortinget er med på, faktisk bør legges merke til og styrkes. I så måte er internasjonal kriminalitetsbekjempelse et viktig verktøy.

Når det er sagt, er det nok også et faktum at vi har litt å gå på når det gjelder enkelte områder. Forrige taler refererte til bekjempelse av internasjonal barnepornografi, og da synes jeg det er beklagelig at en del av det materialet vi kom over i 2002, fortsatt ligger der og ikke er ferdig avklart av politiet i Norge. Det skyldes etter mitt skjønn en mangel på ressurser. Selv om Regjeringen sier at man aldri har satset så mye som man gjør nå, er det altså ikke godt nok. Spørsmålet er: Hva kan vi akseptere? Kan vi akseptere at vi vet at det foreligger masse bilder som man ikke har identifisert? Man har ikke fått startet disse påtalesakene. Hvis det er Regjeringens terskel for aksept og toleranse, tar jeg det til etterretning, men synes samtidig at det er skuffende. Jeg mener at vi har en forpliktelse til å bekjempe barnepornografi med alle lovlige midler, og det skal vi gjøre. Ethvert samfunn som ikke stiller opp for de svakeste av de svake, er etter mitt skjønn et samfunn uten den nødvendige grad av empati, forståelse og ikke minst det å ta inn over seg alvorlighetsgraden når det gjelder denne type kriminalitet.

Jeg vil òg få lov til å påpeke det som er positivt, f.eks. Eurojust, Europol og Schengen-samarbeidet. Men i Schengen-samarbeidet ligger det også andre utfordringer – det gjør det også mot EU for øvrig – når man tar inn nye medlemsland. Der tror jeg det er en utfordring at man har en kvalitetssikring, at man har gode nok system til faktisk å ta inn over seg det kvalitative ved å være medlem. Det er selvfølgelig noe som man jobber med under prosessene hvor man prekvalifiserer seg. Men det er vel et faktum at det har vært enkelte episoder, f.eks. når det gjelder tilstrømming av flyktninger, hvor man i land som ligger i yttergrensen, kanskje har vært i overkant tolerant og sluppet disse menneskene igjennom – og heller sett på hva som kom til å skje, etterpå. For selv om vi er med i Schengen, og selv om det er en yttergrense, virker nok ikke samarbeidet helt etter hensikten, slik som vi alle hadde ønsket og trodd.

Når det er sagt, er det siste jeg ønsker å påpeke, noe jeg diskuterte med justisministeren på tirsdag med hensyn til internasjonalt politisamarbeid. Det gjelder utveksling av personer som er dømt her i landet, men som har et annet statsborgerskap enn norsk. Der vil jeg gi honnør til det som justisministeren og Regjeringen har gjort. Jeg håper inderlig at de fortsetter arbeidet, for det er nødvendig for oss alle. Det vil avhjelpe en del av de utfordringene vi har her i landet. Men det er en annen faktor her som jeg synes er viktig, og det er at det vil gi disse landene en status med tanke på at de vil være med og ta ansvar for det deres egne borgere gjør i andre land. Det tror jeg faktisk de berørte nasjonene vil sette stor pris på. Ikke minst vil vi ha stor forståelse for at man faktisk tar ansvar for egne borgere, ikke bare toer sine hender og sier: Dette har skjedd i et annet land, og således angår det ikke oss.

Kari Lise Holmberg (H) [13:09:37]: Ved begynnelsen av dagens stortingsmøte fremmet jeg et representantforslag, der jeg ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om migrasjon og EU. Det er mange grunner til det – jeg skal nevne tre viktige:

For det første er det økende migrasjon i verden, og det er mange utfordringer ved det. For det andre fører den økte migrasjon til at innenrikspolitikken og utenrikspolitikken veves inn i hverandre på en annen måte enn tidligere. For det tredje blir det stadig viktigere å se sammenhengen mellom utviklings- og migrasjonspolitikken og inkluderings- og integreringspolitikken.

Migrasjon er et tema i utenriksministerens redegjørelse, og det er bra. Jeg deler mange av synspunktene. Det er imidlertid ikke bra at Norge sitter på sidelinjen i Europa – uten medlemskap, ingen stemmerett. Det er uansett ingen fullgod løsning bare å svare på initiativ fra EU. Vi burde vært fullverdig medlem.

200 mill. mennesker lever utenfor fødelandet. Hvorfor gjør de det? Jo, mennesker studerer, mennesker arbeider, og de bosetter seg utenfor fødelandet eller flykter fra krig, overgrep eller forfølgelse. En annen årsak er sult- og naturkatastrofer. Dagens migrasjonsbølge må i tillegg kunne sies å være en del av globaliseringen. Omfattende mediebilder fra den rike del av verden fører til at mange vil søke lykken i vestlige land, og bedre kommunikasjoner gjør dette mulig i langt større grad enn før. Selv om grensekontrollen i EU er blitt forsterket, er Europa fortsatt utsatt for stort press fra unge sør for Sahara. Europa topper dessuten ønskelisten til de fleste asylsøkere i verden.

Det finnes et stort utviklingspotensial i migrasjonen. Europa trenger arbeidskraftsreserve, og mennesker kommer hit med kunnskaper og kompetanse, samtidig som de fører ressurser tilbake til hjemlandet. Frivillig migrasjon skaper positive drivkrefter. Migrasjonspolitik, handelspolitikk, utviklingspolitikk og bistandspolitik kan ses i positiv sammenheng. Frivillig migrasjon og utvikling henger sammen, og både opprinnelsesland og mottakerland vil i de fleste tilfellene være økonomisk tjent med kontrollert migrasjon. Blant unntakene er faren for tap av kompetanse som fattige land sårt trenger – og det er en utfordring.

En annen utfordring, og der er jeg helt enig med utenriksministeren, er å finne en god balanse mellom åpenhet og kontroll. Det er også en utfordring at en del av migrasjonen er illegal. I den forbindelse blir det mange tragiske skjebner. Slaveliknende lønns- og arbeidsforhold kan være noe, det kan være sexhandel og menneskesmugling. Mange ulovlige innvandrere blir utsatt for overgrep og brudd på menneskerettighetene og utnyttet av grådige arbeidsgivere. Dette gir oss helt klart utfordringer på mange politikkområder, og det har da også debatten her i dag vist.

Internasjonalt drøftes stadig oftere forholdet mellom utenriks- og utviklingspolitikk og migrasjons-, integrerings- og inkluderingspolitikk. Høyre mener at det er av stor betydning at Norge er delaktig i de diskusjonene og de prosessene som foregår ute i verden, spesielt i Europa, noe også utredningen påpeker.

Forebygging og løsning på flyktningutfordringene vil ha betydning for hvordan Norge migrasjonsmessig blir berørt av konfliktsituasjoner ute i verden. Imidlertid forutsetter dette en bedre samordning av norsk politikk når det gjelder utvikling og migrasjon, særlig migrasjon som gjelder Norge.

Dette er noen av grunnene til at jeg i dag har fremmet det forslaget der jeg ber Regjeringen lage en stortingsmelding om dette temaet. Jeg vil utfordre utenriksministeren og spørre om ikke han også er enig i at det nå er nødvendig å se hele dette store området i sammenheng.

Asmund Kristoffersen (A) [13:14:58]: Et mer og mer viktig område når det gjelder vår tilknytning til EØS/EU, er miljø- og energisamarbeidet. Det var derfor både gledelig og nødvendig at utenriksministeren la så stor vekt på dette i sin redegjørelse.

Den alarmerende hastigheten på klimaforandringene som vi nå kan observere i arktiske områder, krever meget sterkt politisk fokus og initiativ i forhold til miljø- og energipolitikken, ikke bare i vårt eget land, men selvsagt også verden over.

Jeg leder miljø- og naturressurskomiteen i Nordisk Råd – en komite som har energipolitikken som et av sine hovedarbeidsområder. Selv om de fem nordiske land har ulik tilknytning til EU, er det gledelig å se et sterkere og sterkere felles nordisk engasjement på miljø- og energiområdet, i tillegg til at disse landene samarbeider med Nordens nabostater.

Det nær forestående klimatoppmøtet på Bali vil forhåpentligvis danne en plattform for en fullstendig og omfattende klimaavtale, iallfall hva angår prosess fram mot oppfølgingen av Kyoto etter 2012, men forhåpentligvis også en skisse til innhold.

Og så må vi tro at en ved klimatoppmøtet i København i 2009 kan fylle gapet mellom Kyoto-mekanismenes virkeområde og hva som skal til for å involvere alle verdens nasjoner i et felles løft for å redde verdens klima. Verden har et felles rammeverk å forholde seg til, nemlig The UN Framework Convention on Climate Change. Og dette trengs, for det er slik at de land som har påtatt seg tallfestede forpliktelser under Kyotoprotokollen, står for bare 30 pst. av de globale utslipp. Denne prosentandelen blir lavere for hvert år, ettersom land utenfor Kyoto-forpliktelsene øker sine utslipp samlet sett.

Jeg vil også nevne at de nordiske land samlet sett, gjennom beslutning i Nordisk Ministerråd etter initiativ fra parlamentarikerne i Nordisk Råd, har bestemt seg for en kraftig felles nordisk innsats fram mot FNs klimakonferanse i København og under konferansen. Der skal nordiske handlinger og verdier synliggjøres.

Kyoto-avtalen er så langt det aller viktigste internasjonale rammeverket for arbeidet mot klimaendringer. Det er nå ytterst få som benekter de menneskeskapte klimaendringene. Kanskje kunne det være nok å henvise til at iskjerneboringer viser at konsentrasjonen av CO₂ i atmosfæren er den høyeste på 650 000 år! FNs klimapanel har i stadig sterkere ordelag påvist sannsynligheten for menneskeskapte klimaendringer og de trusler dette har for miljø og mennesker.

Gjennom Ot.prp. nr. 66 for 2006-2007 og Stortingets behandling av denne la vi grunnlaget for å knytte oss til EUs kvotehandelssystem fra 2008. Som saksordfører for denne loven er det greit å kunne konkludere med at vi dermed, og inntil nå, har vedtatt verdens strengeste klimak-

votelovgivning. Vi har forpliktet oss til en lavere samlet tildeling av vederlagsfrie kvoter enn noe EU-land i forhold til totale utslipp fra de kvotepliktige virksomhetene. Systemet vi har lagt opp til, vil stimulere til at den enkelte bedrift reduserer sine utslipp.

Klimakvoteordningen er det viktigste operative redskap for reduksjon av våre klimagassutslipp. Vi kan utnytte alle tre mekanismene i Kyoto-avtalen, dvs.

- handel med utslippskvoter
- prosjektsamarbeid mellom industriland som har ratifisert Kyoto-avtalen – det er dette vi kaller Joint Implementation
- prosjektsamarbeid med utviklingsland, det såkalte CDM – Clean Development Mechanism

Vi er på et riktig spor når vi i Norge sier at vi ikke ønsker vederlagsfrie kvoter etter 2012. Dette er noe vi bør innstille oss på. Vi kommer neppe videre med bare idealisme i forhold til reduserte utslipp. Det må koste å forurense og slippe ut klimagasser.

Jeg regner med at EU nå for alvor vil sette seg de samme mål, noe det er grunn til å tro. I og med at Norge har sluttet seg til EUs kvotehandelssystem, vil vi også kunne spille en rolle i å få til et felles system hva angår kvotetildeling. Det vil være bra for miljøet, og det kan fjerne norske bedrifters bekymring for at Norge skal ha et vedvarende strengere klimakvotesystem enn det våre naboer og konkurrentland har.

Svein Flåtten (H) [13:20:23]: I påvente av et fullverdig medlemskap i EU, og mens vi nøyer oss med å «svare på initiativ som kommer fra EU» – slik utenriksministeren formulerte det – er det EØS-avtalen som skal sikre oss mest mulig like rammebetingelser for handel og økonomisk samkvem i Europa.

Norsk eksport og handel med andre land i det indre marked er viktig for den norske verdiskapingen, og dermed for velferden. I mangel av medlemskap gir avtalen oss betingelser som sikrer forutsigbarhet og vilkår som norsk næringsliv kan utvikle seg under. Avtalen er ikke bare rettigheter, men også forpliktelser – forpliktelser overfor norsk og internasjonalt næringsliv, som i tillegg til regelverket innretter seg på at Norge vil følge disse forpliktelser. Derfor er det viktig at vi mens vi svarer på initiativ, i hvert fall ikke uthuler forpliktelsene innenfor EØS-regelverket.

Jeg har registrert utenriksministerens offentlige forbauselse i høst over et av finansministerens skatteendringsforslag i neste års budsjett.

Min bekymring går på et par andre av hennes skatteendringsforslag, som synes å være, forsiktig sagt, tvilsomme i forhold til EØS-forpliktelsene.

For det første foreslås en betydelig endring i utenlandske aksjonærers plikt til å betale skatt av utbytte fra norske aksjeselskaper. I dag er slike selskapsaksjonærer fritatt for skatt når de er tilhørende EØS-området. Etter Regjeringens forslag skal de bare fritas når det drives såkalt reell økonomisk virksomhet i hjemlandet, og det spørsmålet som da kommer opp, er hvordan norske, børsnoterte selskaper skal kunne avklare hvordan flere tusen utenlandske aksjonærer driver virksomheten sin i hjem-

landet. Det er selvsagt uoverkommelig, og det er uoverkommelig byråkratisk. Dette må gjøres fordi det skal trekkes kildeskatt i utbyttet til selskapene på forhånd. Men ingen norske selskapsaksjonærer plikter å betale skatt av det samme utbyttet. Det følger av fritaksmodellen i skattereforen. Og slik oppstår det en betydelig forskjellsbehandling av norske og utenlandske selskaper, fordi det også finnes titusener av norske selskapsaksjonærer som heller ikke driver såkalt reell økonomisk virksomhet, slik det defineres i proposisjonen. I forbindelse med skattereforen vet man at det ble opprettet veldig mange personlige holdingselskaper som ikke har dette innholdet. Derfor diskrimineres EØS-selskapsaksjonærer i Norge, og dette strider mot de fundamentale frihetene i avtalen.

I den samme proposisjonen foreslås også at utflytting av norske såkalte SE-selskaper, europeiske selskaper, skal medføre full gevinstbeskatning på alle selskapets eiendeler basert på markedsverdi på utflyttingstidspunktet. Da får man skatt på alle urealiserte gevinster, og denne gevinsten vil bli tatt til beskatning siste dag når den norske skatteplikten opphører. Det som ikke nevnes i proposisjonen, er at dette står i strid med hvordan EU-kommisjonen oppfattet disse selskapers posisjon i forhold til EØS-avtalen. I en rapport av 19. desember i fjor legger nemlig kommisjonen til grunn at et selskap som flytter til et annet medlemsland, ikke kan beskattes på et tidligere tidspunkt eller med høyere beløp enn om selskapet hadde flyttet til et annet sted i samme land eller latt være å flytte. Og kommisjonens vurdering var ikke bygget på politiske vurderinger, men på rettslige analyser av flere dommer fra EU-domstolen. Det er fullt mulig for Norge å få bistand til både opplysninger og innfordringer fra de stater som det flyttes til. Derfor vil en slik regel høyst trolig være i strid med kommisjonens oppfatning.

Disse to viktige sakene for næringslivet har vært gjenstand for en lemfeldig behandling, kanskje på samme måte som den saken statsråden selv var opptatt av. Det er grunn til å mene at Stortinget har fått mangelfulle vurderinger, samtidig som aktuelle instanser ikke har vært invitert til noen høring om endringene, som da kunne avdekket de mangelfulle vurderingene.

Forslagene er ganske sikkert tvilsomme i forhold til våre forpliktelser etter EØS-regelverket. Jeg tror det er uheldig for våre internasjonale forpliktelser om slike regelendringer kommer raskt, med mangelfulle vurderinger, høringer og synspunkter som mer er innrettet mot å strekke grensene for vår EØS-tilpasning, og kanskje også innrettet mot statskassens velbefinnende og mot å øke provenyet fra skatteydergrupper som Regjeringen intuitivt mener kan bidra til å bedre fordelingsprofilen i den økonomiske politikken.

Det er bare én mulig garanti for å unngå slike situasjoner, og det er den løsningen Høyre ønsker med et fullverdig samarbeid i Europa, noe som udiskutabelt vil gi like rammevilkår for vår deltakelse – i handel og økonomisk samkvem.

Ivar Kristiansen (H) [13:25:44]: Dagens debatt illustrerer jo for all verden at Regjeringens egen tidstabell i

disse spørsmålene allerede og for lengst har slått sprekker. Det ble sagt på et tidlig tidspunkt når vi snakker om det som er Regjeringens prestisjeprosjekt, det såkalte månelandingsprosjektet, at EU, EØS og ESA ikke var noe problem i denne saken. Man har liksom med åpne øyne holdt Stortinget med godprat hele tiden. Det er faktisk opposisjonen som har bedt om å bli informert underveis. Og når man omsider blir informert, viser det seg at tidstabellen som Regjeringen selv har satt, fullstappet av egne ambisjoner, sprekker også, dessverre, på dette området. Derfor synes jeg redegjørelsen som sådan, som prisverdig tar opp disse spørsmålene som er helt vitale for Norge i alt vi snakker om når det gjelder miljø og klima, på mange måter illustrerer at her slår tidstabellen fullstendig feil.

Og når olje- og energiministeren i dagens debatt slår fast at hun er stolt av å tilhøre en regjering som tar store grep, i motsetning til den forrige regjering som gjorde ingenting, synes jeg denne type retorikk ikke lenger hører hjemme i disse spørsmålene. For faktum er at vi ganske snart skriver 1. januar 2008. Så viser det seg at én ting er klimadirektivet som ikke er kommet på plass, implementert, i norsk lovgivning – REACH er et annet forhold, som utenriksministeren tok opp i sin redegjørelse, hvor vi ser at vi er på overtid. Vi ser at vi faktisk er kommet så langt at NHO, på vegne av det meste av Norges skapende næringsliv, nå leverer inn protest til EU, og ber EU om på egen kjøll å ta affære mot Norge. Samtidig som dagens regjering slår fast at vi ønsker å spasere parallelt med EU, viser det seg at i denne kompromissviljen som man er nødt til å ha internt i Regjeringen, legger man inn særnorske begrensninger som gjør at vi har en usikkerhetssituasjon i norsk næringsliv, samtidig som den politiske fremdriften bærer preg av ett ord, og det er «uavklart».

Vi ser at man har lagt seg på et system innenfor klimadirektivet hvor norsk næringsliv ikke får frikvoter. Altså: norsk næringsliv som er etablert etter 1. januar 2002, får ikke frikvoter – i motsetning til alle våre naboland og de øvrige noen og tjue EU-nasjonene. Vi har sett at ny virksomhet i Norge ikke får frikvoter, i motsetning til i våre konkurrentland, altså en antiklimapolitikk, en antimiljøpolitikk.

Når det gjelder retorikken, ønsker jeg særlig å peke på den som olje- og energiministeren fører i disse spørsmålene – det er nesten ikke seriøst. I en tid hvor man prøver alt man kan politisk å skape brede forlik i Stortinget for å få på plass en klimapolitikk som kan være bærende, og som kan være et mønster for det også andre land skal foreta seg i disse spørsmålene, holder det ikke å møte opp i Stortinget i dag og si at jo, hun er stolt av å tilhøre en regjering som jobber hardt, i motsetning til den forrige regjering, som ikke gjorde noen ting. Det skaper i hvert fall ikke et godt klima når det gjelder forhandlinger.

For øvrig illustreres jo også dagens debatt ved mange gode innlegg hvor man henviser til at Europa, EU-parlamentet, er verdens store pådriver i miljøspørsmål, i klimaspørsmål. Det er henvist til både Blå bok om maritim politikk og Grønn bok om energi og klima. Jeg tror at Norge for fremtiden vil stå seg på én ting, og det er at hvis man erkjenner at EU er en pådriver i disse spørsmålene, så må

man også være i stand til å gå parallelt med EU her – og ikke på grunn av indre motsetninger prøve å skape særnorske sideveier som bare kompliserer og begrenser tempoet mot de mål vi setter oss, om å bli veldig gode både i Europa og resten av verden når det gjelder klimaspørsmål.

Til slutt vil jeg bare si at også innenfor forvaltning, fiskeri, miljø, nordområdepolitikk og suverenitetsutøvelse ville vi ha stått oss på ikke å stå på gangen, men å delta og ha innflytelse over de helt avgjørende spørsmål for norsk fremtid.

Jan Petersen (H) [13:31:11]: Dette er blitt en interessant debatt på bakgrunn av en interessant redegjørelse. Jeg er ikke i tvil om at denne type debatt dekker et behov på en slik måte at den vil utvikle seg til å bli en av Stortingets viktige debatter.

Jeg synes det var befriende åpent av utenriksministeren å beskrive oppgaven som at det handler om å svare på initiativ fra EU, fordi dette på mange måter forteller veldig tydelig hva begrensningen i vår tilknytningsform er. Jeg er selvfølgelig like bevisst som alle andre på at det ikke var aktuelt den gang jeg satt i regjering, og at det ikke er aktuelt nå, å endre denne tilknytningsformen – i hvert fall ikke på kort sikt. Men jeg tror likevel det er viktig at vi ikke lukker øynene for begrensningene, at vi er villige til å debattere dem og sette dem på dagsordenen. Jeg tror det er en viktig del av den norske samfunnsdebatten.

Jeg vil derfor reise et annet slikt spørsmål, hvor tilknytningen åpenbart ikke er tilstrekkelig for våre behov, og det dreier seg om de utfordringene vi møter i nord. Det gjøres en omfattende og utmerket innsats for å få andre europeiske land interessert i nordområdeutfordringene. Men er det nok? Akkurat nå er entusiasme kanskje det mest fremtredende – og godt begrunnet entusiasme. Det faktum at norsk deltakelse på Sjtokman-feltet gikk i boks for ikke lang tid siden, understreker at optimisme og muligheter på mange måter er de sentrale ordene nå. Men er det nok?

Russland byr på mange muligheter. Jeg tror det er riktig å ha det utgangspunktet. Det er et fantastisk land, et fascinerende land og et land som vi bør komme nærmere. Men problemene er allikevel større og vanskeligere enn som så, fordi vi ser så mye som også går i gal retning i Russland. Utviklingen av pluralismen, utviklingen av det sivile samfunn, begrensningene for opposisjonen, for pressefriheten, det faktum at russerne nå har lagt så stor begrensning for valgobservasjonen at det vel ikke blir noe av det, utviklingen av rettsstaten, eller manglende utvikling av rettsstaten, sammenblanding av politiske og økonomiske interesser – alt dette er bekymringsfulle trekk, ganske grunnleggende bekymringsfulle trekk.

Vi må vel observere at Norge er det land blant Russlands naboland som er minst bekymret for naboskapet. Nesten i alle andre sammenhenger er det problemer av en eller annen art, og vi er tjent med å tenke nøye gjennom det.

Da er spørsmålet: Ville en annen tilknytningsform til EU kunne være nyttig? Jeg viser til at forsvarssjefen nettopp har lagt frem en studie. Det var en masse lekkasjer fra

den på forhånd. En av dem var at NATO i nord nå ikke kunne hjelpe oss i den grad mange trodde. Nå er vel kanskje ikke dette den riktige gjengivelsen av det som står der, poenget er at det er en del ting vi alltid har måttet gjøre selv. Så er det altså slik at en del av de utfordringene vi nå møter i nord, er av den typen som NATO aldri har vært satt til å løse – det dreier seg om saker av miljømessig og ressursmessig art, det dreier seg om jurisdiksjon og det dreier seg om territoriale spørsmål.

Men da er spørsmålet: Vil vi i årene som kommer, være komfortable med en situasjon hvor det er Norge på den ene siden og Russland på den andre siden som skal håndtere disse spørsmålene? Ærlig talt, jeg synes vi burde tenke nøye gjennom om det ikke ville gi oss muligheter for å lene oss tyngre, enda tyngre, enda mer ambisiøst innover mot å utnytte mulighetene i Russland hvis vi også hadde vært medlem av EU, hatt EUs tyngde bak oss. Vi vet hvordan EU-solidariteten virker til små lands fordel. Vi vet f.eks. hvordan det virket sist esterne hadde problemer med Russland. Det virket positivt for lille Estland. Spørsmålet er om ikke noen av de samme problemstillingene, kanskje i enda større utstrekning, ville være gyldige for Norge i de mange spørsmål vi står overfor. Det er ikke noe vi umiddelbart kan endre på, men vi må for all del ikke lukke øynene for dette perspektivet. Jeg tror en av de sentrale nordområdedebattene bør stå om akkurat dette.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [13:36:37]: Jeg vil starte med å takke utenriksministeren for hans redegjørelse. Han viser at Norge er i en posisjon til å føre en mer aktiv europapolitikk enn det vi har sett de første ti årene av norsk EØS-medlemskap. Selv om Senterpartiet helst skulle hatt en annen samarbeidsform med EU, er vi fornøyd med at vi nå bruker våre forhandlingskort mer aktivt.

Norge har mye som EU trenger: energi, geografisk nærhet til Barentshavet, et tradisjonelt godt forhold til vår store nabo i nord, et kjøpekraftig marked og råstoff for EUs industri. Med tilstrekkelig selvtilit når det gjelder egen politikk, trenger vi ikke ha en pessimistisk holdning, som noen EU-tilhengere har, med hensyn til at Norge blir et marginalisert land når EU utvides.

Det er intet som tyder på marginalisering. Tvert om. Hjemfallssaken, utvidelsesforhandlingene med Romania og Bulgaria og den differensierte arbeidsgiveravgiften tyder ikke på det. Og jeg er frimodig nok til å tro at EU heller ikke tar sjansen på å stikke kjepper i hjulene for det som har preget dagens debatt, nemlig CO₂-fangsten på Mongstad, sjøl om EUs energikommisær til norske medier kom i skade for å si at EUs konkurranseregler går foran miljø. Jeg har stor tillit til at Regjeringen og Senterpartiets statsråd i Olje- og energidepartementet, Åslaug Haga, vil føre forhandlingene fram til et positivt resultat for Norge.

I tråd med Stortingets behandling av europameldingen synes jeg også vi er på god vei til å få et mer åpent og aktivt engasjement i Stortinget i europasaker. Men det er langt igjen før vi er der Senterpartiet skulle ønske, med

behandling av europasaker på vanlig måte i komiteene framfor ekspressbehandling i EØS-utvalget.

Jeg ønsker å fokusere på en spesiell sak som ble nevnt av utenriksministeren. Det er den nye EU-traktaten.

Utenriksministeren sa:

«(...) traktatgrunnlaget, dersom det trer i kraft, har betydning også for oss, fordi det vil påvirke innretningen av vårt arbeid med en aktiv Europa-politikk.»

Videre:

«EUs nye traktat representerer også utfordringer for oss»,

og at

«bortfallet av en slik søylestruktur, (...), og flere områder underlagt EU-kompetanse vil kunne gjøre det vanskeligere å klart definere hva som er EØS- og/eller Schengen-relevant.»

Disse uttalelser fra vår utenriksminister er så pass viktige at jeg, i tråd med hva som ble sagt av vår utenrikspolitiske talsmann, Alf Ivar Samuelson, synes Stortinget burde få en stortingsmelding der Regjeringen forklarer hva som endres, hvilke konsekvenser det får for vår arbeidsmåte overfor EU, hvordan vi skal håndtere det, og om det har konsekvenser for det avtalemessige i EØS- og Schengen-avtalen.

Senterpartiets vurdering er at med den nye traktaten har EU-lederne bare foretatt kosmetiske endringer i den EU-grunnloven som det franske og nederlandske folket stemte nei til i 2005. Ikke på noen områder flyttes makt og kompetanse tilbake til medlemslandene. Endringene gjør den nye traktaten mer diffus og gir større makt til kommisjonen og EF-domstolen, som skal følge opp og tolke regelverket.

Når utenriksministeren konstaterer at voretten blir borte, og at ny lovgivning kan utvikles raskere, vil det påvirke Norges mulighet for å alliere seg med likesinnede land i EU mot lovverk som undergraver folkestyret, miljøet og en aktiv næringspolitikk, for å nevne noe.

Regjeringens politikk internasjonalt og historiske erfaringer viser at små land ofte har ledet an for viktige reformer for mennesker og miljø internasjonalt. I EU er jeg redd vi nå står overfor en situasjon hvor små lands mulighet til å innta en slik rolle, blir mindre. Derfor forstår Senterpartiet det folkelige kravet i mange EU-land om folkeavstemning om den nye EU-traktaten. Trass i at flere meningsmålinger viser solid flertall for folkeavstemning i sentrale land som Storbritannia, Frankrike, Spania, Italia, Tyskland og Danmark, virker det imidlertid som om EU-lederne ikke er åpne for å lytte til egne befolkninger.

Som et lite land, med ambisjon om å spille en enda viktigere rolle for miljø og utvikling internasjonalt, mener jeg – helt sikkert i motsetning til foregående taler – at argumentene mot norsk medlemskap i EU er blitt ytterligere styrket av den utviklingen vi står overfor. Men bare med aktiv debatt og engasjement kan vi på en bedre måte håndtere den tilknytningsformen som også Regjeringen har vedtatt å operere på grunnlag av i denne stortingsperioden.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:42:03]: La meg aller først si at det er synd å se at denne debatten går for

nærmest tomt galleri og ikke minst tom stortingshall. Det er en langt viktigere debatt enn både stortingsrepresentantene og tilhørerne gir inntrykk av å forstå.

EU er ikke perfekt, men et medlemskap er langt bedre enn dagens EØS-avtale.

«Jeg hører at noen i Norge er redd for det demokratiske underskuddet i EU. Men hva er EØS? Et føydalsystem og en total demokratisk katastrofe.»

Sitatet er fra Marit Paulsen, en norskfødt svensk EU-parlamentariker, i VG den 8. februar 2003.

En annen svensk EU-parlamentariker, Christofer Fjellner, har sagt at for utenforstående er det besynderlig og ubegripelig at Norge ikke er med i EU. Han sier videre at både fra et europeisk og et svensk perspektiv er det synd fordi Norge ville kunne bidratt med mye i EU.

Jeg er helt enig i begge uttalelser. Norge kan og bør bidra aktivt i EUs beslutningsorgan og ikke, som tilfellet er i dag, være en ren mottaker av beslutninger fattet i Brussel gjennom EØS-avtalen.

EU er viktig for Norge. 70 pst. av vår import kommer fra EU, og 80 pst. av all vår eksport går nettopp til EU. Vi er derfor helt avhengig av tilgangen til EUs indre marked. Sett fra et bedriftsperspektiv er det lett å se at et medlemskap vil fjerne unødvendig valutarisiko ved å bytte ut en volatil krone med en mer stabil euro, sikre markedsadgangen spesielt for norsk fisk og sikre påvirkning i utarbeidelsen av bestemmelser som vil ha konsekvenser for norsk næringsliv.

De viktigste argumentene for norsk medlemskap er likevel demokrati, samarbeid, miljø, fred og solidaritet.

Polens valgvinner, Borgerplattformen, sa at det må erkjennes – og det var kanskje i motsetning til den forrige regjeringen – at EU er langt viktigere for Polen enn Polen er for EU. Jeg tror det hadde vært klokt om både Stortinget og Norge for øvrig kunne komme til den samme erkjennelse – at EU er langt viktigere for Norge enn Norge er for EU.

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har alltid ment at et EU-medlemskap vil svekke folkestyret fordi beslutninger tas fra nasjonalstatene og overføres til EU-parlamentet. Da kan det ikke være noe annet enn et paradoks at det er nettopp disse to partiene som er Stortingets mest styringsivrige. Begge ønsker betydelig høyere skatter, noe som effektivt fjerner valgfrihet både for individer og bedrifter. Begge partier kjemper for en rekke øremerking av midler til kommunene, fordi de ikke har tillit til verken lokalpolitikere eller individ. De ønsker å flytte makt til enda større regioner, bort fra innbyggere og kommunalt folkevalgte. Dette er bare et fåtall eksempler på både Senterpartiets og Sosialistisk Venstrepartis nasjonale iver etter å flytte beslutninger fra individer og kommuner til fylkeskommuner og stat. Deres styringsiver og manglende tiltro til innbyggere og lokale folkevalgte henger overhodet ikke sammen med deres kronargument mot et norsk EU-medlemskap.

Høyre er dessverre Norges eneste ja-parti. Det er ikke annet enn å beklage. Det er også å beklage at mange av Arbeiderpartiets fremste ja-mennesker dessverre verken finner tid til eller at det er bryet verdt å delta i en altfor

sjelden EU-debatt. Jeg må si at dersom folk mener et EU-medlemskap er viktig, er en stemme til Høyre den eneste garantien for det.

Jeg og Høyre ønsker et norsk EU-medlemskap, fordi vi ønsker å være en pådriver for Europas framtid. Byråkrati- et i EU, som i Norge, må slankes, beslutningene må bli færre og mer relevante, EU må tilbakeføre makt og innflytelse til medlemslandene, og EU må gå i front på viktige områder som miljø, klima og frihandel.

Norges framtid sikres gjennom et EU-medlemskap, ikke gjennom alenegang, som i dag.

Bård Hoksrud (FrP) [13:47:15]: Dette har vært en bra debatt. Jeg synes det har kommet fram mye interessant i debatten.

I går kunne vi lese i en større regionsavis at EU ønsker å invitere Norge med på overvåking. EU ønsker å innføre nye ordninger for kontroll av personer som flyr fra Norge til EU, og for så vidt også til alle andre land som ikke er en del av EU. Bakgrunnen er at man ønsker å følge bedre med på hvem som reiser hvor i Europa. Forslaget legger opp til at Norge, som ikke er et EU-land, også må innføre denne ordningen.

Regelverket legger videre opp til at alle som flyr fra Norge til en hvilken som helst by i EU, må utlevere en rekke opplysninger, bl.a. kredittkort, reisefølge, telefonnummer og e-postadresse, i tillegg til flere andre opplysninger. Alle disse opplysningene kommer i tillegg til de andre sikkerhetstiltakene som allerede er etablert på flyplassene. Regelverket legger videre opp til at opplysningene skal lagres i 13 år før de kan slettes.

Stortinget behandlet i vår en sak om sikkerhetskontroll ved norske flyplasser. En samlet komite sa i sine merknader følgende:

«Komiteen er likevel ikke overbevist om at et utvidet omfang av denne typen tiltak i transportsektoren er en del av en ønskelig samfunnsutvikling, og stiller seg i utgangspunktet negativ til eventuelle ytterligere skjerpelser i sikkerhetskontrollen dersom ikke trusselnivået tilsier dette.»

Fremskrittspartiet hadde også et forslag, som vi dessverre ikke fikk flertall for, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om at utvidet sikkerhetskontroll av flypassasjerer og ytterligere restriksjoner vedrørende håndbagasje ikke gjennomføres før en grundig vurdering av nåværende opplegg er gjennomført, og før konsekvenser av eventuelle nye tiltak også er vurdert i forhold til personvern og service.»

Et slikt omfattende forslag som EU nå legger opp til overfor i hovedsak norske innbyggers reisebegreper til og fra EU, bør norske myndigheter arbeide aktivt for å avise, dvs. at Norge gjennom innpassing i EØS-avtalen må behandles som EU-land, slik det også skjer innenfor Schengen-avtalen.

I forhold til personvernet er også et slikt opplegg svært betenkelig; personvernet angripes på stadig nye områder. Også i forhold til reisetid og kostnader ved reiser er dette betenkelig. Kostnadene som myndigheter og flyselskap får, vil bli overført til reisende, og innhenting av slike opp-

lysninger fra reisende som eventuelt ikke har meldt fra på forhånd, vil kunne medføre store forsinkelser på flyplassene.

Jeg håper derfor at utenriksministeren kan utdype hva han mener om dette forslaget som nå er fremmet. Vil han arbeide for å hindre at ordningen blir gjort gjeldende for personer som skal reise mellom Norge og EU, og er han enig i at dette er et angrep på den enkeltes personvern?

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gunnar Gundersen (H) [13:50:20]: Det har vært en interessant debatt. Men jeg synes ikke en debatt om denne redegjørelsen om EU kunne gå uten at man snakket litt om forskning og kanskje om høyere utdanning, men spesielt om forskning, og det finner jeg ikke så veldig mye spor av. Samtidig vet vi at det kanskje er der løsningen på mange av de overgripende problemene ligger.

Det er et faktum at vi i Norge for neste år budsjetterer med ca. 1 milliard kr til EUs sjuende rammeprogram, og vi bruker opp mot et par hundre millioner kroner på andre prosjekter som også EU styrer. Det er kanskje på de områdene man virkelig finner vekst, i hvert fall når det gjelder norsk forskning. Så mye av det styres faktisk av EU, og norske forskere må søke seg inn mot EUs programmer for å finne finansiering. Det er det også grunn til å understreke at de gjør – med ganske stor suksess. En foreløpig evaluering av EUs sjette rammeprogram viser at vi har deltatt i ca. 830 prosjekter. Det er snakk om 4 500 norske forskere som deltar i prosjekter som går i mer enn 100 land. Det er egentlig en ganske imponerende suksessrate, og vi får til dels mer igjen enn det vi yter inn i programmene. Det hadde kanskje da vært nyttig å ha en stemme inn der man faktisk gjør de store prioriteringene med hensyn til hva man skal satse på. Det får vi ikke uten å være med.

Forskning er ganske internasjonal i sin karakter. Bedrifter går ut og henter ideene der de finner dem, og dette flyter stort sett over landegrensene. Det er også en kamp om talentene. Der tror jeg vi skal merke oss at EU har store ambisjoner om å gjøre Europa konkurransedyktig, og forskning og høyere utdanning er svært sentralt. Det må vi ikke bare følge med stor interesse, men delta aktivt i, og vi burde slik sett ikke bare være fornøyd med å sitte og delta gjennom EØS.

Jeg håper derfor at utenriksministerens utelatelse av forskning i redegjørelsen ikke var et tegn på at man ikke har ambisjoner på området, men at man kanskje kommer sterkere tilbake til det i senere vurderinger. EU tar ikke noe hvileeskjær på forskningsområdet. Snarere tvert imot, de har meget høye ambisjoner, og dette bør vi også delta i.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [13:53:15]: Det er ikke opp til meg å kommentere hvor mange som er i salen, men jeg vil slutte meg til at dette har vært en meget god debatt. Jeg synes at vi i fellesskap har fått til noe av det ambisjonsgrunnlaget vi hadde i meldingen og innstillingen om arbeidet med europapolitikken, nemlig å få til

en bred debatt om fagområder, tilknytningsformer – hele det som bør være med i europadebatten. Vi har vært innom klima, skipsfart, maritim politikk, justis- og politisamarbeid, migrasjon, traktatsspørsmål og hinduistisk sjelvandring – forskjellige temaer som står sentralt!

Vi har også hørt prinsipielle syn på EU. Jeg synes at det er bra at det er til stede i debatten vi har her. Det er interessant at Høyre nå fører en konsekvent medlemskapslinje i alle sine faginnlegg. Det skal vi ta med oss. Representanten Gitmark var veldig tydelig på at Høyre således var det eneste ja-partiet. Hva det så fører til, blir et interessant spørsmål. Vi samarbeider i dag godt med to nei-partier. Høyre skal i sine ambisjoner finne ut av det med tre, men det er mye som er mulig!

Så til representanten Holmberg, som hadde et interessant forslag om en stortingsmelding om migrasjon. Det er ikke mitt fagfelt, men jeg tar det med meg. I alle fall slutter jeg meg til det hun sier om betydningen av å se helheten når det gjelder EUs ulike politikkområder knyttet til migrasjon. Det er også en av ambisjonene i den nye traktaten, nemlig å kunne se flere av disse sidene i sammenheng.

Representanten Høglund hadde også interessante betraktninger rundt EØS' finansieringsordninger. Det er klart at vi skal ta med oss erfaringene fra denne fasen etter april 2009, da det kan komme en ny fase. Da gjelder det å posisjonere seg riktig, både taktisk og på andre måter, for å være foreberedt på den diskusjonen.

Når det gjelder det representanten Hoksrud tok opp om informasjon i forbindelse med reiser inn og ut, deler jeg hans betraktninger rundt personsikkerhet. Det er viktig at vi her finner balansen. Vi må ivareta våre rettigheter og muligheter til å reise inn og ut av Europa, men samtidig være en stemme for at dette ikke gjøres på en måte som krenker personvernet.

Representanten Vaksdal var innovert vår maritime kompetanse. Det tar jeg med meg. Det er meget viktig at vi posisjonierer oss videre på det området.

Så var representanten Aspaker bekymret for at Norge kunne bli en øde øy i Europa i kampen mot internasjonal kriminalitet. Jeg mener min redegjørelse har argumentert for at vi har mange broer og deltar her i det samarbeidet så langt som det er mulig.

Jeg må si til slutt at representanten Kristiansen fra Høyre gikk litt vel langt i at EU var det rosenrøde tilfellet. Når han sa at denne regjeringen nesten ikke har seriøs klimapolitikk, synes jeg det ble en litt flau avslutning. De tiltakene denne regjeringen har satt i gang med på klimaoområdet, står seg godt i kontrast til hva vi overtok da vi fikk ansvaret.

Så vil jeg si til representanten Gundersen at det er et godt poeng han har om utdanning og forskning, og det er helt åpenbart et tema å gå dypere inn i i den neste redegjørelsen. Jeg valgte ikke å ta den med harelabb i denne, bortsett fra å vise til alle de forskningsprosjektene vi er med på på klimaområdet gjennom rammeprogrammet i sammenheng med å diskutere klimapolitikken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 413)

S a k 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om overenskomster inngått med fremmede stater eller internasjonale organisasjoner i 2005 (Innst. S. nr. 15 (2007-2008))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 413)

S a k 3

Innstilling fra kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om nytt informatikkbygg ved Universitetet i Oslo (IFI2) (Innst. S. nr. 17 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 90 (2006-2007))

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:57:27] (komiteens leder og ordfører for saken): Våren 2005 ble det vedtatt en startbevilgning til det såkalte IFI2-bygget ved Universitetet i Oslo. Poenget var å samle et informatikkmiljø som hadde dårlige lokaliteter, og det var viktig også for den faglige utviklingen.

Siden har byggeprosjektet blitt dyrere enn forutberegnert. Departementet redegjør i proposisjonen for hvorfor bygget blir dyrere. Det er flere årsaker til det. Det viser seg at det har blitt et gap mellom det som er den kompenserte pris- og lønnsutviklingen, og det som er den reelle pris- og lønnsutviklingen. Det gapet tilsvarer ca. 100 mill. kr.

Det er også slik at opposisjonen i komiteen har ønsket å uttrykke at det nå er flere bygg som står i omtrent samme situasjon som IFI2-bygget, nemlig at de får høyere kostnader enn forutberegnert. Det betyr at det er vanskeligheter både med å få satt i gang bygging og ikke minst gjennomføre bygging. Derfor har opposisjonspartiene gått inn på en merknad der vi sier at det er grunn til å vurdere om også andre prosjekter i samme situasjon skal gis rom for tilsvarende tilleggsbevilgning.

Det er en enstemmig komite som går inn for å øke kostnadsrammen ved informatikkbygget ved Universitetet i Oslo til 1 080 mill. kr.

Anders Anundsen (FrP) [13:59:24]: Jeg vil i all hovedsak slutte meg til det saksordføreren uttrykte på en glitrende måte.

Dette er på mange måter en gladsak, for den viser at Regjeringen tar inn over seg at den ekstraordinære kostnadsveksten i byggesektoren vil medføre at en del av de prosjektene innenfor UH-sektoren som blir langt dyrere enn først planlagt, trenger tilleggsbevilgninger.

Det er mange offentlige bygg som er i tilsvarende situasjon. Det som statsråden her foreslår, er egentlig i tråd med det som Regjeringen også foreslo og som også fikk tilslutning fra et enstemmig storting når det gjaldt Halden fengsel. Dette er en utvikling som er veldig positiv, og jeg er glad for at en samlet opposisjon også sier at de vil vurdere hvorvidt dette skal være et prinsipp som legges til grunn for andre bygg i sektoren som har tilsvarende utfordringer.

(Anundsen)

Jeg har et eksempel fra mitt eget fylke, Vestfold, hvor Høgskolen i Vestfold har blitt vedtatt sammenslått, men på grunn av den ekstraordinære kostnadsutviklingen står prosjektet i fare fordi man ikke har fått bekreftet tilleggsbevilgninger i størrelsesordenen 41 mill. kr.

Det er selvfølgelig hjelp i at Fremskrittspartiet legger inn 41 mill. kr til Høgskolen i Vestfold i sitt alternative budsjett, men det ville vært mer hjelp i om regjeringspartiene hadde vært med på å vurdere hvorvidt dette er et prinsipp som man skal legge til grunn også for øvrige bygg, og ikke bare informatikkbygget ved Universitetet i Oslo. Jeg håper regjeringspartiene bidrar til en slik avklaring veldig raskt, særlig for de byggeprosjektene som står og venter og bare trenger denne ene beslutningen for å komme i gang. Det er viktige bygg. Det er bygg som det i stor grad har vært kjempet for lokalt i lang tid, så det er en nødvendig avklaring. Sånn sett er Fremskrittspartiet glad for innstillingen i denne saken, men vi håper også at vi får en mer helhetlig vurdering fra Regjeringens side.

Anna Ljunggren (A) [14:01:42]: Det er ingen tvil om at det går godt her til lands. Det er stor etterspørsel i byggemarkedet etter materiell og etter arbeidskraft. I både privat og offentlig sektor bygger vi som aldri før. Konsekvensene er selvfølgelig at kostnadsveksten i byggenæringen flyr i været.

Nytt informatikkbygg ved Universitetet i Oslo ble vedtatt av Stortinget våren 2005, og først to år senere startet byggearbeidet. I mellomtiden hadde vi i byggebransjen en kostnadsøkning som førte til at budsjetterte midler ikke var nok.

Mindretallet, som er opposisjonen, mener at det er grunn til å vurdere også andre planlagte eller igangsatte byggeprosjekter i universitets- og høyskolesektoren. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet ønsker ikke å støtte mindretallet. Vi mener at vi har et ansvar for å holde markedet tilbake. Vi ønsker ikke å gi «go»-signal for alle prosjekter – det er det vi måtte gjøre hvis vi i utgangspunktet bare skulle gå for alle bygg innenfor universitets- og høyskolesektoren. Vi må se ethvert byggeprosjekt i statlig regi i en helhet.

Vi forutsetter at de statlige byggeprosjektene som blir framlagt for Stortinget, tilsvare kalkylene i en eventuell kostnadsvekst. Vi bør avsette nok reserver som tar høyde for endringer i markedet. Men vi kan ikke se bort fra at det i spesielle tilfeller kan komme viktige byggeprosjekter, som informatikkbygget, som fra Regjeringens side blir prioritert. Men i utgangspunktet mener vi at alle statlige byggeprosjekter er prosjektert med de midlene som trengs.

Jeg vil gi ros til fornyings- og administrasjonsministeren for å ta tak i denne saken, og regjeringspartiene slutter seg til proposisjonen.

Statsråd Heidi Grande Røys [14:03:37]: No sa Anna Ljunggren for så vidt det som er Regjeringa og regjeringspartia si grunngeving for det vi har fremja av forslag til tilleggsøyvingar, og kvifor ein ikkje har slutta seg

til merknaden frå opposisjonspartia. Men eg har vel òg behov for ein kommentar til det.

Vi er sjølvsagt fornøgde med at vi har fått auka kostnadsramma for IFI. Det er eit viktig prosjekt, og det er viktig at vi får fullført det. Vi har gjort nøye vurderingar av konsekvensane av ikkje å be om ei tilleggsøyving. Det ville ha medført betydeleg auka kostnader om vi no hadde fått stopp i det arbeidet. Men det er klart at om ein skulle ha lagt seg på eit absolutt prinsipp om at ein berre kunne be om tilleggsøyvingar kvar gong ein fekk ei kostnadsoverskriding eller eit kostnadsproblem knytt til eit prosjekt som er på gang, ville det jo hatt vesentleg verknad i forhold til ekspansiviteten i budsjettet. Det er noko som spesielt Høgre har vore oppteke av, og finanspolitisk talsmann Jan Tore Sanner sa seinast då budsjettet vart lagt fram i år, at finansministeren ikkje kunne vri seg unna at ho legg fram eit ekspansivt budsjett som ikkje vil bidra til å dempe presset på rente- og kronekursen. Om ein skulle leggje seg på ei absolutt tolking av den komitemerknaden som òg Høgre er med på her, ville jo det medføre ytterlegare ekspansivitet i budsjettet for 2008. Det kan ikkje vi gå med på. Det vi vil gjere, er jo det som vi må gjere, og som eg har gjort greie for òg i budsjettproposisjonen frå mitt departement:

«Marknaden er prega av sterkt aukande priser som følgje av høg aktivitet i byggebransjen. Dette gjev Statsbygg store utfordringar i gjennomføringa av byggeprosjekta, ikkje minst fordi kostnadsrammene i prosjekta vert fastsette lenge før arbeida vert kontraherte. Det vert difor lagt stor vekt på risikostyring i alle fasar av prosjektgjennomføringa.»

Korleis driv vi den prosjektstyringa? Jo, vi har no fått prognosar som viser at den oppheta marknaden vil fortsetje inn i 2008, sjølv om vi vil sjå ei viss utflating. Departementet legg ikkje opp til ein endra strategi når det gjeld statlege byggesaker, men vektlegg at Statsbygg i gjennomføringa av byggeprosjekt skal ha særleg fokus på entrepris- og kontraktsstrategi, god prosjektstyring, riktig dimensjonert leing på byggeplassen og ei aktiv tilnærming til kostnadsreducerande tiltak.

Statsbygg følgjer marknaden nøye og gjer marknadsanalysar i førebuinga av det enkelte prosjekt for å få grunnlag for å velje entreprisinnndeling i byggeprosjekta. Det vert arbeidd vidare med ein aktiv og tilpassa kontraktsstrategi. Vårt mål er no å oppnå større konkurranse når det gjeld dei kontraktane vi har ute. Vi ser at det nokre plassar berre har vorte ein eller to tilbydarar, og då får vi ikkje den konkurransen som er med på å dra ned prisane. Det vi har gjort i det siste, er faktisk å dele opp entreprisar som vi hadde tenkt skulle vere større. Vi ser at når vi deler opp entreprisane, klarar vi å få fleire tilbydarar, og det er viktig. Det er sjølvsagt arbeidskrevjande for Statsbygg og for oss som byggherre, men erfaringane viser altså at vi då får ned prisane ved at fleire mindre entreprenørselskap kan delta i konkurransen. Det er sjølvsagt også bra for næringslivet, og det er òg eit mål i seg sjølv at vi får fleire med.

Statsbygg har utarbeidd ein prosjektmodell med klare rutinar og kontrollpunkt i styring av prosjekta, med krav

om månadsrapportering som omfattar både kostnadsstyring og framdriftsstyring. I byggjeprosjekta skal og må Statsbygg ha ei aktiv tilnærming til kostnadsreducerande tiltak, t.d. kuttlistar. Sjølv om dei som skal inn i bygga sjølv sagt ikkje likar det, er vi heilt nøydd til å ta den rundan, for skulle vi automatisk leggje på, ville vi snakke om mangfaldige hundre millionar kroner på mange av desse store prosjekta som vi har, og i sum på dei store prosjekta snakkar vi om milliardar. Der kan vi ikkje berre automatisk godta ein kostnadsauke. Vi må gå inn og sjå om det ikkje òg er lurt å kutte. I dialog med brukaren og oppdragsgivaren vert det både før byggjearbeid og undervegs i prosjektet arbeidd med å tilpasse prosjektet til dei økonomiske rammene. Ein opplever ofte at brukaren òg er med på å ta ansvar for at ein får eit prosjekt som ein kan leve med, men som har ein mindre kostnadsauke enn det ein kunne frykte dersom det berre skulle vere automatikk i å utvide kostnadsrammene når ein får ein sprekk i denne fasen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [14:08:23]: Jeg regner med at statsråden har fått med seg at opposisjonsmerknaðene er relatert til den ekstraordinære kostnadssituasjonen vi har i byggemarkedet. Det er altså ikkje slik at man ved enhver overskridelse skal ha mulighet til å komme til departementet og be om mer pengar. Men merknaðene er altså relatert til denne spesielle situasjonen som medfører at statsråden har den innstillingen hun har til byggeprosessen ved informatikkbygget ved Universitetet i Oslo. Jeg tror ikkje avstanden er så stor som statsråden forsøkte å få det til. Jeg regner med at statsråden egentlig er enig i det.

Når man skal se dette i en sammenheng, er forutsigbarhet og fremtidsplanlegging veldig viktig for alle disse prosjektene, som ofte har stått på vent veldig lenge. Da vil jeg utfordre statsråden direkte: Når vil statsråden legge frem en fullstendig oversikt over hvilke bygg i sektoren som er prioritert på en slik måte at vi nær sagt kan være garantert utbygging, og hvilke prosjekter vil ikkje ligge på den listen? Det er også relatert til det representanten Ljunggren sa, at alle prosjekter må ses på som en helhet.

Statsråd Heidi Grande Røys [14:09:33]: Kor stor ueinigheita er, kan ein jo stille spørsmål ved. Eg oppfattar nyansane i det komiteleiaren sa, at ein ber om at ein vurderer ei utviding av kostnadsrammene. Det er det Regjeringa har gjort når vi kjem til Stortinget og ber om auka kostnadsrammer for IFI.

Så må dette vurderast frå sak til sak. Som eg viste til, har Statsbygg i kvar einaste sak ein gjennomgang med fokusering på både prosjektstyring og det å få tak i fleire entreprenørar, slik at vi får konkurranse om anboda, og ein har ikkje minst ei månadleg rapportering. Men eg oppfatta vel at representanten Anundsen ville gå noko lenger, at ein nesten skulle innføre ein automatikk i å be om auka kostnadsrammer når ein fekk ei økonomiutfordring knytt til mangel på konkurranse og press i byggjenæringa. Eg oppfattar det som ein meningsforskjell mellom komite-

leiaren og representanten Anundsen. I så måte er eg meir enig med komiteleiaren enn med Anundsen i denne saka.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [14:10:46]: Jan Tore Sanner er en klok mann med mange kloke standpunkter, og de ble også referert til av statsråden.

Jeg vil bare henlede oppmerksomheten på det som faktisk står i merknaðen, nemlig «at det er grunn til å vurdere» å gi det samme rom for tilleggsbevilgninger også til andre prosjekter som nå rett og slett står i stampe fordi byggekostnadene og til dels prosjekteringskostnadene har blitt mye høyere enn planlagt. Jeg vil understreke at det som står i merknaðen, er at det ikkje skal være noen automatikk i økte bevilgninger til bygg, men at man egentlig bare skal gjøre den samme vurderingen som statsråden og departementet har gjort i forhold til nettopp IFI2.

Spørsmålet mitt er: Hva skal til for at den type vurdering blir gjort også for andre bygg? Kan statsråden si noe om hvorvidt det er andre bygg som nå er til vurdering, nettopp i forhold til spørsmålet om eventuelle tilleggsbevilgninger?

Statsråd Heidi Grande Røys [14:11:39]: Eg er veldig glad for denne presiseringa frå representanten Eriksen Søreide. Det er slik eg òg oppfattar merknaðen, men i og med at det var ein viss meningsforskjell i innlegga, synest eg det er greitt å få det presisert også frå komiteleiaren.

Eg er enig med komiteleiaren. Det Regjeringa gjer, er nemleg å vurdere dei ulike prosjekta. Vi ser på om det er behov for å kome til Stortinget og be om ei auka kostnadsramme, eller om ein klarer å få ned kostnadene anten ved å sjå på styringa av eit prosjekt, få inn fleire tilbydarar eller til og med kutte i eit prosjekt, sjølv om det sjølv sagt er lite ønskeleg, sett både frå vår side og frå brukarane si side. Dette vurderer vi frå sak til sak. Eg kan ikkje her og no kome med ei liste og gi ein garanti for at vi kjem med fleire, nettopp med tanke på det som både representanten Jan Tore Sanner og eg er opptekne av, at vi no ikkje skal gjere meir som fører til at vi får eit ekspansivt budsjett for 2008. Vi fokuserer på rente. Vi fokuserer på kronekurs. Då er det viktig å halde seg til den budsjetttramma som Regjeringa har lagt for budsjettet for 2008.

Anders Anundsen (FrP) [14:12:58]: Hvis enigheten er så stor, kunne kanskje regjeringspartiene ha vurdert å være med på komiteens mindretallsmerknað. Men det er en annen sak.

Jeg registrerte at statsråden på en glimrende måte unnagikk å svare på mitt spørsmål. Det var altså knyttet til når vi kunne forvente en helhetlig plan for prioritering av disse prosjektene og en vurdering av hvorvidt man skal be om tilleggsbevilgning eller ikke. Representanten Anna Ljunggren, og for så vidt også statsråden, sa at dette er prosjekter som må ses i en helhetlig sammenheng. I svaret til representanten Eriksen Søreide sa statsråden at vi må vurdere dette fra sak til sak. Det gir en forsvinnende liten forutsigbarhet for utbyggingsprosjektene, som i stor grad har stått og ventet veldig lenge på å bli realisert. Så jeg vil

utfordre statsråden nok en gang på dette. Når kan vi forvente en helhetlig gjennomgang og en plan for hvilke bygg i sektoren som kan forvente å få denne typen tilleggsbevilgninger, som vil være helt nødvendig hvis man skal kunne realisere dem?

Statsråd Heidi Grande Røys [14:13:59]: Den planen er presentert i statsbudsjettet for 2008. Der står det kva slags byggjeprojekt som har finansiering for 2008. Utover det ligg det til Regjeringa å ta stilling til om ein får utfordringar undervegs, f.eks. i form av ei kostnadsoverskridding, som gjer at ein må gjere dei vurderingane som eg har gjort greie for. Det er ei budsjettsak. Det presenterer Regjeringa for Stortinget i budsjettsamheng. Då får vi anledning til å gjere det i revidert til våren, og vi har ny budsjetrunde neste haust. Det er på den måten vi presenterer byggjesaker. Kjem det opp heilt ekstraordinære ting, som IFI2 er, kjem det ei eiga sak til Stortinget. Men det er det heilt umogleg å ha ei oversikt over på det noverande tidspunktet. Det er presentert for Stortinget og ligg i budsjettet for 2008.

Presidenten: Replikkordskiftet er over. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse i Stortingets møte 6. november 2007 om viktige EU- og EØS-saker vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede stater eller internasjonale organisasjoner i 2005 vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykkjer i at kostnadsramma for nytt informatikkbygg ved Universitetet i Oslo (IFI2) vert auka med 100,7 mill. kroner til 1 080 mill. kroner.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

S a k n r . 4

Referat

1. (51) Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen og kontrollen av fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet – en parallell revisjon mellom norsk og russisk riksrevisjon (Dokument nr. 3:2 (2007-2008))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.22.
